

รายงานผลการรับฟังความคิดเห็น
และการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างกฎหมาย

**ร่างพระราชบัญญัติการรับรองเพศ คำนำหน้านาม และ
การคุ้มครองบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ พ.ศ. ....**
(นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร)

โดย

คณะกรรมการขับเคลื่อนการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบ
ที่อาจเกิดขึ้นจากร่างกฎหมายไปสู่ภาคประชาชน
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	ก
บทสรุปผู้บริหาร	ข
ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของร่างกฎหมาย	1-1
1. ชื่อร่างกฎหมาย	1-1
2. หลักการและเหตุผล	1-1
3. ผู้เสนอร่างกฎหมาย	1-1
ส่วนที่ 2 การรับฟังความคิดเห็นและสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น	2-1
1. ข้อมูลประกอบการรับฟังความคิดเห็น	2-1
2. สารระสำคัญ	2-1
3. ผู้เกี่ยวข้องที่ได้รับหรืออาจได้รับผลกระทบจากร่างกฎหมาย	2-2
4. ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	2-3
5. ระยะเวลาและวิธีการการรับฟังความคิดเห็น	2-3
6. สรุปผลการรับฟังความคิดเห็น	2-5
ส่วนที่ 3 รายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบอันเกิดจากร่างกฎหมาย	3-1
1. ความเป็นมา สภาพปัญหา ความจำเป็นที่จะต้องตรากฎหมาย	3-1
2. ความสอดคล้องของร่างกฎหมาย	3-1
3. ประโยชน์ที่ประชาชนและสังคมจะได้รับ	3-1
4. ความสัมพันธ์หรือความใกล้เคียงกับกฎหมายอื่น	3-2
5. ผลกระทบโดยรวมที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย	3-2
6. ผลกระทบของร่างกฎหมายที่อาจส่งผลให้เกิดการทุจริต (CORRUPTION)	3-3
7. การกำหนดให้มีระบบอนุญาตอนุมัติหรือการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่	3-5
8. การกำหนดให้มีระบบคณะกรรมการ	3-6
9. บทกำหนดโทษ	3-6
ส่วนที่ 4 การเปิดเผยรายงานผลการรับฟังความคิดเห็นและรายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบอันเกิดจากร่างกฎหมาย	4-1

บทสรุปผู้บริหาร

ร่างพระราชบัญญัติการรับรองเพศ คำนำหน้านาม และการคุ้มครองบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ พ.ศ. .... ที่เสนอโดยนายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กับคณะ ได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้สืบเนื่องจาก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง แต่ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายรับรองบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งพบว่าเอกสารของทางราชการกำหนดให้ใช้คำนำหน้านามซึ่งถือตามเพศกำเนิด ได้แก่ เด็กชาย เด็กหญิง นาย นางสาว และนาง ส่งผลให้บุคคลข้ามเพศและผู้มีความหลากหลายทางเพศอื่นประสบปัญหาในการแสดงตัวตน การตัดสินใจกำหนดวิถีทางเพศของตน และกระทบต่อการดำเนินชีวิต ในขณะที่กฎหมายระหว่างประเทศและหลักสิทธิมนุษยชนสากลได้รับรองเรื่องความหลากหลายทางเพศ ซึ่งยอมรับเรื่องอัตลักษณ์ทางเพศและรสนิยมทางเพศที่มีความหลากหลาย

คณะกรรมการขับเคลื่อนการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างกฎหมายที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปสู่ภาคประชาชน ได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นด้วยวิธีการรับฟังผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภาและส่งประเด็นไปรับฟังความคิดเห็นจากผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง โดยมีผลการรับฟังความคิดเห็นและรายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบ สรุปได้ดังนี้

- ฝ่ายเห็นด้วย สรุปได้ว่า ร่างกฎหมายฉบับนี้เป็นร่างกฎหมายที่มุ่งให้เกิดการคุ้มครองและรับรองสิทธิในเรื่องของการใช้คำนำหน้านาม การระบุเพศของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ ตามหลักสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคทางเพศของบุคคล

- ฝ่ายไม่เห็นด้วย สรุปได้ว่า ร่างกฎหมายฉบับนี้ยังมีบทบัญญัติที่ไม่รัดกุมในเรื่องของการละเมิดสิทธิของผู้อื่น โดยเฉพาะเพศหญิงอาจได้รับผลกระทบกับการใช้พื้นที่สาธารณะ เช่น ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้า ห้องน้ำสาธารณะ เป็นต้น ซึ่งจะต้องมีกฎหมายเกี่ยวกับการบริการสาธารณะเพื่อรองรับเพศหลากหลายในกรณีที่ยังมิได้แปลงเพศไว้ด้วย และหากไม่แสดงรายการคำนำหน้านามในบัตรประจำตัวประชาชนอาจก่อให้เกิดการระคายประชาชนที่จะต้องพิสูจน์หรือแสดงเอกสารหลักฐานอื่น ๆ ประกอบกับบัตรประจำตัวประชาชนเพื่อแสดงถึงสถานภาพของตนเอง ซึ่งไม่สอดคล้องกับการใช้บัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) ที่มุ่งหวังในการลดภาระประชาชนในการถือเอกสารราชการหลายฉบับ โดยมีข้อสังเกตว่า การคุ้มครองและรับรองสิทธิ

ในเรื่องดังกล่าวอาจใช้วิธีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันแทนการจัดทำกฎหมายขึ้นมาใหม่ เพื่อให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และเป็นไปตามเจตนารมณ์มาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

จากการวิเคราะห์ผลกระทบของร่างพระราชบัญญัตินี้ พบว่า มีความสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ประชาชนจะได้รับประโยชน์ กล่าวคือ ก่อให้เกิดการคุ้มครองและรับรองสิทธิในเรื่องของการใช้ค่านำหน้านามของผู้มีความหลากหลายทางเพศ เพราะสามารถตัดสินใจกำหนดวิถีทางเพศของตนได้ อย่างไรก็ตาม อาจกระทบต่อเศรษฐกิจในด้านการใช้งบประมาณกระทบต่อสังคม โดยอาจก่อให้เกิดความสับสนโดยเฉพาะโครงสร้างสถาบันครอบครัวจะเปลี่ยนรูปแบบไป จากครอบครัวของบุคคลต่างเพศที่ใช้เพศกำเนิดเป็นตัวบ่งชี้ว่าใครคือสามี ภรรยา และบิดา มารดา กลายเป็นครอบครัวของบุคคลหลากหลายทางเพศที่ได้รับการรับรองเพศ มีผลกระทบทางทะเบียนราษฎร ข้อจำกัดของสภาพพื้นที่ทางกายภาพของเรือนจำ รวมถึงความยุ่งยากในการตรวจลงตราของเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองในแต่ละประเทศ และร่างกฎหมายนี้อาจส่งผลให้เกิดการทุจริตได้เพราะมีการกำหนดให้มีการอนุญาต อนุมัติ ให้อำนาจดุลพินิจแก่เจ้าหน้าที่ด้วย

รายงานผลการรับฟังความคิดเห็น
และรายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างกฎหมาย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของร่างกฎหมาย

1. ร่างพระราชบัญญัติการรับรองเพศ คำนำหน้านาม และการคุ้มครองบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ พ.ศ. ....

กฎหมายใหม่ แก้ไขเพิ่มเติม ยกเลิก

2. หลักการและเหตุผล

2.1 หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการรับรองเพศ คำนำหน้านาม และการคุ้มครองบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ

2.2 เหตุผล

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง แต่ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายรับรองบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ จึงส่งผลให้เกิดการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยเฉพาะเอกสารของรัฐไทยยังคงกำหนดให้ใช้คำนำหน้านามซึ่งถือตามเพศกำเนิด ได้แก่ เด็กชาย เด็กหญิง นาย นางสาว และนาง ส่งผลให้บุคคลข้ามเพศ และผู้มีความหลากหลายทางเพศอื่นประสบปัญหาในการแสดงตัวตน การตัดสินใจกำหนดวิถีทางเพศของตน และกระทบต่อการดำเนินชีวิต อย่างไรก็ตาม กฎหมายระหว่างประเทศและหลักสิทธิมนุษยชนสากลได้รับรองเรื่องความหลากหลายทางเพศ ซึ่งยอมรับเรื่องอัตลักษณ์ทางเพศและรสนิยมทางเพศที่มีความหลากหลาย ดังนั้น สมควรมีกฎหมายว่าด้วยการรับรองเพศ คำนำหน้านาม และการคุ้มครองบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศซึ่งมุ่งให้เกิดการคุ้มครองและรับรองสิทธิในเรื่องการใช้คำนำหน้านาม การระบุเพศของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ ตามหลักสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

3. ผู้เสนอร่างกฎหมาย

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประชาชนเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคณะ เป็นผู้เสนอ

ส่วนที่ 2 การรับฟังความคิดเห็นและสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น

1. ข้อมูลประกอบการรับฟังความคิดเห็น

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง แต่ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายรับรองบุคคล ผู้มีความหลากหลายทางเพศ จึงส่งผลให้เกิดการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยเฉพาะเอกสารของรัฐไทยยังคงกำหนดให้ใช้คำนำหน้านามซึ่งถือตามเพศกำเนิด ได้แก่ เด็กชาย เด็กหญิง นาย นางสาว และนาง ส่งผลให้บุคคลข้ามเพศและผู้มีความหลากหลายทางเพศอื่นประสบปัญหาในการแสดงตัวตน การตัดสินใจกำหนดวิถีทางเพศของตน และกระทบต่อการดำเนินชีวิต อย่างไรก็ตาม กฎหมายระหว่างประเทศและหลักสิทธิมนุษยชนสากล ได้รับรองเรื่องความหลากหลายทางเพศ ซึ่งยอมรับเรื่องอัตลักษณ์ทางเพศและรสนิยมทางเพศที่มีความหลากหลาย ดังนั้น สมควรมีกฎหมายว่าด้วยการรับรองเพศ คำนำหน้านาม และการคุ้มครองบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งมุ่งให้เกิดการคุ้มครองและรับรองสิทธิในเรื่องการใช้คำนำหน้านาม การระบุเพศของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ ตามหลักสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

2. สารสำคัญ

ร่างพระราชบัญญัติการรับรองเพศ คำนำหน้านาม และการคุ้มครองบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ พ.ศ. .... มีทั้งหมด 44 มาตรา 7 หมวด มีสาระสำคัญดังนี้

1. กำหนดนิยามของคำว่าเพศสภาพ เพศวิถี อัตลักษณ์ทางเพศ เอกสารประกาศเจตจำนงอัตลักษณ์ทางเพศ บุคคลข้ามเพศ บุคคลเพศกำกวม หญิงข้ามเพศ ชายข้ามเพศ บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ บุคคลผู้มีความหลากหลายอัตลักษณ์ทางเพศ
2. หมวด 1 กำหนดเกี่ยวกับการขอให้รับรองเพศ โดยให้บุคคลมีสิทธิขอให้มีการรับรองเพศตามเจตจำนงอัตลักษณ์ทางเพศ มีสิทธิใช้คำนำหน้านามและการขอให้ระบุเพศของตนที่ไม่ใช่เพศชายหรือเพศหญิง การขอให้รับรองเพศของบุคคลที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์
3. หมวด 2 กำหนดวิธีการดำเนินการ รายการเอกสาร และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการยื่นคำขอให้รับรองเพศ การระบุคำนำหน้านาม และการระบุเพศในเอกสารราชการ
4. หมวด 3 กำหนดสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของบุคคลข้ามเพศ
5. หมวด 4 กำหนดสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของบุคคลผู้มีความหลากหลายอัตลักษณ์ทางเพศ
6. หมวด 5 กำหนดสิทธิในมาตรการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ เช่น สิทธิในสวัสดิการ มาตรการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศใด ๆ ที่หน่วยงานของรัฐกำหนดหรือประกาศรับรองให้ตามเพศกำเนิด เป็นต้น และกำหนดภาระผูกพันทางการเงินของชายข้ามเพศ

7. หมวด 6 กำหนดเกี่ยวกับบุคคลที่มีเพศกำกวม ตั้งแต่ทารกที่คลอดออกมา มีเพศกำกวมเด็กเพศกำกวม ไปจนถึงบุคคลเพศกำกวม ในด้านสิทธิต่าง ๆ เช่น สิทธิในการเลือกเพศ สิทธิในการนำหน้านาม สิทธิในการเปลี่ยนคำนำหน้านาม สิทธิเข้ารับการศึกษาศึกษา สิทธิสมัครงานและเข้าทำส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐอื่น

8. หมวด 7 กำหนดโทษสำหรับกรณี ดังต่อไปนี้

- 8.1 กรณียื่นคำขอโดยใช้หรืออ้างหรือนำเสนอเอกสารปลอม หรือเอกสารอันเป็นเท็จ
- 8.2 กรณีจิตแพทย์ออกเอกสารรับรองอันเป็นเท็จ
- 8.3 กรณีบุคคลที่ได้รับการรับรองเพศไม่ดำเนินการตามที่กำหนดไว้
- 8.4 กรณีสถานศึกษาหรือหน่วยงานของรัฐใด ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามที่กำหนดไว้
- 8.5 กรณีแพทย์ผ่าตัดเพื่อเลือกเพศให้ทารกและระบุเพศทารกในหนังสือรับรองการเกิด
- 8.6 กรณีสถานศึกษาละเมิด กีดกัน หรือกระทำด้วยประการใดเพื่อไม่ให้บุคคลเพศกำกวมสมัครหรือเข้ารับการศึกษาศึกษาในสถานศึกษา
- 8.7 กรณีผู้ขอรับรองเพศมีเจตนาหลีกเลี่ยงการรับราชการทหาร หรือเจตนาไม่ปฏิบัติตามหน้าที่รับราชการทหารตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร
- 8.8 กรณีกระทำการโดยทุจริตเพื่อให้ตนได้รับการรับรองเพศตามพระราชบัญญัตินี้ และได้ใช้หรือได้รับสิทธิหรือสวัสดิการตามมาตรการส่งเสริมสิทธิสตรี หรือมาตรการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ

3. ผู้เกี่ยวข้องที่ได้รับหรืออาจได้รับผลกระทบจากร่างพระราชบัญญัติ

1. กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
2. กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม
3. กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม
4. สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม
5. กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ
6. กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
7. สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
8. กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข
9. กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม
10. กระทรวงศึกษาธิการ
11. สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
12. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
13. แพทยสภา
14. สภานายความในพระบรมราชูปถัมภ์
15. สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย
16. กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ

17. ตัวแทนภาคประชาสังคม และประชาชนทั่วไป

4. ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น

1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการกำหนดนิยามคำว่าเพศสภาพ เพศวิถี อัตลักษณ์ทางเพศ เอกสารประกาศเจตจำนงอัตลักษณ์ทางเพศ บุคคลข้ามเพศ บุคคลเพศกำกวม หญิงข้ามเพศ ชายข้ามเพศ บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ บุคคลผู้มีความหลากหลายอัตลักษณ์ทางเพศ
2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการกำหนดเกี่ยวกับการขอให้รับรองเพศ โดยให้บุคคลมีสิทธิขอให้มีการรับรองเพศตามเจตจำนงอัตลักษณ์ทางเพศ มีสิทธิใช้คำนำหน้านามและการขอให้ระบุเพศของตนที่ไม่ใช่เพศชายหรือเพศหญิง การขอให้รับรองเพศของบุคคลที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์
3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการกำหนดวิธีการดำเนินการ รายการเอกสาร และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการยื่นคำขอให้รับรองเพศ การระบุคำนำหน้านาม และการระบุเพศในเอกสารราชการ
4. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการกำหนดสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของบุคคลข้ามเพศและ/หรือ กำหนดสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของบุคคลผู้มีความหลากหลายอัตลักษณ์ทางเพศ
5. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการกำหนดสิทธิในมาตรการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ
6. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการกำหนดเกี่ยวกับบุคคลที่มีเพศกำกวม ตั้งแต่ทารกที่คลอดออกมามีเพศกำกวม เด็กเพศกำกวม ไปจนถึงบุคคลเพศกำกวม ในด้านสิทธิต่าง ๆ
7. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการกำหนดให้มีบทลงโทษในการกระทำความผิดตามร่างพระราชบัญญัตินี้
8. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

5. ระยะเวลาและวิธีการการรับฟังความคิดเห็น

5.1 กรอบระยะเวลาดำเนินการสำหรับการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบ จำนวน 29 วัน นับตั้งแต่วันที่ 11 กันยายน 2566 ถึงวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2566

5.2 วิธีการรับฟังความคิดเห็น

(1) ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภาและส่งประเด็นไปรับฟังความคิดเห็นจากผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง

(1.1) ระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็น ตั้งแต่วันที่ 11 กันยายน 2566 ถึงวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2566

(1.2) ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภา www.parliament.go.th

การรับฟังความคิดเห็นต่อร่าง พ.ร.บ.
ตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญ

หน้าแรก ร่างพระราชบัญญัติ รายงานผลการรับฟัง เกี่ยวกับการ สมัครเป็นผู้ใช้ความเห็นร่างกฎหมาย ติดต่อเรา

ร่างพระราชบัญญัติการรับรองเพศ คำนำหน้านาม และการคุ้มครองบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ พ.ศ. ....
นายธัญวรัตน์ กมลเวชชพงศ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กทม.คนละ

รับฟังตั้งแต่วันที่ 11 กันยายน 2566 เป็นต้นไป

สถานะ: **ปิดรับฟังความคิดเห็น** ผู้แสดงความคิดเห็น - คน เห็นด้วย 0% ไม่เห็นด้วย 0% งดออกเสียง 0%

ร่างพระราชบัญญัติการรับรองเพศ คำนำหน้านาม และการคุ้มครองบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ พ.ศ. ...

ประเภทร่าง เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่เป็นร่างการเงิน
เสนอโดย นายธัญวรัตน์ กมลเวชชพงศ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กทม.คนละ

ข้อมูลประกอบการพิจารณา

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลซึ่งได้รับความคุ้มครอง แต่ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายรับรองบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งส่งผลให้เกิดการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยเฉพาะเอกสารของรัฐไทยยังไม่ได้กำหนดให้ใช้คำนำหน้านาม ซึ่งถือตามเพศกำเนิด ได้แก่ ชาย หญิง เด็กหญิง นาย นางสาว และนาง ส่งผลให้บุคคลอันแพศและมีความหลากหลายทางเพศต้องประสบปัญหาในการแสดงตัวตน การตัดสินใจกำหนดวิธีการจดทะเบียนและการจดทะเบียนชีวิต อย่างไรก็ตาม กฎหมายระหว่างประเทศและหลักสิทธิมนุษยชนสากลได้รับรองเรื่องความหลากหลายทางเพศ ซึ่งยอมรับเรื่องอัตลักษณ์ทางเพศและสื่อนามทางเพศที่มีความหลากหลาย ดังนั้น สภานิติบัญญัติควรช่วยการรับรองเพศ คำนำหน้านาม และการคุ้มครองบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งมุ่งให้เกิดการคุ้มครองและรับรองสิทธิในเรื่องการใช้คำนำหน้านาม การระบุเพศของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ ตามหลักสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติ

(1.3) ส่งประเด็นไปรับฟังผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง ประกอบด้วย

1. อธิบดีกรมการปกครอง
2. อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
3. อธิบดีกรมราชทัณฑ์
4. ปลัดกระทรวงกลาโหม
5. อธิบดีกรมการกงสุล
6. อธิบดีกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
7. ปลัดกระทรวงสาธารณสุข
8. อธิบดีกรมสุขภาพจิต
9. อธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม
10. ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
11. เลขาธิการแพทยสภา

6.สรุปผลการรับฟังความคิดเห็น

6.1 ข้อมูลทั่วไปผู้ร่วมแสดงความคิดเห็น

(1) จากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภา www.parliament.go.th

โดยมีผู้เข้าชม จำนวน 11,615 ราย และมีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน 217 ราย

(2) จากการส่งประเด็นไปรับฟังผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง

โดยพบว่า มีหน่วยงานที่แสดงความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ จำนวน

7 หน่วยงาน ได้แก่

1. สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
2. กรมราชทัณฑ์
3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
4. สำนักบริหารการทะเบียน ส่วนนิติการงานทะเบียน กรมการปกครอง
5. สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต
6. กรมการกงสุล
7. สถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต

6.2 ผลการรับฟัง

ผลการรับฟังผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภา www.parliament.go.th และจากการส่งประเด็นไปรับฟังผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง สรุปได้ดังนี้

1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการกำหนดนิยามคำว่าเพศสภาพ เพศวิถี อัตลักษณ์ทางเพศ เอกสารประกาศเจตจำนงอัตลักษณ์ทางเพศ บุคคลข้ามเพศ บุคคลเพศกำกวม หญิงข้ามเพศ ชายข้ามเพศ บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ บุคคลผู้มีความหลากหลายอัตลักษณ์ทางเพศ มีผู้เห็นด้วย จำนวน 207 คน ผู้ไม่เห็นด้วย จำนวน 6 คน และมีผู้แสดงข้อเสนอแนะ 0 คน

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
ความคิดเห็นจากการส่งประเด็นไปรับฟังผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง - เห็นด้วยกับการกำหนดนิยามในคำว่า เอกสารประกาศเจตจำนงอัตลักษณ์ทางเพศ บุคคลข้ามเพศ หญิงข้ามเพศ ชายข้ามเพศ บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ บุคคลผู้มีความหลากหลายอัตลักษณ์ทางเพศ โดยมีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า การกำหนดนิยามดังกล่าว โดยเฉพาะคำว่าเพศสภาพ เพศวิถี และอัตลักษณ์ทางเพศ ควรมีความยืดหยุ่นกับหลักการยอร์กยาร์ตาและหลักการ Sexual Orientation, Gender Identity Gender expression และ Sex Characteristic	ความคิดเห็นจากการส่งประเด็นไปรับฟังผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง - นิยามของบุคคลเพศกำกวม ยังไม่ได้หมายความรวมถึงกลุ่มคนที่มีความผิดปกติด้านโครโมโซมหรือต่อมเพศ หรือปัจจุบันเรียกกันว่า Disorder of Sexual Development (DSD) โดยอาจจะแสดงออกให้เห็นได้ด้วยกายภาพ อาทิ บุคคลที่มีโครโมโซม XXY หรือมีโครโมโซม X อย่างเดียว (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ)

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
(SOGIESC) ที่ปรากฏคำอธิบายเพิ่มเติมในหลักยอร์ก ยาการ์ตา 10+ (Yorkyagarta10+) (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ) - เห็นด้วย แต่ควรระบุข้อยกเว้นที่จะสามารถสืบคนได้ว่า เพศเดิมเป็นอะไร เช่น กรณีทางการแพทย์ที่จำเป็นต้องรู้ว่าเดิมเป็น เพศ อะไร ทางกายภาพ หรือ การจดทะเบียนแต่งงาน คู่สมรสต้องมีสิทธิในการตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อการตัดสินใจ เห็นด้วยกับร่างพรบ.การรับรองเพศ คำนำหน้านาม และการคุ้มครองบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ ช่วงวัยเด็ก โดยปกติยังเป็นวัยที่ยังไม่มีความสนใจทางเพศ หรือพัฒนาการทางเพศมากนัก แต่ในปัจจุบันมีสื่อทางเพศที่เข้าถึงได้ง่าย ทำให้เกิดพัฒนาการทางเพศที่ไม่สมวัยขึ้น รวมถึงกรณีเด็กที่เป็นหนุ่มสาวโตก่อนวัย การรับรองเพศและคำนำหน้านามนี้เป็นโอกาสที่จะสอนให้เด็กรู้จักความเสมอภาคทางเพศ ไม่มองว่าบุคคลที่มีเพศสภาพไม่ตรงกับเพศกำเนิดเป็นคนประหลาดหรือแปลกแยกจากพวกเขา ปลุกฝังให้ลดอคติทางเพศในอนาคต ช่วงวัยรุ่น 12-18 ปี เป็นช่วงวัยที่ค้นหาอัตลักษณ์ของตนเอง และเริ่มมีพัฒนาการทางเพศ ได้แก่ พัฒนาการทางด้านร่างกาย ร่างกายมีพัฒนาการทางเพศตามเพศกำเนิด เช่น ประจำเดือน, เสียงใหญ่, มีหนวด, มีอารมณ์ทางเพศ จึงเป็นวัยที่เริ่มเห็นการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการทางเพศของตนเอง เพศสภาพ และเพศวิถี หลอมรวมกันจนเป็นตนเองในที่สุด หากพัฒนาการทางร่างกายที่ไม่สอดคล้องกับเพศสภาพของตน ย่อมทำให้เกิดความคับข้องใจขึ้น การที่เราสามารถเลือกคำนำหน้าชื่อได้ หมายรวมถึงการได้เลือกและแสดงความเป็นตนเอง และพัฒนาการทางด้านจิตใจตามทฤษฎีของ Erikson หากวัยรุ่นสามารถค้นพบตัวตนที่สอดคล้องกันระหว่างภายนอกและ	- นิยามศัพท์ “บุคคลข้ามเพศ” “หญิงข้ามเพศ” “ชายข้ามเพศ” ในปัจจุบันมีทั้งบุคคลที่แปลงเพศ และไม่แปลงเพศ ควรระบุขอบเขตให้ชัดเจน และกำหนดสิทธิให้ชัดเจน เพื่อไม่ให้ละเมิดสิทธิของผู้อื่น (สำนักบริหารการทะเบียน ส่วนนิติกรงานทะเบียน กรมการปกครอง) - นิยามคำว่า “นายทะเบียน” ควรแก้ไขเป็นนายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร เพื่อเป็นแนวทางเดียวกัน (สำนักบริหารการทะเบียน ส่วนนิติกรงานทะเบียน กรมการปกครอง) - ตามมาตรา 3 วรรคที่ 8 “หญิงข้ามเพศ” เสนอให้แก้ไขความหมายเป็น บุคคลที่มีเพศกำเนิดเป็นชาย แต่อัตลักษณ์ทางเพศแสดงออกเป็นเพศหญิง เพราะอัตลักษณ์ทางเพศจะมีความหมายครอบคลุมลักษณะการข้ามเพศมากกว่าการพิจารณาเฉพาะเรื่องเพศสภาพเพียงอย่างเดียว - ตามมาตรา 3 วรรคที่ 9 “ชายข้ามเพศ” เสนอให้แก้ไขความหมายเป็น บุคคลที่มีเพศกำเนิดเป็นหญิง แต่อัตลักษณ์ทางเพศแสดงออกเป็นเพศชาย เพราะอัตลักษณ์ทางเพศจะมีความหมายครอบคลุมลักษณะการข้ามเพศมากกว่าการพิจารณาเฉพาะเรื่องเพศสภาพเพียงอย่างเดียว - ตามมาตรา 3 วรรคที่ 11 “บุคคลผู้มีความหลากหลายอัตลักษณ์ทางเพศ” เสนอให้แก้ไขความหมายเป็น บุคคลที่มีการแสดงออก หรือพฤติกรรมทางเพศ นอกเหนือจากการจำแนกความเป็นชายหรือหญิง เพราะการเป็นบุคคลผู้มีความหลากหลายอัตลักษณ์ทางเพศ ไม่น่าจะหมายถึงความไม่ต้องการนิยามลักษณะทางเพศของตน แต่จะหมายถึงมีอัตลักษณ์ทางเพศที่มี

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
ภายใน จะสามารถเติบโตไปโดยไม่fixationกับขั้นนี้และหากไม่สามารถผ่านไปได้ (ไม่สามารถรับรู้ความต้องการที่มีต่อตนเอง หรือ พบความต้องการแต่ไม่สามารถทำตามใจต้องการได้ ซึ่งอาจมาจากคนรอบข้างไม่ยอมรับ,เกินความสามารถของตนเอง) ทำให้สับสนในบทบาทของตนเอง ไม่สามารถหาทางออกได้ จนนำมาสู่ปัญหาสุขภาพจิต นอกจากนี้ยังพบข้อมูลที่บ่งชี้ถึงผู้มีความหลากหลายทางเพศ มีโอกาสมีปัญหสุขภาพจิตสูงกว่าบุคคลอื่น เนื่องมาจากประสบการณ์ที่ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม โดนกลั่นแกล้งเหยียดเพศ และอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้ร่างพรบ.ฉบับนี้จึงเป็นการช่วยเรียกร้อง/คุ้มครองสิทธิ ของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ ทำให้ความหลากหลายทางเพศเป็นเรื่องปกติ (normalize) และลดอคติทางเพศจากสังคมตามหลักสิทธิมนุษยชน อีกทั้งยังเป็นการค้นหาและยืนยันอัตลักษณ์ของตนเอง ในวัยรุ่นที่กำลังจะก้าวสู่วัยผู้ใหญ่อีกด้วย (สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต) ความคิดเห็นจากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภา www.parliament.go.th - กฎหมายต้องให้พื้นที่และรองรับสิทธิบุคคลทุกเพศ ไม่ใช่ละเลยด้วยการตีกรอบชายหญิงทั้งที่มันไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของบุคคลนั้น ๆ - คนแต่ละคนแตกต่างกัน นิยามที่แต่ละคนเป็นก็แตกต่างกัน การมีนิยามที่ครอบคลุมคนทุกกลุ่มแสดงถึงความไม่กีดกันคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งออกไป - ความรู้ ความเข้าใจต่อผู้ไม่รู้ได้ใช้ตีความกฎหมาย - ความหลากหลายคืออัตลักษณ์ของคนในสังคม ถ้าแบบนั้นไม่ถูก ทำไมเราไม่ให้คนในสังคมต้องรับประทานข้าวผัด ทุกวันละครับ ทำไมต้อง	ความเฉพา นอกเหนือจากการแบ่งเป็นแต่เพียงว่ามีความเป็นชายหรือหญิง - ตามมาตรา 5 วรรคที่3 “ให้บุคคลผู้มีความหลายหลายอัตลักษณ์ทางเพศมีสิทธิใช้คำนำหน้านามและการขอให้ระบุเพศของตนที่ไม่ใช่เพศชายหรือเพศหญิง” อาจต้องมีการระบุให้ชัดเจนว่า สำหรับผู้ที่มีความหลายหลายอัตลักษณ์ทางเพศ จะให้ระบุว่าจะใช้คำนำหน้านามและระบุเพศอย่างไรสำหรับวิถีทางเพศแต่ละแบบ เพื่อความชัดเจนในการปฏิบัติตามกฎหมาย - ตามมาตรา 6 เรื่องการกำหนดคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม เสนอให้มีการระบุต้องไม่เป็นผู้ที่เข้าข่ายวิกลจริตเอาไว้ด้วย เพราะการแสดงเจตจำนงอาจถูกรบกวนจากความเจ็บป่วยทางจิตได้ ผู้วิกลจริตจึงมีความสามารถจำกัดในการแสดงเจตจำนงของตนเอง รวมไปถึงการแสดงเจตจำนงทางด้านอัตลักษณ์ทางเพศของตนเองได้ (สถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต) ความคิดเห็นจากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภา www.parliament.go.th - ความคิดเห็นของผู้ไม่เห็นด้วยมีลักษณะเป็นเชิงเห็นด้วย จึงได้นำมาจัดไว้ในกลุ่มที่เห็นด้วย

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
มีร้าน ราเม็ง ร้านโอมากาเสะ ร้านอาหารตามสั่ง หรือแม้กระทั่ง ร้านก๋วยเตี๋ยวไก่มะระ ก็ตาม ถ้า มันจะหลากหลายไม่ได้ - ความหลากหลายทางเพศควรได้รับการ นิยามเพื่อให้บุคคลได้มีตัวตนอย่างทั่วถึง - สำหรับคนในกลุ่มคนหลากหลายทางเพศ นั้นเป็นสิ่งที่ช่วยบ่งบอกตัวตนของเราและ สำหรับบางคนการนิยามนั้นและยังเป็นส่วนหนึ่ง ในการค้นหาตัวเอง - คิดว่าการมีการกำหนดชื่อเรียกทาง กฎหมายที่ครอบคลุมครบถ้วนบุคคลทุกกลุ่มเป็น สิ่งที่ดี คำว่า บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ ผู้มีความหลากหลายอัตลักษณ์ทางเพศ อาจจะ ยาวไปหน่อย แต่ถ้าเป็นคำที่ใช้ทางกฎหมายก็ น่าจะตรงสุดแล้ว อาจจะมีการกำหนดคำสั้น ๆ เช่น เพศไว้ใช้เมื่อมีข้อจำกัดทางพื้นที่ของเอกสาร อะไรหรือไม่ - ชายหญิง ทอม ดี กระทบและอื่น ๆ ต่าง เสียภาษีกันทุกคน ต้องได้รับสิทธิ ความยุติธรรม เสมอภาพทุกอย่างเท่า ๆ กัน - ตามหลักสิทธิมนุษยชน บุคคลควรมีสิทธิ เท่าเทียมกัน - ต้องมีคำอธิบายชัดเจน ไม่งั้นคนก็เข้าใจ ผิด ๆ ำไป - ทุกคนควรได้สิทธิ์ตามความต้องการของแต่ละ คน - บุคคลควรได้มีสิทธิเลือกและระบุอัตลักษณ์ ของตนเอง - มีหลายคนที่ไม่นิยามตนเองตามเพศกำเนิด และพวกเขาสมควรได้รับการยอมรับตามนั้น - สร้างความหลากหลายในสังคม และเป็น การกำหนดนิยามให้มีความเฉพาะเจาะจงกับกลุ่ม ต่าง ๆ ในสังคมให้	

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
- เป็นการระบุอย่างชัดเจนถึงสถานเพศของตัวบุคคล - เป็นการให้พื้นที่ในสังคมแก่ผู้คนหลากหลายประเภท - เป็นการให้เกียรติและแสดงถึงการมีตัวตนของเรา - เป็นสิทธิของประชาชนที่ควรได้รับ - เป็นสิทธิที่บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศพึงได้รับ - เพราะนิยามคำว่าเพศอย่างเดียวไม่สามารถอธิบายทุกตัวตนทางเพศได้หมด เช่น การที่บุคคลมีรับรู้อัตลักษณ์ทางเพศของตนเองว่าเป็นเพศหนึ่ง มีรสนิยมทางเพศ(เพศวิถี)เป็นอะไรก็ตาม ทั้งสองคำมีคำจำกัดความไม่เหมือนกัน - เพราะมันเป็นสิทธิพื้นฐานที่ประชาชนพึงมีเพื่อลดกำแพงและลดการเลือกปฏิบัติกับคนข้ามเพศ และการเข้าถึงการดูแลการคุ้มครองหรือการได้รับสิทธิตรงตามเพศสภาพ - ควรให้อิสระในการเป็นตัวของตัวเองไม่จำกัดความแค่ชายหรือหญิง - เพิ่มความครอบคลุมไม่ให้คนกลุ่มใดถูกลบเลื่อนไป - เพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน - เพื่อสร้างความเท่าเทียมทางกฎหมายต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศ	

ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมให้เพิ่มนิยามของบุคคลเพศกำกวมให้ครอบคลุมถึงความผิดปกติด้านโครโมโซมหรือต่อมเพศด้วยการขอให้รับรองเพศ จัดเป็นนิติกรรมประเภทหนึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่โดยหลักการ จำต้องขอความยินยอมของผู้แทนโดยชอบธรรมตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 21 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่เกณฑ์อายุตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว เป็นการกำหนดโดยลดหย่อนจากการบรรลุนิติภาวะตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งอาจบัญญัติให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์การพ้นจากภาวะความเป็นเด็กตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กซึ่งกำหนดไว้ที่ 18 ปี

- **สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต** ได้มีข้อสังเกตว่า พบข้อจำกัดในเรื่อง กรณีอายุต่ำกว่า 18 ปี กำหนดให้มีผู้ปกครองและจิตแพทย์ 1 คนรับรอง ก่อนการเปลี่ยนคำนำหน้า/รับรองเพศ เห็นด้วยในบางส่วน เนื่องจากวัยนี้เป็นวัยที่พัฒนาการทางสมองไม่เต็มที่ ในเรื่องการตัดสินใจ ความคิดเป็นเหตุผล รวมถึงมีการเปลี่ยนแปลงของฮอร์โมน ส่งผลต่ออารมณ์ที่ไม่มั่นคง ยึดมั่นในความคิดของตนเอง จึงควรมีการรับรองจากบุคคลที่เป็นผู้ปกครองและผู้เชี่ยวชาญก่อน ซึ่งกรณีนี้ไม่สอดคล้องกับสภาพเป็นจริงที่วัยรุ่นพบความต้องการของตนเอง แต่ผู้ปกครองไม่ยอมรับ อันเนื่องมาจากค่านิยมและวัฒนธรรมของสังคม เป็นเหตุให้วัยรุ่นขาดโอกาสในการสร้างอัตลักษณ์ของตนเองและคับข้องใจ จึงเสนอให้มีแนวทางสำหรับกรณีนี้เพิ่มเติม เช่น จิตแพทย์รับรองมากกว่า 2 คน แทนผู้ปกครอง หรือมีการยื่นคำร้องและตรวจสอบโดยเฉพาะ และปัญหาจากการระบุอัตลักษณ์ทางเพศ ของตนเอง 2.1 เด็ก/วัยรุ่น จะเสี่ยงต่อการโดน child grooming หรือล่อลวงง่ายขึ้นหรือไม่ 2.2 ผู้ใหญ่ ที่เปลี่ยนอัตลักษณ์ทางเพศ เพื่อเข้าหากลุ่มเป้าหมายง่ายขึ้นและล่อลวงเพื่อผลประโยชน์บางอย่าง เช่น sapphic ที่เข้าถึงตัวผู้เยาว์มีการ sexual harassment, grooming ได้ง่ายกว่า homosexual (กรณี สมายเดอะสตาร์ ถูกผู้ใหญ่เพศเดียวกันเข้ามาตีสนิทและคุกคาม) จึงเสนอให้มีการส่งเสริมให้บุคคล มีความรู้เรื่องเพศ เช่น consent, sexual harassment, safe sex, วิธีป้องกันตนเอง แห่หลังช่วยเหลือ และเพิ่มบทลงโทษสำหรับบุคคลที่แสวงหาผลประโยชน์ทางเพศกับเด็ก (ในร่างพรบ.ยังไม่มีเขียนไว้อย่าง ชัดเจน) ในเชิงคลินิก และการประเมินของจิตแพทย์เพื่อรับรองว่าบุคคลมีความพร้อมทางด้านจิตใจ และ มีความประสงค์ที่จะดำรงชีวิตต่อไปในเพศที่จะขอให้รับรอง (กรณีบุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี กรณีบุคคลเคย ยื่นขอเปลี่ยนและได้รับรองแล้วขอเปลี่ยนอีกครั้ง) เมื่อมองในมุมมองของนักจิตวิทยาคลินิก อ้างอิงจากปัจจุบัน หญิงข้ามเพศ(ที่ยังไม่ได้ผ่าตัดอวัยวะเพศ) มาขอใบรับรองแพทย์เพื่อนำไปยื่นเกณฑ์ทหาร นักจิตวิทยา คลินิกจะทำทดสอบ projective test เพื่อประเมินการรับรู้และสภาวะทางจิตใจของเขา ณ ขณะนั้น ประกอบกับใบรับรองแพทย์เพื่อใช้ยืนยันว่า "เพศสภาพไม่ตรงเพศกำเนิด" (ซึ่งแบบทดสอบไม่สามารถ ประเมินเรื่องเพศสภาพได้อย่างชัดเจน แต่สามารถประเมินการรับรู้ สติสัมปชัญญะได้ เช่น ไม่ได้มีอาการ ประสาทหลอน มีคนสั่งให้ไปเปลี่ยน หรืออยากเป็นคนอื่น) ดังนั้น การประเมินของจิตแพทย์ในที่นี้ ควรมี การทำแบบทดสอบทางจิตวิทยาอยู่ภายใต้้นตามหลักเดียวกัน โดยวิชาชีพนักจิตวิทยาคลินิกควรมีการ ทบทวนร่วมกันในประเด็นนี้ เพื่อให้การประเมินเป็นไปตามมาตรฐาน

- **สถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองการาจี้** ได้มีข้อสังเกตว่า ไม่ขัดข้องต่อร่างพระราชบัญญัติ การรับรองเพศ คำนำหน้านาม และการคุ้มครองบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ พ.ศ. .... อย่างไรก็ตาม การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวอาจมีมิติด้านจารีตประเพณีและวัฒนธรรม โดยเฉพาะการที่บุคคลสัญชาติ ไทยกลุ่มดังกล่าวในต่างประเทศเนื่องจากแต่ละรัฐหรือแต่ละประเทศ อาจมีกฎหมาย ระเบียบท้องถิ่น หรือขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีที่คาดหวังให้ผู้ที่พำนักหรือเยือนต้องปฏิบัติตาม อาทิ การระบุเพศ หรือการแสดงออกทางเพศ ที่ต้องสอดคล้องกับลักษณะเพศทางชีววิทยา บุคคลที่ดูเหมือนสตรี ในด้านกายภาพหรือสรีระอาจถูกคาดหวังจากสังคมเจ้าบ้านให้แต่งกายมิดชิด ซึ่งถือเป็นหลักปฏิบัติ ที่เคร่งครัดในสังคมมุสลิม รัฐอิสลาม ซึ่งสังคมมุสลิมบางแห่งอาจไม่พร้อมที่จะรับวิธีคิด จารีตอันก้าวหน้าที่ พัฒนาขึ้นจากแนวคิดของสำนักกฎหมายธรรมชาติ ดังสะท้อนในหลักการของปฏิญญาสากลว่าด้วย สิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ นิยามว่าด้วยบุคคลผู้มีความหลากหลายอัตลักษณ์ทางเพศ

ซึ่งในร่างพระราชบัญญัติ ดังกล่าวกำหนดว่า หมายถึง บุคคลที่ไม่ต้องการนิยามว่าตนเป็นชายหรือเป็นหญิง อาจก่อให้เกิดปัญหาทางกฎหมายและจารีตประเพณี

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการกำหนดเกี่ยวกับการขอให้รับรองเพศ โดยให้บุคคลมีสิทธิขอให้มีการรับรองเพศตามเจตจำนงอัตลักษณ์ทางเพศ มีสิทธิใช้คำนำหน้านามและการขอให้ระบุเพศของตนที่ไม่ใช่เพศชายหรือเพศหญิง การขอให้รับรองเพศของบุคคลที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ มีผู้เห็นด้วย จำนวน 208 คน ผู้ไม่เห็นด้วย จำนวน 5 คน และมีผู้แสดงข้อเสนอแนะ 1 คน

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
ความคิดเห็นจากการส่งประเด็นไปรับฟังผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง - เห็นด้วยกับหลักการเบื้องต้นตามวิธีการในร่างมาตรา 7 โดยมีข้อสังเกตเกี่ยวกับเกณฑ์เงื่อนไขอายุ และเรื่องกรณีนิติกรรมเฉพาะตัวของผู้เยาว์ ซึ่งเมื่อผู้แทนโดยชอบธรรมไม่ให้ความยินยอมซึ่งอาจขัดต่อประโยชน์สูงสุดของผู้เยาว์แล้ว จะมีกลไกเฉพาะอื่น อาทิ กลไกตามร่างมาตรา 11 มารองรับเพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ) - ร่างมาตรา 9 เกี่ยวข้องกับการรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคล ด้วยการแก้ไข/เปลี่ยนแปลงคำนำหน้านามในระบบฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรและออกหนังสือสำคัญแสดงการรับรองเพศแก่ผู้ยื่นคำขอ ถือเป็นขอบข่ายการดำเนินงานที่น่าจะกระทำได้อยู่แล้ว เนื่องจากโดยปกติเจ้าหน้าที่กงสุลก็สามารถเข้าถึงระบบทะเบียนราษฎรและสามารถแก้ไขข้อมูลในเอกสารงานทะเบียนราษฎรประเภทสูติบัตรได้ หากมีผู้ร้องยื่นคำขอโดยดำเนินการตามร่างมาตรา 8 (สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโซล) - ร่างมาตรา 10 สถานเอกอัครราชทูตมีข้อคิดเห็นว่า การจัดทำเอกสารประเภทต่าง ๆ โดยกรณีแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลในหนังสือเดินทางเกี่ยวกับคำนำหน้าและเพศของผู้ถือ	ความคิดเห็นจากการส่งประเด็นไปรับฟังผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง - ในประเด็นคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 6 (3) กำหนดว่า "ต้องไม่เป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือผู้ที่อยู่ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา หรือในคดีความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์" การกำหนดลักษณะต้องห้ามดังกล่าว มีลักษณะเป็นการตีตรา เนื่องจากการที่บุคคลถูกกลองโทษตามกฎหมาย ไม่ควรโดนจำกัดสิทธิในการแสดงเจตจำนงในการกำหนดอัตลักษณ์ทางเพศของตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ) - ร่างมาตรา 6 เป็นการกำหนดเงื่อนไขที่เป็นการกีดกันหรือเป็นอุปสรรคในการได้รับการรับรองสถานะเกินความจำเป็น กล่าวคือ ความเป็นบุคคลข้ามเพศหรือบุคคลผู้มีความหลากหลายอัตลักษณ์ทางเพศถือเป็น สถานะทางธรรมชาติของบุคคล มิใช่ค่านิยมหรือมาตรฐานทางศีลธรรม จึงไม่ควรที่จะถูกกีดกันด้วยประวัติอาชญากรรม อีกทั้งไม่เป็นไปตามหลักการที่กำหนดไว้ใน Yogyakarta Principles ข้อ 3 (กรมราชทัณฑ์) - ร่างมาตรา 6 เรื่องคุณสมบัติของของผู้มีความประสงค์จะขอให้รับรองเพศ ต้องมีสัญชาติไทย ซึ่งตามข้อเท็จจริงและกฎหมายว่าด้วยการ

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
หนังสือเดินทางว่า ถือเป็นขอบข่ายการดำเนินงานที่สถานเอกอัครราชทูต น่าจะกระทำได้เช่นกัน โดยหากจะปฏิบัติใช้จริง อาจพิจารณากำหนดประเภทของเอกสารต่าง ๆ ที่จะให้อำนาจสถานเอกอัครราชทูต ในการแก้ไข และกำหนดวิธีการแก้ไขแบบเป็นขั้นตอน นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจพิจารณาปรับปรุงระบบฐานข้อมูลออนไลน์ให้เชื่อมโยงถึงกันได้ และให้เจ้าหน้าที่กงสุลสามารถเข้าถึงระบบฐานข้อมูลเพื่อแก้ไขข้อมูลให้กับบุคคลสัญชาติไทยที่พำนักอยู่นอกราชอาณาจักรได้โดยสะดวก โดยในขั้นนี้เจ้าหน้าที่กงสุลสามารถเข้าถึงระบบเพื่อตรวจสอบข้อมูลบัตรประชาชนสูติบัตรและหนังสือเดินทางได้ แต่สามารถแก้ไขข้อมูลในระบบได้เฉพาะสูติบัตรที่มีผู้ยื่นคำขอแก้ไขข้อมูลเท่านั้น (สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโซล) - เห็นพ้องกับร่างกฎหมายนี้ที่กำหนดให้ผู้มีความประสงค์จะขอรับรองเพศยื่นคำขอต่อนายทะเบียน ณ สำนักทะเบียนในท้องที่ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน เพื่อไม่ให้สถานเอกอัครราชทูตต้องเป็นผู้พิจารณาอนุมัติการเปลี่ยนเพศสภาพของบุคคลข้ามเพศหรือรับรองเพศของบุคคลข้ามเพศที่อยู่ในต่างประเทศ แต่มีบทบาทเพียงการออกเอกสารราชการ ที่อิงตามฐานข้อมูลของทะเบียนราษฎร เช่น หนังสือเดินทาง บัตรประจำตัวประชาชนเท่านั้น (สถานเอกอัครราชทูต ณ สิงคโปร์) - เห็นว่าร่างกฎหมายมีเนื้อหาครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ด้านสถานะทางกฎหมายและการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศแล้ว อย่างไรก็ตาม การขอให้รับรองเพศและเปลี่ยนแปลงคำนำหน้านามยังมีรายละเอียดอ่อนด้านความมั่นคง เนื่องจากมีความเกี่ยวเนื่องกับประเด็นด้านอัตลักษณ์บุคคล ซึ่งต้องได้รับการตรวจสอบอย่างรอบคอบและรัดกุม ดังนั้น การ	ทะเบียนราษฎรจะมีการจัดทำทะเบียนราษฎรสำหรับคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยด้วย จึงควรกำหนดกำหนดคุณสมบัติให้ครอบคลุมกลุ่มบุคคลดังกล่าวด้วย มิใช่จำกัดเพียงคนสัญชาติไทยเท่านั้น (สำนักบริหารการทะเบียน ส่วนนิติกรงานทะเบียน กรมการปกครอง) - ไม่เห็นด้วย เนื่องจากพัฒนาการด้านร่างกายอารมณ์จิตใจ ความคิด และด้านการปรับตัวทางสังคมยังไม่สมบูรณ์ การรับรองก่อนวัยอาจเพิ่มความสับสนและวิตกกังวลให้บุคคลนั้น ๆ ได้จนอาจก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพจิตและการปรับตัวตามมาได้ และหลังอายุ 18 ปีก็ยังคงต้องทำแบบประเมินบุคลิกภาพร่วมด้วย เพื่อยืนยันความเข้มแข็งทางใจที่จะมั่นคงในการระบุเพศนั้น ๆ (สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต) - ร่างมาตรา 10 โดยที่สูติบัตรเป็นเอกสารบันทึกข้อมูลที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริงเมื่อบุคคลนั้นกำเนิดต่างจากเอกสารอื่น ๆ ที่ระบุในมาตรา 10 (ทะเบียนบ้าน บัตรประจำตัวประชาชน หนังสือเดินทางใบอนุญาตขับขี่) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงข้อมูลบุคคลที่เป็นปัจจุบัน ดังนั้น การกำหนดให้บุคคลที่ได้รับการรับรองเพศยื่นคำขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลในสูติบัตรให้ตรงกับเพศที่ตนได้รับการรับรองอาจไม่เหมาะสม (สถานเอกอัครราชทูต ณ เวียงจันทน์) - การกำหนดให้ผู้ที่มิอายุตั้งแต่ 7 ปี 5 ปี หรือต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์สามารถเลือกหรือไม่เลือกคำนำหน้านามในบัตรประจำตัวประชาชนหรือขอให้รับรองเพศตามลำดับนั้น อาจสร้างความยุ่งยากแก่บุคคลดังกล่าวเองในอนาคตหากมีความรู้สึก/สภาพจิตใจและร่างกายเปลี่ยนไปตามอายุที่เพิ่มขึ้นและการยื่นคำขอให้รับรองเพศของบุคคลตามร่างมาตรา 5 โดยใช้เอกสารประกาศ

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
กำหนดให้บุคคลสามารถขอให้รับรองเพศตามเจตจำนงอัตลักษณ์ทางเพศของตนเพียงผ่านการลงลายมือชื่อในเอกสารประกาศเจตจำนงอัตลักษณ์ทางเพศตามระบุในร่างพระราชบัญญัติหมวด 1 และหมวด 2 เพื่อนำไปใช้ประกอบการยื่นขอให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องออกเอกสารจัดทำเอกสารหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลในเอกสาร อาจไม่เพียงพอต่อการพิสูจน์ว่าบุคคลดังกล่าวสมควรได้รับการรับรองอัตลักษณ์ทางเพศ โดยอาจต้องพิจารณาเอกสารทางการแพทย์เฉพาะทางที่เกี่ยวข้องด้วย (สถานเอกอัครราชทูต/คณะผู้แทนถาวรฯ ณ กรุงเวียนนา (ออสเตรีย สโลวาเกีย และสโลวีเนีย) - ไม่มีข้อขัดข้องต่อสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติที่ให้สิทธิแก่บุคคลข้ามเพศและผู้มีความหลากหลายทางเพศในการรับรองสิทธิในการใช้คำนำหน้านาม และการระบุเพศ และได้รับความคุ้มครองตามหลักสิทธิมนุษยชนและความเสมอภาคของบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับสถานะทางสังคมในปัจจุบันที่ยอมรับเรื่องความหลากหลายทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ เพศสภาพและรสนิยมทางเพศที่มีความหลากหลาย (สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงบูคาเรสต์) - หากบุคคลที่ยื่นคำขอให้รับรองเพศได้ดำเนินการยื่นคำขอต่อสำนักทะเบียนในท้องที่ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านแล้ว และนายทะเบียนได้บันทึกข้อมูล (เพศ/คำนำหน้าที่ขอรับรอง) ในระบบฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎรซึ่งสถานเอกอัครราชทูต สามารถเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวได้ และได้มีการออกหนังสือรับรองให้แก่ผู้ยื่นคำขอ ซึ่งสถานเอกอัครราชทูต สามารถตรวจสอบหลักฐานทั้งสองข้างต้นได้ สถานเอกอัครราชทูตก็ไม่มีข้อขัดข้องที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงสูติบัตรหรือสำเนาสูติบัตรที่ สถานเอกอัครราชทูตเป็นผู้ออก ทั้งนี้ กระทรวงมหาดไทยควรมีการกำหนด	เจตจำนงอัตลักษณ์ทางเพศไม่น่าจะเพียงพอสำหรับการรับคำขอของนายทะเบียน (สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงดิลี) - ผู้ร้องควรมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ซึ่งถือเป็นผู้บรรลุนิติภาวะทางกฎหมาย (สถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองฮ่องกง) - การขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลในสูติบัตรหรือสำเนาสูติบัตรอาจไม่เหมาะสม เนื่องจากสูติบัตรควรเป็นเอกสารที่ระบุข้อเท็จจริงตามสภาพการกำเนิด โดยในส่วนของสาธารณรัฐประชาชนลาวยังไม่มีกฎหมายการรับรองเพศที่มีใช้ ชายหรือหญิงแต่อย่างใด (สถานกงสุลใหญ่ ณ แขวงสะหวันนะเขต) - การแก้ไขสูติบัตรหรือสำเนาฯ ที่ได้จัดทำขึ้นโดยสะท้อนเพศสภาพตามธรรมชาติของผู้ขอเมื่อแรกเกิดในระบบทะเบียนราษฎร อาจนำไปสู่ความสับสนทางทะเบียน หากข้อมูลเดิมถูกทดแทนด้วยข้อมูลใหม่ทั้งหมด จึงอาจพิจารณากำหนดการแก้ไขข้อมูลให้มีผลตั้งแต่วันที่ร้องขอหรือวันที่การดำเนินการแก้ไขเสร็จสิ้นเป็นต้นไป พร้อมทั้งให้ฐานข้อมูลแสดงวัน/เดือน/ปีที่ดำเนินการแก้ไขข้อมูล คำนำหน้านามและเพศพร้อมระบุเหตุผลว่า แก้ไขเพื่อให้เป็นไปตามอัตลักษณ์ตามเพศสภาพ เพื่อป้องกันปัญหาด้านทะเบียนในอนาคต (สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโคเปนเฮเกน) - กรณีการกำหนดอายุของบุคคลที่สามารถขอรับรองเพศ อาจจะต้องมีข้อความที่ชัดเจนมากกว่านี้เนื่องจากการระบุเพียงบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีเท่านั้นที่จะต้องยื่นขอรับรองเพศโดยมีเอกสารประกอบ ซึ่งควรจะต้องพิจารณาเรื่องอายุของผู้เยาว์เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา 19 ของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยซึ่งระบุให้บุคคลพ้นจากภาวะผู้เยาว์และบรรลุนิติภาวะเมื่ออายุ 20 ปีบริบูรณ์

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
แนวทางการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือบันทึกข้อมูลเพิ่มเติมในสูติบัตร รวมถึงการบันทึกข้อมูลที่ได้เปลี่ยนแปลงลงในระบบให้มีความชัดเจนและรัดกุม (สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปารีส) - โดยที่ร่าง พ.ร.บ. มาตรา 9 ได้กำหนดให้บุคคลที่มีความประสงค์จะขอให้รับรองเพศยื่นคำขอให้รับรองเพศต่อนายทะเบียน ณ สำนักทะเบียนที่ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรและให้นายทะเบียนออกหนังสือสำคัญแสดงการรับรองเพศให้แก่ผู้ยื่นคำขอ โดยนายทะเบียนจะเป็นผู้แก้ไขคำนำหน้านามและเปลี่ยนแปลงเพศในระบบฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎรด้วยสถานเอกอัครราชทูต จึงเห็นว่า การดำเนินการตามความ ในร่างมาตรา 10 (3) และ ร่างมาตรา 10 (4) ของ สถานเอกอัครราชทูต ย่อมสามารถทำได้โดยไม่กระทบต่อประเด็นความมั่นคง เนื่องจากบุคคลได้ผ่านการรับรองเพศ ณ สำนักทะเบียนที่ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านรวมถึงมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลในระบบฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎรเรียบร้อยแล้ว ซึ่งในการออกบัตรประชาชนและหนังสือเดินทางของสถานเอกอัครราชทูต ได้เชื่อมโยงและนำเข้าข้อมูล "คำนำหน้านาม" และ "ชื่อ-สกุล" ภาษาไทยซึ่งไม่สามารถแก้ไขได้จากระบบฐานข้อมูลการทะเบียนนั้นแบบ real-time อยู่แล้ว ทั้งนี้ อาจพิจารณาหารือเพิ่มเติมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการขอรับรองเพศกรณีบุคคลมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านกลางหรือทะเบียนบ้านชั่วคราวสำหรับคนที่เดินทางไปต่างประเทศว่าจะดำเนินการอย่างไร (สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงบรัสเซลส์/คณะผู้แทนไทยประจำสหภาพยุโรป) - การรับคำร้องหนังสือเดินทาง สามารถใช้ใบรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพเป็นเอกสารประกอบในการระบุเพศที่ต้องการจะให้ระบุใน	และมาตรา 21 ผู้เยาว์จะทำนิติกรรมใด ๆ ต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมก่อน รวมถึงกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดสิทธิของผู้เยาว์ร่างมาตรา 10 ไม่เห็นด้วยกับการให้กงสุลในต่างประเทศ มีหน้าที่แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลคำนำหน้านามและเพศในเอกสารสำหรับผู้มีสัญชาติไทยนอกราชอาณาจักร ด้วยเหตุผลดังนี้ (1) เป็นเรื่องทีละเอียดอ่อน (2) ต้องได้รับการตรวจสอบสถานะ/เอกสารหลักฐานที่สอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อกำหนด หลักจารีต และประเพณีนิยมของไทยอันจะนำไปสู่การระบุ/แก้ไขข้อมูลตัวบุคคลตามกฎหมายไทย และ (3) คำนำหน้านามและเพศสภาพพึงได้รับการพิจารณาในฐานะหลักฐานระบุตัวตนเช่นเดียวกับชื่อ-ชื่อสกุลของบุคคล ในกรณีนี้ ควรใช้หลักพิจารณาบนพื้นฐานหลักการเดียวกันกับการขอเปลี่ยนชื่อ-ชื่อสกุลตามกฎหมายไทย ที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของนายทะเบียนในประเทศไทยเท่านั้น (ปัจจุบัน กงสุลไม่มีอำนาจหน้าที่ในการรับเปลี่ยนชื่อ-ชื่อสกุลให้บุคคลสัญชาติไทย) (สถานกงสุลใหญ่ ณ นครนิวยอร์ก) - ร่างมาตรา 2 กำหนดว่า การยื่นคำขอให้รับรองเพศให้ยื่นต่อนายทะเบียน ณ สำนักทะเบียนในท้องที่ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน สถานกงสุลใหญ่ เข้าใจว่า ผู้ร้องไม่สามารถยื่นคำขอต่อสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลใหญ่ ในต่างประเทศได้ ส่วนร่างมาตรา 12 ระบุว่าการยื่นคำขอและการยื่นคำร้องเป็นสิทธิเฉพาะตัว สถานกงสุลใหญ่ มีความเข้าใจว่า การยื่นคำขอต้องทำด้วยตนเองต่อหน้านายทะเบียนเท่านั้น ไม่สามารถมอบอำนาจให้ผู้อื่นดำเนินการแทนได้ ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคแก่ผู้ที่ประสงค์ที่จะยื่นคำขอที่มีถิ่นพำนักในต่างประเทศ ส่วนกรณีผู้ที่อายุต่ำกว่า 18 ปี และมีได้เป็นผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส ซึ่งร่างกฎหมายกำหนดว่าจะต้องขอ

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
หนังสือเดินทางได้ เช่นเดียวกับที่สหราชอาณาจักรกำหนดให้หน่วยงานภาครัฐสามารถแก้ไขและ/หรือออกเอกสารทางราชการ อาทิ หนังสือเดินทางและใบอนุญาตขับขี่รถยนต์ ตามความประสงค์ของผู้ร้องได้ โดยผู้ร้องสามารถนำเอกสาร "Gender Recognition Certificate (GRC)" ใช้เป็นเอกสารประกอบในการระบุอัตลักษณ์ทางเพศสภาพได้ (ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี บริบูรณ์ขึ้นไปสามารถยื่นขอรับเอกสาร GRC ได้ด้วยตนเอง) สำหรับกรณีการปรับเปลี่ยนข้อมูลในสูติบัตรมีความเห็นสอดคล้องกับร่างมาตรา 27 และร่างมาตรา 29 ที่กำหนดให้ไม่ต้องระบุเพศของบุคคลเพศกำกวม (บุคคลซึ่งมีเพศสรีระทั้งชายและหญิงและไม่สามารถระบุได้ชัดเจนว่าเป็นเพศหญิงหรือเพศชาย โดยอาจหมายถึง ผู้มีลักษณะสองเพศก็ได้) ในสูติบัตร และให้มีสิทธิเลือกหรือไม่เลือกค่านำนานามในบัตรประจำตัวประชาชนเมื่อมีอายุครบ 7 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป (สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงลอนดอน) - ไม่ขัดข้องต่อเนื้อหาสาระในภาพรวม เนื่องจากร่างกฎหมายมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการคุ้มครองและรับรองสิทธิ ในเรื่องการใช้นำนานามและการระบุเพศของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ ตามหลักสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล สำหรับร่างมาตรา 10 ที่ระบุว่า บุคคลที่ได้รับการรับรองเพศแล้ว ยื่นคำขออนุญาตเพื่อยื่นให้ออกเอกสาร/จัดทำเอกสาร หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลในเอกสารราชการต่าง ๆ เพื่อให้ข้อมูลค่านำนานามและเพศตรงกับเพศที่ได้รับการรับรอง นั้น สถานเอกอัครราชทูต เห็นว่า สามารถดำเนินการได้โดยนายทะเบียนจำเป็นต้องพิจารณาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบคอบ โดยเฉพาะเอกสารประกาศเจตจำนงอัตลักษณ์ทางเพศ/ใบรับรองเพศสภาพ	เอกสารรับรองจากจิตแพทย์เพื่อประกอบการยื่นคำขอด้วยนั้น ไม่ปรากฏชัดว่าสามารถใช้เอกสารรับรองจากจิตแพทย์ในต่างประเทศได้หรือไม่ หากใช้ได้ ในบางประเทศ อาจไม่สามารถดำเนินการได้โดยง่าย นอกจากนี้ผู้ยื่นยังมีภาระค่าใช้จ่ายในการแปลและรับรองเอกสารเพิ่มเติมอีกด้วย และในกรณีร่างมาตรา 10 กำหนดให้บุคคลที่ได้รับการรับรองเพศ ยื่นคำขอต่อนายทะเบียนของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ออกเอกสารให้จัดทำเอกสารหรือให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลในเอกสาร (ซึ่งรวมถึงสูติบัตร และหนังสือเดินทาง) โดยให้ยื่นคำขอภายใน 180 วันนับแต่วันที่ได้รับการรับรองเพศ ทั้งนี้ จะไม่ยื่นคำขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลเพศในสูติบัตรก็ได้ จะส่งผลกระทบต่อคนเกิดในต่างประเทศ หากประสงค์จะขอแก้ไขสูติบัตร สถานเอกอัครราชทูต หรือสถานกงสุลใหญ่ที่ ออกสูติบัตรจะเป็นหน่วยงานที่แก้ไขสูติบัตร หากผู้ยื่นพำนักอยู่คนละประเทศกับประเทศที่สถานเอกอัครราชทูต หรือสถานกงสุลใหญ่ที่ออกสูติบัตรตั้งอยู่ อาจมีข้อจำกัดด้านเวลา และการดำเนินการเอกสารต่าง ๆ ซึ่งอาจไม่สามารถดำเนินการได้ทันภายใน 180 วัน และอาจมีกรณีที่คนไทยบางส่วนไม่มีความจำเป็นที่จะทำหนังสือเดินทางเล่มใหม่ การกำหนดกรอบเวลา 180 วัน อาจเป็นภาระที่ไม่จำเป็นของประชาชน นอกจากนี้ อาจมีคนไทยที่พำนักในต่างประเทศที่ไม่ประสงค์ขอทำหนังสือเดินทางเล่มใหม่ เนื่องจากอาจมีประเด็นเรื่องค่านำนานามและเพศตามเอกสารอนุญาตให้พำนักในประเทศนั้นไม่ตรงกับข้อมูลตามทะเบียนราษฎรของไทย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมายในประเทศนั้น (สถานกงสุลใหญ่ ณ นครแวนคูเวอร์) - การที่ร่างพระราชบัญญัติกำหนดให้บุคคลผู้มีความหลากหลายอัตลักษณ์ทางเพศมีสิทธิใช้

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
ที่ออกให้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย/กฎระเบียบ ก่อนที่จะดำเนินการออกเอกสาร /จัดทำเอกสาร หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลนำหน้านามและเพศ ในเอกสารราชการ (สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเม็กซิโก) - ไม่ขัดข้องหากนายทะเบียนประจำสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลไทย ต้องมีหน้าที่แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลในเอกสารจดทะเบียนการเกิดของบุคคลที่ได้รับการรับรองเพศที่เกิดในต่างประเทศ โดยให้เป็นไปตามขั้นตอนที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำหนด (สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงซันติอาโก) - สถานเอกอัครราชทูต พิจารณาแล้วขอเรียนข้อสังเกตว่า หากมีเอกสารรับรองเพศที่ตนได้รับการรับรองแล้วที่เพียงพอตามที่กฎหมายกำหนด อาทิ เอกสารระบุอัตลักษณ์ตัวตนเดิมและอัตลักษณ์ตัวตนใหม่ที่สามารถระบุตัวตนบุคคลได้ การได้รับการรับรองจากองค์กรทางการแพทย์ ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีอำนาจตามกฎหมายแล้ว โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้เจ้าหน้าที่กงสุลสามารถพิสูจน์ทราบบุคคลได้อย่างถูกต้องตามฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรและฐานข้อมูลอื่น ๆ ในอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่กงสุลสามารถหลีกเลี่ยงการสวมสิทธิหรือการกระทำผิดกฎหมายได้นั้น สถานเอกอัครราชทูต ก็ไม่มีข้อขัดข้องในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเอกสารข้างต้น อย่างไรก็ตาม บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เปลี่ยนแปลงข้อมูลคำนำหน้านามและเพศของตนนั้นจะต้องศึกษากฎหมายของประเทศที่ตนจะต้องนำเอกสารที่ได้รับการแก้ไขไปใช้ เพื่อให้ได้รับความสะดวกในเรื่องเอกสารด้วย (สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงอังการา) - เห็นด้วยกับร่างมาตรา 9 ที่ระบุให้บุคคลยื่นคำขอรับรองเพศได้เฉพาะต่อนายทะเบียน ณ สำนักทะเบียนในท้องที่ที่ผู้ยื่นคำขอมือชื่ออยู่ใน	คำนำหน้านามและการขอให้ระบุเพศของตนที่ไม่ใช่เพศชายหรือเพศหญิงอาจส่งผลกระทบต่อเกิดความสับสนต่อสิทธิ-หน้าที่ของเพศชายและหญิง การทำธุรกรรมและบริการต่าง ๆ ในสังคม ฯลฯ ต่อบุคคลดังกล่าว และควรกำหนดการรับรองเพศ คำนำหน้านามเฉพาะเพศชาย เพศหญิงสำหรับบุคคลเพศกำกวมอาจใช้หลักฐานทางการแพทย์หรือความเป็นตัวตนในการยื่นรับรองเพศที่ตนประสงค์เมื่อถึงเกณฑ์อายุที่กำหนด ประกอบกับเอกสารรับรองจากจิตแพทย์ (สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงดิลี) ความคิดเห็นจากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภา www.parliament.go.th - การขอรับรองเพศโดยจิตแพทย์ 1 คน อาจจะไม่เพียงพอ 2 คน จะดีกว่าในแง่ของการป้องกันคนที่ไม่ประสงค์ดีมาใช้ประโยชน์กับกฎหมายข้อนี้ และกรณีการรับรองแพทย์สองคนเป็นการกีดกันกลุ่มที่มีกำลังทรัพย์น้อยในการไปพบแพทย์ ทั้งยังเป็นการเพิ่มงานให้จิตแพทย์ที่มีไม่เพียงพออยู่แล้ว

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
ทะเบียนบ้าน และเมื่อได้รับการรับรองเพศแล้ว ให้นายทะเบียนออกหนังสือสำคัญแสดงการรับรองเพศ และแก้ไขเปลี่ยนแปลงค่านำหน้านาม และเพศของผู้ยื่นคำขอให้ถูกต้องตรงกันกับเพศที่ขอให้รับรองในระบบฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร และกรณีเมื่อบุคคลได้รับการรับรอง/เปลี่ยนแปลงข้อมูลในฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรแล้ว ย่อมสามารถยื่นคำร้องขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลดังกล่าวในหนังสือเดินทางและทะเบียนราษฎรอื่น ๆ ที่ สถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลใหญ่ ได้ (สถานกงสุลใหญ่ ณ นครซิดนีย์) - หากไทยมีกฎหมายรับรองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้กำหนดกระบวนการขั้นตอนที่ชัดเจนในการรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคล การแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อความสำคัญในสูติบัตร การแก้ไขเปลี่ยนแปลงค่านำหน้าชื่อและข้อมูลเกี่ยวกับเพศในเอกสารทะเบียนราษฎรต่าง ๆ รวมทั้งในการรับคำร้องหนังสือเดินทางแล้วสถานกงสุลใหญ่ ก็พร้อมดำเนินการตามแนวทางดังกล่าวต่อไป โดยรัฐทั้ง 13 รัฐในเขตอาณาของสถานกงสุลใหญ่ มีกฎหมาย/ระเบียบรับรองรับการเปลี่ยนแปลงค่านำหน้าชื่อและเพศในเอกสารสำคัญ (สูติบัตร ใบอนุญาตขับขี่) อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี แต่ละรัฐอาจมีเงื่อนไขและขั้นตอนในการพิจารณาที่แตกต่างกันไปเช่น บางรัฐมีเงื่อนไขให้ผู้ร้องต้องแสดงใบรับรองการผ่าตัดแปลงเพศ ในบางรัฐผู้ร้องต้องยื่นขอให้ศาลมีคำสั่งให้แก้ไขเอกสารสำคัญได้ เป็นต้น (สถานกงสุลใหญ่ ณ นครลอสแอนเจลิส) - โดยหลักการสถานเอกอัครราชทูต ไม่มีข้อขัดข้องต่อการรับรองเพศ และค่านำหน้านาม และการคุ้มครองบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ เพื่อให้มีการคุ้มครองและรับรองสิทธิของบุคคลข้ามเพศ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงการสนับสนุนหลักสิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพ และ	

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
ความเสมอภาคของบุคคล และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของรัฐบาลไทย ในบริบทที่เกี่ยวข้องกับงานกงสุลสถานเอกอัครราชทูต เห็นว่า การแก้ไขเปลี่ยนแปลงสูติบัตรหรือสำเนาสูติบัตรและการเปลี่ยนแปลงข้อมูลในหนังสือเดินทางเกี่ยวกับเพศและคำนำหน้าของผู้ถือหนังสือเดินทางอยู่ในวิสัยที่สถานเอกอัครราชทูต สามารถดำเนินการได้ แต่ในส่วนของหนังสือเดินทางควรกำหนดการใช้ข้อมูลเกี่ยวกับเพศและคำนำหน้าที่เป็นมาตรฐานและได้รับการยอมรับจากนานาประเทศด้วย เพื่อป้องกันมิให้เกิดความสับสน และเพื่อไม่ให้มีการใช้คำนำหน้านามเป็นช่องทางในการหลบเลี่ยงการเปิดเผยอัตลักษณ์ที่แท้จริงของบุคคล หรืออีกนัยหนึ่ง ควรกำหนดวิธีการตรวจสอบบุคคลที่ประสงค์จะขอให้รับรองเพศว่าเป็นผู้ที่มีเพศสภาพไม่ตรงกับเพศกำเนิด และประสงค์จะดำเนินชีวิตตามเพศสภาพที่ขอให้รับรองโดยแท้จริง ก่อนจะอนุญาตคำขอของผู้ร้องให้หน่วยงานภาครัฐจัดทำเอกสารหรือแก้ไขข้อมูลในเอกสาร ได้แก่ ทะเบียนบ้าน บัตรประจำตัวประชาชน สูติบัตร ใบอนุญาตขับขี่รถยนต์ /รถจักรยานยนต์ และเอกสารสิทธิ/เอกสารราชการอื่น ๆ (สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงพริทอเรีย) - โดยที่นายทะเบียนสถานเอกอัครราชทูตไม่ใช่ นายทะเบียน ณ สำนักทะเบียนในท้องที่ที่ผู้ร้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน จึงควรระบุอำนาจหน้าที่ของนายทะเบียนของสถานเอกอัครราชทูตให้ชัดเจนว่า สามารถเปลี่ยนแปลงข้อมูลในเอกสารใดได้บ้างหลังจากบุคคลนั้นได้รับการรับรองเพศแล้ว รวมทั้งรายนามเอกสารที่นายทะเบียนในต่างประเทศต้องเรียกจากผู้ร้องเพื่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลทางเพศ/คำนำหน้านาม และโดยที่กฎหมายไทยปัจจุบันไม่อนุญาตให้จดทะเบียนเกิดโดยระบุเพศของบิดาและมารดาเป็น	

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
เพศเดียวกัน จึงควรมีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนว่า หลังจากร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีผลบังคับใช้ จะส่งผลให้นายทะเบียนสถานเอกอัครราชทูต สามารถรับแจ้งเกิดโดยระบุเพศของบิดาและ มารดาเป็นเพศเดียวกันได้หรือไม่ จึงควรมีแนว ปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับกระบวนการขอรับรอง เพศสำหรับบุคคลที่มีชื่อในทะเบียนบ้านชั่วคราว สำหรับคนที่เดินทางไปต่างประเทศ รวมทั้งบุคคล ที่ถือสัญชาติไทยและสัญชาติต่างประเทศ ซึ่ง ประสงค์ยื่นคำร้องรับรองเพศภายใต้กฎหมายไทย หลังจากที่ได้รับกรรับรองเพศจากอีกประเทศ ที่ตนถือสัญชาติแล้ว (สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเทลอาวีฟ) ความคิดเห็นจากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ของรัฐสภา www.parliament.go.th - กฎหมายต้องให้พื้นที่และรองรับสิทธิบุคคล ทุกเพศสภาพ ไม่ใช่ละเลยด้วยการตีกรอบชาย หญิงทั้งที่มันไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของ บุคคลนั้นๆ - การใช้ชีวิตในสังคมหากกฎหมายไม่ได้ให้ สิทธิชายยอมเสียสิทธิ์อื่น ๆ ที่เขาควรพึงจะมี เหมือนเพศสภาพปกติ - คนที่ไม่ได้เป็นดังคำนำหน้านามที่มีอยู่ใน ปัจจุบันจะได้เติมเต็มความตัวเองเท่ากับมนุษย์ คนหนึ่ง ไม่โดนกีดกัน ไม่โดนทำให้กลายเป็นใครก็ ไม่รู้ที่ไม่ใช่ตัวเอง หญิงชายทำได้ พวกเขา ก็ควร ทำได้ - ชายหญิง ทอม ดี กระจายและอื่น ๆ ต่าง เสียภาษีกันทุกคน ต้องได้รับสิทธิ ความยุติธรรม เสมอภาพทุก ๆ อย่างเท่า ๆ กัน - ตามหลักสิทธิมนุษยชน บุคคลควรมีสิทธิ เท่าเทียมกันถ้าไม่มี ชีวิตคนชายขอบจะถูกเหยียด - ทุกคนควรมีสิทธิเลือกตัดสินใจเลือกกำหนด เรื่องเพศของตนเองเมื่อตระหนักรู้ตัวตนเองแล้ว	

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
- ทุกคนควรได้มีสิทธิเลือกการแสดงออกทางเพศของตนเองและควรได้รับการรองรับอย่างทั่วถึงเพื่อสิทธิประโยชน์อย่างเท่าเทียม และเห็นด้วยว่าคุณคลอายุต่ำกว่า 18 ก็สามารถแสดงเจตจำนงได้ - ทุกคนสามารถเลือกสิ่งที่จะหลอมรวมเป็นตัวตนของตนเองได้ - ทุกคนมีสิทธิในการกำหนดตัวตนของตนเอง รัฐธรรมนูญไม่ควรมาคิดแทนเพราะกระทบความคิดเก่า ๆ แบ่งแยกผู้คน - ทุกเพศมีสิทธิจะได้เลือกกำหนดเพศได้ด้วยตัวเอง - บางคนที่เกิดมากมีลักษณะทางชีววิทยาที่หลากหลาย ซึ่งตอบโจทย์กับคนกลุ่มนี้ สามารถเลือกอัตลักษณ์ทางเพศให้สอดคล้องกับตนเองได้ - บุคคลใดก็ตามควรมีสิทธิในการกำหนดอัตลักษณ์ทางเพศของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ปัจจุบันยังถูกเรียกด้วยคำนำหน้านามที่ไม่ตรงกับอัตลักษณ์ทางเพศของพวกเขา - บุคคลเมื่อเกิดมาแล้วย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในการระบุอัตลักษณ์ของตนเอง - ปัจจุบันมีเพศหลากหลายมากกว่าแค่ชายหญิง การให้นิยามเพศอื่น ๆ เพิ่มขึ้นมาเลยจะได้ทำให้เข้าใจตรงกันมากกว่า - เป็นสิทธิของคนที่จะเลือกใช้คำนำหน้าตรงกับอัตลักษณ์ทางเพศของตน และคำนำหน้าเพศไม่ควรผูกไว้กับเพศกำเนิด - มีหลายคนที่ไม่นิยามตนเองตามเพศกำเนิดและพวกเขาสมควรได้รับการยอมรับตามนั้น - เป็นสิทธิที่บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศพึงได้รับ - เป็นไปตามหลักการสากลในเรื่อง self determination และในหลายประเทศมีการรับรองเพศที่ไม่ใช่ชายหรือหญิง เพราะรับรู้ตัวตนอัตลักษณ์ทางเพศแล้ว และต้องการสวัสดิการเพื่อการยืนยันเพศ	

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
- เพิ่มความครอบคลุมไม่ให้คนกลุ่มใดถูกลบ เลื่อนไป - สมัยนี้เด็กหลายคนก็อยากเปลี่ยนให้เข้ากับ บุคลิกของเขาหรือเพิ่มความมั่นใจ - แต่โดยรวมแล้วอยากให้มีการกำหนดกฎหมาย ข้อนี้เพื่อที่จะได้เป็นตัวของตัวเองและสามารถใช้ ชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุขอย่างที่ ควรจะเป็น	

ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

- **กรมราชทัณฑ์** ได้มีข้อสังเกตว่า ตามร่างพระราชบัญญัติการรับรองเพศ คำนำหน้านาม และการคุ้มครองบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ พ.ศ. .... กำหนดให้บุคคลที่ต้องการจะเลือกสถานภาพทางเพศต้องมีการขอใบรับรองจากรัฐ จึงอาจไม่ตรงกับการใช้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ เนื่องจากการเลือกสถานภาพทางเพศเป็นความรู้สึกที่อยู่ภายในจิตใจ และสามารถแสดงออกมาได้โดยอัตลักษณ์ทางเพศ ซึ่งรัฐมีหน้าที่ต้องรับรองและจัดบริเวณให้เหมาะสม อนึ่ง การขอใบรับรองตามร่างกฎหมายดังกล่าว หน่วยงานรัฐใดจะเป็นผู้ออกใบรับรองหากจะพิจารณาตามร่างกฎหมายดังกล่าว อาจจะเกี่ยวข้องกับหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงานที่จะต้องมีการตรวจประเมินสถานภาพทางเพศแต่ละคน เช่น แพทย์ จิตแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข หรือกระทรวงมหาดไทย เป็นต้น

- **สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโซล** ได้มีข้อสังเกตว่า การพิจารณากฎหมายหรือเงื่อนไขการยอมรับของต่างประเทศ (กรณีเกาหลีใต้) พบว่า ผู้มีความหลากหลายทางเพศยังมิได้เป็นที่ยอมรับในสังคมเกาหลีใต้ จึงยังไม่มีกฎหมายรองรับเรื่องการรับรองเพศหรือคุ้มครองเพศให้กับบุคคลประเภทดังกล่าว อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างบุคคลเพศเดียวกันไม่ถือเป็นความผิดในเกาหลีใต้ (ยกเว้น ในการรับราชการทหาร) แต่บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ อาทิ เลสเบียน เกย์ และกลุ่มคนรักร่วมเพศ ยังคงไม่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองทางกฎหมาย จะเห็นได้จากการเหยียดเพศกลุ่มบุคคลดังกล่าวถูกกำหนดเป็นข้อห้ามในกฎหมายของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนเกาหลีใต้ แต่ไม่ถือเป็นการกระทำผิดที่มีบทลงโทษทางกฎหมาย ซึ่งเมื่อพิจารณาสถานะทางกฎหมายของบุคคลข้ามเพศ ศาลฎีกาเกาหลีใต้ ได้กำหนดให้บุคคลที่ได้รับการผ่าตัดตัดศัลยกรรมแปลงเพศสามารถขอเปลี่ยนคำนำหน้าชื่อซึ่งระบุเพศในเอกสารทางกฎหมายต่าง ๆ ได้ แต่จะต้องมีคุณสมบัติตามกฎหมายที่กำหนดไว้ เช่น การวินิจฉัยรับรองเพศจากกรมสุขภาพจิตที่ดูแลด้านการแปลงเพศ การมีรูปถ่ายภายนอกตรงกับคำนำหน้าเพศที่ต้องการเปลี่ยน เอกสารแจ้งยืนยันไม่เปลี่ยนแปลงกลับสู่เพศเดิม เป็นต้น อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติมีเพียงไม่กี่กรณีที่ศาลฎีกาเกาหลีใต้ เคยมีคำสั่งศาลให้สามารถขอเปลี่ยนแปลงคำนำหน้าชื่อได้ ซึ่งหากประเทศไทยจะรับรองร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ในส่วนของการระบุเรื่องการเปลี่ยนแปลงคำนำหน้าเพศในเอกสาร ก็ไม่น่าจะมีผลกระทบกับการขอวีซ่าหรือขอขยายระยะเวลาพำนักอาศัย

ของคนไทยในเกาหลีใต้ เนื่องจาก ทางเกาหลีใต้เองก็มีการอนุญาตให้คนเกาหลีใต้ สามารถยื่นคำขอ เปลี่ยนคำนำหน้าเพศได้เช่นกัน ทั้งนี้ ควรต้องพิจารณากำหนดคุณสมบัติของผู้ที่มีสิทธิยื่นคำขอเปลี่ยน คำนำหน้าเพศให้รัดกุมเพื่อป้องกัน ปัญหาในเอกสารสิทธิต่าง ๆ หรือปัญหาการขอเปลี่ยนเพศกลับไป กลับมาในอนาคต ส่วนกรณีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลในหนังสือเดินทางเกี่ยวกับคำนำหน้าของผู้ถือหนังสือ เดินทางไทยที่พำนักในเกาหลีใต้นั้น อาจมีความยุ่งยากในทางปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของเกาหลี ใต้ อาทิ สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองเกาหลีใต้ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดูแลเรื่องการตรวจลงตราบุคคลต่างด้าว การออกบัตรประจำตัวให้กับคนไทยที่พำนักในเกาหลีใต้ และการอนุมัติ K-ETA ให้กับท่องเที่ยวไทยซึ่งเข้า มาท่องเที่ยวในเกาหลีใต้ ซึ่งเบื้องต้นได้รับทราบจากนาย Kim Byung Chul กงสุลเกาหลีใต้ในประเทศไทย ไทย ว่า ทางสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองน่าจะยังไม่มีแนวปฏิบัติในเรื่องนี้

- **สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงฮานอย** ได้มีข้อสังเกตว่า ในการแก้ไขเปลี่ยนแปลง คำนำหน้านามและเพศในเอกสารต่าง ๆ ตามร่างมาตรา 10 ของร่างพระราชบัญญัติโดยเฉพาะภารกิจงาน ทะเบียนราษฎร (สูติบัตร บัตรประจำตัวประชาชน ทะเบียนสมรส และทะเบียนหย่า) และงานหนังสือ เดินทาง ร่างพระราชบัญญัติข้างต้นและ/หรือกฎกระทรวงฯ /ระเบียบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องควรระบุตัวเลือก คำนำหน้านาม ตัวเลือกเพศสภาพ เอกสารที่จะต้องยื่นประกอบคำร้อง ขั้นตอนและกรอบเวลาดำเนินการ อย่างชัดเจนและโดยละเอียด เพื่อให้ เจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นไป ตามวัตถุประสงค์ของร่างกฎหมายดังกล่าว โดยที่การแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการข้อมูลในเอกสารทาง ราชการต่าง ๆ ตามร่างมาตรา 10 ของร่างพระราชบัญญัตินั้น อาจต้องพิจารณากฎหมายหรือเงื่อนไข การยอมรับของต่างประเทศประกอบกันด้วย โดยมีข้อมูลประกอบการพิจารณาในส่วนของกฎหมาย เวียดนามโดยย่อ ดังนี้ เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2557 เวียดนามได้แก้ไขกฎหมายแต่งงานและครอบครัว โดยเปลี่ยนจากการ "ห้าม" (cam) การแต่งงานของบุคคลเพศเดียวกัน เป็น "ไม่เหยียดหยาม/เลือกปฏิบัติ" (khong nhan) การแต่งงานของบุคคลเพศเดียวกัน ต่อมาเมื่อปี 2558 เวียดนามได้แก้ไขกฎหมายแพ่ง มาตรา 36 และ 37 ให้บุคคลสามารถขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำนิยามของเพศสภาพ (gender redefinition) สำหรับบุคคลที่มีเพศสภาพที่ defect ตั้งแต่เกิดหรือไม่ได้ถูกตัดสินหรือได้รับการดูแล ทางทางการแพทย์ที่ถูกต้องตั้งแต่เกิด (น่าจะมียถึง "intersex") อย่างไรก็ตาม กฎหมายดังกล่าวไม่ได้กำหนด คำนิยาม "การเปลี่ยนเพศ" (sex change) ว่าครอบคลุมการผ่าตัดแปลงเพศหรือการรักษาทางจิตวิทยา หรือวิธีการอื่นใดด้วยหรือไม่ และยังไม่มียกฎหมายที่เกี่ยวข้อง/ระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจน ส่งผลให้กฎหมาย ดังกล่าวยังไม่สามารถใช้ปฏิบัติได้อย่างแท้จริง สำหรับกรณีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลในหนังสือเดินทาง หรือเอกสารเดินทางประเภทต่าง ๆ หากร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีผลใช้บังคับ อาจพิจารณา ให้มีข้อยกเว้นสำหรับบุคคลที่เลือกระบุคำนำหน้านามและเพศสภาพที่เป็นตัวเลือกอื่น (มิใช่หญิงหรือชาย) เกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัย ความท้าทายในการเดินทาง การยอมรับ หนังสือเดินทาง เอกสารเดินทาง ของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ การคุ้มครองทางกฎหมายแก่บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ เป็นต้น เพื่อให้บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศได้รับทราบข้อมูลและ ตระหนักถึงข้อควรระวังในการเดินทางไปต่างประเทศด้วย ทั้งนี้ อาจจำเป็นต้องคำนึงถึงการที่ผู้ขอมี เอกสารเดินทางจะขอระบุคำนำหน้านามหรือเพศสภาพที่อาจจะแตกต่างกันไปตามวาระและความประสงค์ ในการใช้งาน การเดินทาง หรือการพำนักในต่างประเทศซึ่งควรจะมีการปิดช่องว่างเหล่านั้นอย่างเหมาะสม

- **สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงตลีส** ได้มีข้อสังเกตว่า ร่างพระราชบัญญัติ ควรกำหนดการรับรองเพศ คำนำหน้านามเฉพาะเพศชาย เพศหญิงสำหรับบุคคลเพศกำกวมอาจใช้ หลักฐานทางการแพทย์หรือความเป็นตัวตนในการยื่นรับรองเพศที่ตนประสงค์เมื่อถึงเกณฑ์อายุที่กำหนด ประกอบกับเอกสารรับรองจากจิตแพทย์ และควรกำหนดให้ผู้ที่มิอายุ 20 ปีบริบูรณ์หรือผู้ที่บรรลุนิติภาวะ โดยอายุเท่ากันที่สามารถเลือกคำนำหน้านามในบัตรประจำตัวประชาชนหรือขอให้รับรองเพศของตน กรณีของผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ให้ใช้เพศตามสูติบัตรไปพลางก่อน นอกจากนั้นควรกำหนดให้ใช้เอกสาร รับรองจากจิตแพทย์ซึ่งได้รับรองว่าผู้ยื่นคำขอมีความพร้อมทางด้านจิตใจและมีความประสงค์ที่จะดำรงชีวิต ต่อไปในเพศชายหรือเพศหญิงที่จะขอให้รับรอง

- **สถานเอกอัครราชทูต ณ สิงคโปร์** ได้มีข้อสังเกตว่า ตามร่างมาตรา 6 ซึ่งกำหนด คุณสมบัติของผู้ที่ประสงค์จะขอให้รับรองเพศ อาทิ เป็นผู้มีสัญชาติไทย ไม่เป็นผู้ต้องโทษ จำเลย หรือเคย ต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุด อาจเป็นช่องโหว่ให้บุคคลสามารถใช้ประโยชน์จากการรับรองเพศในทางมิชอบได้ จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาอื่น ๆ เพิ่มเติมที่เป็นมาตรฐานเดียวกันเพื่อลดการใช้ คุณพินิจของนายทะเบียนในการพิจารณาอนุมัติการเปลี่ยนเพศสภาพหรือรับรองเพศของบุคคลข้ามเพศ โดยสูติบัตรเป็นเอกสารราชการเดียวที่ระบุเพศกำเนิด การเปลี่ยนแปลงข้อมูลเพศในสูติบัตรอาจกระทบ ต่อการตรวจสอบข้อมูลชีวภาพของบุคคลนั้น ๆ และทำให้ต้องอาศัยวิธีอื่น ๆ ในการตรวจสอบเพิ่มเติม เช่น การตรวจดีเอ็นเอ และร่างพระราชบัญญัติยังขาดความชัดเจนในบางประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสถาน เอกอัครราชทูต อาทิ การกำหนดให้ผู้ที่มิสัญชาติไทยที่เกิดในต่างประเทศสามารถแจ้งเกิดกับ สถานเอกอัครราชทูต ได้โดยไม่จำกัดเวลาย้อนหลัง หากมีบุคคลข้ามเพศที่ทราบแน่ชัดในเพศสภาพของตน จะขอรับสูติบัตรที่ระบุเพศสภาพปัจจุบันแทนเพศกำเนิดนั้น สามารถทำได้หรือไม่ ซึ่งหากสามารถทำได้ ก็จะไม่ปรากฏข้อมูลการเปลี่ยนเพศสภาพของบุคคลข้ามเพศนี้ในฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรเลย (**สถาน เอกอัครราชทูต ณ สิงคโปร์**)

- **สถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองฮ่องกง** ได้มีข้อสังเกตว่า การจำกัดจำนวนคำร้อง ควรกำหนดให้บุคคลสามารถยื่นขอรับรองเพศและคำนำหน้านามได้เพียง 1 ครั้ง ยกเว้นมีเหตุจำเป็น อันสามารถอนุโลมได้ การแก้ไขเอกสาร ควรกำหนดให้แก้ไขเอกสารได้เฉพาะเอกสารสำคัญที่ออกภายหลัง การขอรับรองเพศและคำนำหน้านามแล้วเท่านั้น เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความสับสนด้านเอกสารและ ทะเบียนราษฎร นอกจากนี้ ควรมีการปรับกฎหมายและระเบียบทะเบียนราษฎรที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้อง กันเพื่อป้องกันปัญหาในการทำนิติกรรมต่าง ๆ คำนำหน้านาม อาจพิจารณาว่าเอกสารสำคัญประจำตัว (รวมถึงเอกสารเดินทาง) ที่ออกโดยประเทศไทย ยังมีความจำเป็นต้องระบุคำนำหน้านามหรือไม่ ทั้งนี้ หลายประเทศที่พัฒนาแล้วไม่ได้ระบุคำนำหน้านามในเอกสารสำคัญประจำตัว

- **สถานเอกอัครราชทูต/คณะผู้แทนถาวร ณ กรุงเวียนนา (ออสเตรีย สโลวาเกีย และสโลวีเนีย)** ได้มีข้อสังเกตว่า ประเด็นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสูติบัตรหรือสำเนาสูติบัตรและ หนังสือเดินทางในฐานะที่กงสุลไทยหรือข้าราชการ สถานเอกอัครราชทูตไทยที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวง การต่างประเทศแต่งตั้งให้เป็นนายทะเบียน โดยที่การดำเนินการกำหนด แก้ไข หรือเปลี่ยนแปลง คำนำหน้านามในเอกสารราชการสำหรับบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ จำเป็นต้องผ่านกระบวนการ พิสูจน์อัตลักษณ์และรับรองอัตลักษณ์อย่างรอบคอบและรัดกุม เพื่อมิให้เกิดผลกระทบด้านความมั่นคง ในภายหลัง ซึ่งปัจจุบันงานด้านหนังสือเดินทางและทะเบียนราษฎรได้ใช้ฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร

ของกระทรวงมหาดไทยเป็นข้อมูลหลักอยู่แล้ว สถานเอกอัครราชทูต จึงเห็นว่า การกำหนดให้ผู้ร้องดำเนินการ ยื่นขอรับรองเพศ การระบุค่านำหน้านาม และการระบุเพศในเอกสารราชการจากกระทรวงมหาดไทย ในฐานะหน่วยงานรับผิดชอบด้านฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร เป็นแนวทางที่เหมาะสมมากกว่าการให้นายทะเบียนในต่างประเทศเป็นผู้ดำเนินการ

- **สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโคเปนเฮเกน** ได้มีข้อสังเกตว่า การแก้ไขข้อมูลในบัตรประจำตัวประชาชนและหนังสือเดินทาง พบว่าในทางปฏิบัติหากมีการแก้ไขข้อมูลใด ๆ ที่ปรากฏในบัตรประจำตัวประชาชนและหนังสือเดินทางจำต้องออกเอกสารฉบับใหม่เพื่อทดแทนฉบับเดิม เนื่องจากไม่สามารถดำเนินการแก้ไขในเอกสารได้โดยตรง จึงควรระบุให้ชัดเจนในร่างพระราชบัญญัติว่าเป็นการขอรับเอกสารฉบับใหม่ ซึ่งมีไม่การแก้ไขเอกสาร เพื่อป้องกันการเข้าใจผิดของผู้ร้องอาทิ กรณีผู้ร้องต้องการให้แก้ไขค่านำหน้าชื่อและเพศในหนังสือเดินทางโดยดำเนินการ "แก้ด้วยมือ" ในเอกสาร เพราะไม่ประสงค์ที่จะรอรับหนังสือเดินทางฉบับใหม่ซึ่งต้องใช้เวลา 4 - 5 สัปดาห์ในการผลิตและจัดส่งไปยังต่างประเทศ

- **สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงบูคาเรสต์** ได้มีข้อสังเกตว่า ความเห็นต่อร่างมาตรา 10 (3) ของร่างพระราชบัญญัติในทางปฏิบัติ หากร่าง พระราชบัญญัติมีผลบังคับใช้ กงสุลไทยหรือข้าราชการสถานทูตไทย ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศแต่งตั้งให้เป็นนายทะเบียน ย่อมสามารถดำเนินการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสูติบัตรและแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลในหนังสือเดินทางได้ อย่างไรก็ตาม ได้มีข้อสังเกตเกี่ยวกับการระบุ "เพศหลากหลาย" ในหนังสือเดินทางและเอกสารประจำตัว อาจส่งผลกระทบต่อการขอรับการตรวจลงตราเพื่อเดินทางไปต่างประเทศ การนำเอกสารไปยื่นเพื่อจดทะเบียนสมรสในต่างประเทศ รวมทั้งการขอมีถิ่นพำนักระยะยาวในต่างประเทศ เนื่องจากทางการต่างประเทศอาจกำหนดให้ต้องมีการระบุเพศใดเพศหนึ่ง ดังนั้น ควรมีการกำหนดแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในกรณีดังกล่าวว่า ควรดำเนินการอย่างไร เช่น การออกหนังสือรับรองให้บุคคลผู้มีความหลากหลายอัตลักษณ์ทางเพศนำไปแจ้งแก่หน่วยงานต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น และกรณีการรับแจ้งเกิดให้แก่บุคคลเพศกำกวมที่เกิดในต่างประเทศ ในการออกสูติบัตรไทยสถานเอกอัครราชทูต จะต้องระบุรายละเอียดในสูติบัตรตามสูติบัตรท้องถิ่นซึ่งมีการระบุเพศของเด็ก แต่หากบิดามารดาของเด็กไม่ประสงค์ระบุข้อมูลเพศของเด็กในสูติบัตรไทยจะสามารถดำเนินการได้หรือไม่ อย่างไร

- **สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปารีส** ได้มีข้อสังเกตว่า ตามกฎหมายของฝรั่งเศส บุคคลที่เพศสภาพไม่ตรงกับเพศสภาพสามารถยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ตัดสินการขอเปลี่ยนแปลงเพศในระบบทะเบียนราษฎรของตนได้ ซึ่งสถานเอกอัครราชทูต เห็นว่า หากบุคคลดังกล่าวเป็นผู้มี 2 สัญชาติ และได้ดำเนินการยื่นคำขอให้รับรองเพศกับทางราชการไทยสำเร็จแล้ว ก็ควรต้องดำเนินการขอเปลี่ยนแปลงเพศในระบบทะเบียนราษฎรฝรั่งเศสเพื่อให้มีความสอดคล้องกัน อย่างไรก็ตาม ฝรั่งเศสยังไม่มีที่ยอมรับและรับรองการระบุเพศเป็น "เพศหลากหลาย" ตามร่างมาตรา 9 ซึ่งการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลในหนังสือเดินทางกฎหมายฝรั่งเศสอนุญาตให้มีการเปลี่ยนแปลงเพศในระบบทะเบียนราษฎรโดยคำสั่งศาล ดังนั้น ในภาพรวม การเปลี่ยนแปลงข้อมูลในหนังสือเดินทางภายหลังการรับรองเพศใหม่ไม่น่าจะมีผลกระทบต่อการใช้เดินทางเข้าฝรั่งเศส ยกเว้นข้อจำกัดที่ว่าฝรั่งเศสยังไม่มีที่ยอมรับ "เพศหลากหลาย" ซึ่งผู้ถือหนังสือเดินทางที่ระบุ "เพศหลากหลาย" อาจประสบปัญหาในการดำเนินการด้านเอกสารต่าง ๆ

กับหน่วยงานท้องถิ่น เช่น การขอบัตรถิ่นพำนัก บัตรประกันสังคม การจดทะเบียนสมรส ซึ่งต้องมีภาระว่าเป็นเพศหญิงหรือเพศชาย

- **สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงลอนดอน** ได้มีข้อสังเกตว่า สำหรับบุคคลที่ขอให้รับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพที่แตกต่างจากเพศสภาพตั้งแต่กำเนิดที่ระบุไว้ในสูติบัตรตามร่างมาตรา 9 ทางนายทะเบียนที่รับคำร้องสามารถที่จะดำเนินการแก้ไขข้อมูลเพศสภาพในระบบฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎรตามความประสงค์ของผู้ร้อง ดังนั้น สถานเอกอัครราชทูต จึงเห็นว่า อาจไม่จำเป็นต้องยื่นคำร้องขอเปลี่ยนข้อมูลดังกล่าวในสูติบัตรภายหลัง

- **สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงวอชิงตัน** ได้มีข้อสังเกตว่า เห็นควรให้ผู้ประสงค์ยื่นคำขอรับรองเพศตามเจตจำนงอัตลักษณ์ทางเพศต่อนายทะเบียน ณ สำนักทะเบียนที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในประเทศไทยเท่านั้น ไม่ควรให้ดำเนินการกับ สถานเอกอัครราชทูต/ สถานกงสุลใหญ่ เนื่องจากต้องมีการแก้ไขข้อมูลและรับรองในระบบฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร โดยเมื่อได้รับการรับรองเพศจากนายทะเบียนที่ประเทศไทยแล้ว จึงจะสามารถมายื่นขอให้สถานเอกอัครราชทูต/ สถานกงสุลใหญ่ ออกเอกสารหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลในเอกสารต่าง ๆ เช่น สูติบัตร มรณบัตร หรือหนังสือเดินทางให้สอดคล้องกันต่อไป เพื่อเป็นแนวปฏิบัติเดียวกับการขอเปลี่ยนชื่อ-นามสกุลและคำนำหน้านามในปัจจุบันเพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของร่างพระราชบัญญัติในการป้องกันการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งเพศสภาพ อาจพิจารณาไม่ระบุคำนำหน้านามลงในบัตรประชาชนและหนังสือเดินทาง โดยระบุเพียงข้อมูลเพศ (M / F หรือ X) ในรูปแบบเดียวกับหนังสือเดินทางของหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา

- **สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงบัวโนสไอเรส** ได้มีข้อสังเกตว่า กรณีแก้ไขเปลี่ยนแปลงสูติบัตรหรือสำเนาสูติบัตร เมื่อร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีผลบังคับใช้เจ้าหน้าที่กงสุลของ สถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลใหญ่ ควรมีอำนาจในการแก้ไขข้อมูลในเอกสารของบุคคลที่แจ้งเกิดในสำนักทะเบียนนั้น ๆ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน เนื่องจากมีระบบที่สามารถสแกนเอกสารทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อมต่อกับฐานทะเบียนราษฎรของกรมการปกครองอยู่แล้ว และกรณีแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลในหนังสือเดินทาง กรณีผู้ร้องมีความประสงค์ที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลหรือคำนำหน้าในเล่มหนังสือเดินทางสามารถดำเนินการได้ โดยยื่นคำร้องขอทำเล่มหนังสือเดินทางใหม่ทำนิติกรรมประกอบและยื่นเอกสารเพิ่มเติม เพื่อให้มีประวัติและมีหลักฐานสำหรับยื่นต่อหน่วยงานราชการในต่างประเทศได้ โดยเฉพาะกรณีผู้ร้องที่มีถิ่นพำนักในต่างประเทศที่ต้องใช้หนังสือเดินทางเป็นหลักฐานในการเปลี่ยนแปลงข้อมูลในเอกสารที่ออกให้โดยทางการของประเทศที่มีถิ่นพำนัก

- **สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงซันติอาโก** ได้มีข้อสังเกตว่า วิธีการดำเนินการตามร่างมาตรา 10 วรรคสอง เนื่องจากการกำหนดให้บุคคลที่ได้รับการรับรองเพศ ต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำนำหน้านามและเพศในหนังสือเดินทาง อาจเป็นอุปสรรคให้ไม่สามารถเดินทางไปยังบางประเทศ หรืออาจส่งผลให้ตกเป็นเป้าการคุกคามและเลือกปฏิบัติได้ โดยเฉพาะบุคคลที่ได้รับการรับรองให้เป็นเพศหลากหลาย (Gender X) ซึ่งในหลายประเทศยังไม่มีกฎหมายรองรับหรือบุคคลข้ามเพศที่ยังมีลักษณะภายนอกตามเพศกำเนิด การขอเปลี่ยนแปลงข้อมูลในหนังสือเดินทางจึงควรให้เป็นไปตามความประสงค์ของผู้ยื่นคำขอ โดยอาจพิจารณาเพิ่มถ้อยคำเกี่ยวกับสิทธิในการสมรสของบุคคลข้ามเพศ เพื่อให้ นายทะเบียนไม่สามารถปฏิเสธการจดทะเบียนสมรสของบุคคลดังกล่าว และอาจพิจารณาว่าการกำหนดให้การสมรสที่มีอยู่เดิมของบุคคล ข้ามเพศยังมีผลต่อไปตามร่างมาตรา 16 ของ

ร่างพระราชบัญญัติ สอดคล้องกับเงื่อนไขของการสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งหรือไม่ เนื่องจากการแก้ไขเพศในทะเบียนราษฎรของบุคคลที่มีคู่สมรสอยู่ก่อนแล้ว ย่อมทำให้การสมรสนั้นไม่เป็นการสมรสระหว่างชายและหญิง

3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับกำหนดวิธีการดำเนินการ รายการเอกสาร และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการยื่นคำขอให้รับรองเพศ การระบุค่านำหน้านาม และการระบุเพศในเอกสารราชการ มีผู้เห็นด้วย จำนวน 194 คน ผู้ไม่เห็นด้วย จำนวน 17 คน และมีผู้แสดงข้อเสนอแนะ 2 คน

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
ความคิดเห็นจากการส่งประเด็นไปรับฟังผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง - เห็นด้วยกับการกำหนดวิธีการดำเนินการ รายการเอกสาร และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการยื่นคำขอให้รับรองเพศ การระบุค่านำหน้านาม และการระบุเพศในเอกสารราชการ (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ) - เห็นด้วย เพิ่มการประเมินบุคลิกภาพและการปรับตัว เพื่อให้บุคคลนั้นๆ มีความเข้าใจและยอมรับตนเองเห็นคุณค่าในตนเองในเพศนั้น ๆ (สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต) ความคิดเห็นจากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภา www.parliament.go.th - กฎหมายต้องให้พื้นที่และรองรับสิทธิบุคคลทุกเพศสภาพ ไม่ใช่ละเลยด้วยการตีกรอบชายหญิงทั้งที่มันไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของบุคคลนั้น ๆ - การต้องการระบุเพศของบุคคลไม่ควรต้องมีวิธีการดำเนินงานที่ยุ่งยาก และไม่จำเป็นต้องยื่นคำขอจากใครหรือหน่วยงานใด - ครอบคลุมมากขึ้น - ควรมีเอกสารชัดเจน และยื่นขอเปลี่ยนแปลงใหม่ได้ แต่คนอายุต่ำกว่า 18 คิดว่าไม่จำเป็นต้องได้ การอนุญาตจากพ่อแม่ แค่ทางจิตแพทย์ก็เพียงพอ	ความคิดเห็นจากการส่งประเด็นไปรับฟังผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง - ไม่เห็นด้วยกับมาตรา 10 ให้บุคคลที่ได้รับการรับรองเพศ ยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐเพื่อให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลในเอกสาร โดยเฉพาะในสูติบัตรหรือสำเนาสูติบัตร (3) ในเอกสารดังกล่าวควรระบุเป็นเพศกำเนิด ถ้าหากต่อมามีเพศสภาพเปลี่ยนแปลงก็สมควรให้แก้ไขรายการในเอกสารอื่น ๆ ได้ (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง) ความคิดเห็นจากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภา www.parliament.go.th - การกำหนดอายุเกิน 18 ปี แล้ว ไม่ควรมีเอกสารที่ยุ่งยาก เนื่องจากเป็นสิทธิของบุคคลนั้น ๆ ไม่ควรต้องพิสูจน์ตัวเองว่าตัวเองเป็นเพศอะไร - ต้องสามารถเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับเจตจำนงตั้งแต่เกิด นั่นคือ ใบสูติบัตร จนกระทั่งตายหรือ ใบมรณบัตร ให้ครบถ้วน ควรลดขั้นตอนไม่ให้ยุ่งยากเกินไปเหมือนกับการเปลี่ยนชื่อ จะเปลี่ยนกี่ครั้งก็ได้ ไม่ต้องดำเนินการทางศาล ไม่มีโทษปรับ หากไม่แก้ไขให้ครบทุกเอกสาร

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
แล้วเพราะพ่อแม่บางคนก็ค่อนข้างมีอคติซึ่งจะนำไปสู่การปิดกั้นสิทธิของเด็กเอง - จะง่ายต่อทั้งเจ้าหน้าที่และผู้ให้บริการและเป็นการให้เกียรติในอัตลักษณ์อื่นให้ไม่ถูกละเลย นอกจากชายหญิงตรงเพศ - ตามหลักสิทธิมนุษยชน บุคคลควรมีสิทธิเท่าเทียมกัน - บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศควรได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมเช่นเดียวกับบุคคลตรงเพศทุกคน - มีหลายคนที่ไม่นิยามตนเองตามเพศกำเนิดและพวกเขาสมควรได้รับการยอมรับตามนั้น - เป็นการกำหนดเพื่อให้ตรงกับเพศสภาพของตน และได้รับสิทธิ์สวัสดิการต่างๆที่ตรงกับเพศสภาพของตนจริง ๆ - เป็นสิทธิของประชาชนที่ควรได้รับ - เป็นสิทธิที่บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศพึงได้รับ - เป็นสิทธิอันเหมาะสมซึ่งทุกคนควรเรียกร้องและกระทำได้ - เพราะเป็นสิ่งที่ควรมี - เพราะเอกสารที่ได้ยื่นต่อรัฐนั้นจะเป็นการแสดงสิทธิการได้รับความคุ้มครองจากรัฐไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานใดก็ตาม - เมื่อจะเปลี่ยนให้เรื่องเพศครอบคลุมในสังคมไทยเรามากขึ้น การเปลี่ยนในระดับเอกสารเอกสารราชการ ทำให้ทั้งหมดเป็นลายลักษณ์อักษร บังคับใช้จริง - เป็นการลงมือปฏิบัติที่จริงจังและจริงใจต่อเพื่อนมนุษย์	

ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

- กรมราชทัณฑ์ ได้มีข้อสังเกตว่า ตามภารกิจของกรมราชทัณฑ์ ในส่วนของเรือนจำเป็นการบังคับโทษตามคำพิพากษา ถือว่าเป็นการจำกัดสิทธิในเรื่องของเสรีภาพ แต่สิทธิทั่วไปยังคงได้รับ

การปฏิบัติตามที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองไว้ โดยจะแยกสถานะตามเพศกำเนิด ซึ่งในทางปฏิบัติจะแยกบุคคลกลุ่มนี้ให้อยู่เฉพาะกลุ่ม แต่อย่างไรก็ดี หากร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว มีผลใช้บังคับจะมีข้อจำกัดของสภาพพื้นที่ทางกายภาพ หากเป็นเรือนจำใหญ่จะสามารถแบ่งพื้นที่ได้ชัดเจน แต่ถ้าเป็นเรือนจำแดนเดี่ยวอาจจะไม่สามารถแยกพื้นที่ออกมาชัดเจนได้ เช่น การทำกิจกรรมร่วมกันอาจจะไม่สามารถแยกออกมาได้ เนื่องจากกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศมีส่วนในการขับเคลื่อนกิจกรรมสันตนาการต่าง ๆ การแยกคุมขังกรณีของผู้ต้องขังที่เป็นชายข้ามเพศ (เพศกำเนิดหญิง) และเป็นผู้ที่ได้รับการผ่าตัดเปลี่ยนอวัยวะเพศแล้ว ให้กรมราชทัณฑ์จัดให้อยู่เรือนจำหรือสถานคุมขังชาย และกรณีของผู้ต้องขังที่เป็นหญิงข้ามเพศ (เพศกำเนิดชาย) และเป็นผู้ที่ได้รับการผ่าตัดเปลี่ยนอวัยวะเพศแล้ว ให้กรมราชทัณฑ์จัดให้อยู่ในเรือนจำหรือสถานที่คุมขังหญิง หากพระราชบัญญัติดังกล่าวมีผลบังคับใช้นำไปสู่การปฏิบัติการจำแนกเพื่อคุมขังผู้ต้องขังตามพระราชบัญญัติฉบับนี้จะส่งผลกระทบต่อการควบคุมผู้ต้องขัง อาจก่อให้เกิดปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศ หรือทำร้ายร่างกายระหว่างผู้ต้องขัง เนื่องจากสภาพรูปร่างลักษณะร่างกายเดิมของผู้ต้องขังดังกล่าวยังมีสภาพเดิมเปลี่ยนแปลงไปเฉพาะอวัยวะเพศและหน้าอก ซึ่งจะเป็นการยากแก่การควบคุมและการดูแลสุขภาพสุขภาพ จึงเสนอว่าควรแก้ไขข้อความในร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวจากกรณีผู้ต้องขังที่เป็นชายข้ามเพศ และเป็นผู้ที่ได้รับการผ่าตัดเปลี่ยนอวัยวะเพศแล้ว ให้กรมราชทัณฑ์จัดให้อยู่เรือนจำหรือสถานคุมขังชาย... และกรณีผู้ต้องขังที่เป็นหญิงข้ามเพศ และเป็นผู้ที่ได้รับการผ่าตัดเปลี่ยนอวัยวะเพศแล้ว ให้กรมราชทัณฑ์จัดให้อยู่ในเรือนจำหรือสถานที่คุมขังหญิง... เป็น กรณีผู้ต้องขังที่เป็นชายข้ามเพศ และเป็นผู้ที่ได้รับการผ่าตัดเปลี่ยนอวัยวะเพศแล้ว ... และกรณีผู้ต้องขังที่เป็นหญิงข้ามเพศ และเป็นผู้ที่ได้รับการผ่าตัดเปลี่ยนอวัยวะเพศแล้ว สถานที่คุมขังให้เป็นไปตามที่กรมราชทัณฑ์กำหนด ทั้งนี้ ไม่ครอบคลุมถึงผู้ซึ่งถูกคุมขังที่เรือนจำทหารหรือสถานที่คุมขังอื่นที่มีได้อยู่ในการกำกับดูแลของกรมราชทัณฑ์ และไม่มีกำหนดหลักการปฏิบัติกรณีบุคคลเพศกำกวมหรือบุคคลผู้มีความหลากหลายอัตลักษณ์ทางเพศ

- **สำนักบริหารการทะเบียน ส่วนนิติกรงานทะเบียน กรมการปกครอง** ได้มีข้อสังเกตว่า ร่างมาตรา 9 การกำหนดให้นายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรมีหน้าที่ต้องออกหนังสือสำคัญแสดงการรับรองเพศให้แก่ผู้ยื่นคำขอที่มีความประสงค์จะขอให้รับรองเพศนั้น กรณีดังกล่าวขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ต้องอาศัยความรู้และความเชี่ยวชาญ โดยในการปฏิบัติที่ผ่านมา นายทะเบียนได้ดำเนินการแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำนำหน้านามและรายการเพศในสูติบัตรและทะเบียนบ้าน ให้แก่บุคคลซึ่งมีความผิดปกติทางร่างกายตั้งแต่กำเนิดตามหลักฐานหนังสือรับรองแพทย์

- **สถานกงสุลใหญ่ ณ นครแวนคูเวอร์** ได้มีข้อสังเกตว่า ร่างมาตรา 16 ในกรณี quebec ที่บุคคลข้ามเพศมีคู่สมรส หากปรากฏว่าบุคคลดังกล่าวได้รับการรับรองเพศตามพระราชบัญญัตินี้ภายหลังการสมรสให้ถือเป็นเหตุแห่งการฟ้องหย่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เว้นแต่จะมีหลักฐานแสดงการได้รับคำยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งสถานกงสุลใหญ่ มีความเข้าใจว่า หากมีการได้รับคำยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง หรือไม่มีการฟ้องหย่าเกิดขึ้น การสมรสดังกล่าวก็จะยังคงมีอยู่ และมีนัยเป็นการรับรองการสมรสของบุคคลเพศเดียวกันโดยปริยาย

หรือไม่ หากเป็นเช่นนั้น อาจสร้างความไม่เท่าเทียมได้ เมื่อคำนึงถึงว่าประเทศไทยยังไม่ได้รับรองการสมรสของเพศเดียวกัน

- **สถานเอกอัครราชทูต ณ สิงคโปร์** ได้มีข้อสังเกตว่า ร่างมาตรา 16 ยังไม่ได้ระบุถึงประเด็นอื่นของการสมรส เช่น การรับรองเพศจะนำมาซึ่งสิทธิในการจดทะเบียนสมรสระหว่างชายกับหญิงที่ได้รับการรับรองเพศแล้วหรือไม่

- **สถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต** ได้มีข้อสังเกตว่า ตามร่างมาตรา 13 (2) “มีสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานในบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับแรงงานหญิง” มีข้อพิจารณา 2 ประเด็น คือ ตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานหญิง หมายถึง หญิงตามเพศกำเนิดหรือหญิงข้ามเพศหรือชายข้ามเพศ หรือทั้งหมด และอาจมีการระบุถึงสิทธิในการคุ้มครองแรงงานสำหรับผู้ที่มีความหลากหลายของอัตลักษณ์ทางเพศด้วยหรือไม่

4. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการกำหนดสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของบุคคลข้ามเพศ และ/หรือ กำหนดสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของบุคคลผู้มีความหลากหลายอัตลักษณ์ทางเพศ มีผู้เห็นด้วย จำนวน 187 คน ผู้ไม่เห็นด้วย จำนวน 25 คน และมีผู้แสดงข้อเสนอแนะ 2 คน

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
ความคิดเห็นจากการส่งประเด็นไปรับฟังผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง - เห็นด้วยกับการกำหนดสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของบุคคลข้ามเพศ และ/หรือ กำหนดสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของบุคคลผู้มีความหลากหลายอัตลักษณ์ทางเพศ (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ) - เห็นด้วย เรื่องสิทธิการเข้าถึงบริการหรือเงื่อนไขต่าง ๆ ค่อนข้างครบถ้วน แต่ยังขาดเรื่อง หน้าที่ในการเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าต่อสังคมประเทศชาติ หากเพิ่มเติมจะเพิ่มคุณค่าศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์มากยิ่งขึ้นไม่ว่าจะเป็นเพศใด (สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต) ความคิดเห็นจากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐบาล www.parliament.go.th - กฎหมายต้องให้พื้นที่และรองรับสิทธิบุคคลทุกเพศสภาพ ไม่ใช่ละเลยด้วยการตีกรอบชาย	ความคิดเห็นจากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐบาล www.parliament.go.th - ไม่ควรจะแตกต่างจากชายหญิงทั่วไป - แต่ต้องไม่มากเกินไปกว่าเพศชาย - กลุ่มคนหลากหลายทางเพศก็คือคนปกติทั่วไป สิทธิหน้าที่ ตามกฎหมาย ปพพ. ดั่งชายหญิง (Cisgender) ก็เพียงพอแล้ว ไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายมาบัญญัติเฉพาะ ยกเว้นแต่จะเป็นเกี่ยวกับสิทธิในการเปลี่ยนคำนำหน้านาม หรือสิทธิในการแปลงเพศ - ควรมีสื่อและหน้าที่เหมือนกันไม่ว่าจะมีเพศสภาพหรือความชอบทางเพศแบบไหน - หากสิทธิหน้าที่ของบุคคลในสังคมเป็นเช่นไร บุคคลที่มีความหลากหลายทางอัตลักษณ์ทางเพศก็ควรเป็นเช่นนั้น เพราะทุกคนล้วนอยู่ในสังคมเดียวกัน ไม่ควรแบ่งแยกว่าเพศไหนควรมีหน้าที่หรือบทบาทที่แตกต่างกันออกไป

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
หญิงทั้งที่มันไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของบุคคลนั้น ๆ - ความเสมอภาคในสังคมเริ่มต้นจากกฎหมายเป็นประการแรก - ชายหญิง ทอม ดี กระเทยและอื่นๆ ต่างเสียภาษีกันทุกคน ต้องได้รับสิทธิ ความยุติธรรมเสมอภาคทุกอย่างเท่า ๆ กัน - ตามหลักสิทธิมนุษยชน บุคคลควรมีสิทธิเท่าเทียมกัน - ทำให้พวกเขามีบทบาททางสังคมด้วยอัตลักษณ์ของตน - บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศควรได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมเช่นเดียวกับบุคคลตรงเพศทุกคน - สามารถทำให้มีการดูแลที่ทั่วถึงคนทุกกลุ่มได้มากยิ่งขึ้น - เป็นสิทธิของประชาชนที่ควรได้รับ - เป็นสิทธิที่บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศพึงได้รับ - เป็นสิทธิอันเหมาะสมซึ่งทุกคนควรเรียกร้องและกระทำได้ - เมื่อเกิดมาเป็นประชาชนในไทยแล้วทั้งชายหญิงตรงเพศหรือบุคคลหลากหลายทางอัตลักษณ์ทางเพศย่อมมีสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบไม่ต่างกัน	

ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้มีข้อสังเกตว่าในร่างมาตรา 16 กรณีเหตุแห่งการฟ้องหย่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เนื่องจากการกำหนดเหตุดังกล่าวในลักษณะนี้ อาจเป็นการสร้างความเกลียดชังให้แก่คนผู้มีความหลากหลายทางเพศ การแสวงหาประโยชน์ทางทรัพย์สิน จนไปถึงเกิดการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ หากมีเหตุแห่งการสิ้นสุดการสมรส ควรจะใช้หลักความสมัครใจแยกกันอยู่ของคู่สมรส มากกว่ามาจากเหตุแห่งเพศสภาพที่เปลี่ยนไปของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และยังมีข้อสังเกตว่าการขอให้รับรองเพศถือเป็นนิติกรรมเฉพาะตัวตามมาตรา 23 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ทำให้ผู้เยาว์ไม่จำเป็นต้องขอความ

ยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเทียบกับร่างมาตรา 29 ที่ให้สิทธิเด็กเพศกำกวมสามารถเลือกหรือไม่เลือกค่านำหน้านามของตนเมื่ออายุ 7 ปีบริบูรณ์ได้ โดยเป็นอายุที่เพศสรีระของเด็กที่มีภาวะเพศกำกวมอาจยังไม่ชัดเจนพอที่จะเลือกเพศเองได้ และยังมีประเด็นเกี่ยวกับวุฒิภาวะของเด็กในวัยนี้เพียงพอที่จะตัดสินใจเลือกเพศได้ด้วยตนเอง (Free Will) โดยปราศจากการแทรกแซงของผู้ที่มีอำนาจเหนือ อาทิ ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้ปกครอง หรือแม้แต่นายทะเบียน หรือไม่จึงเห็นว่า ร่างกฎหมายฉบับนี้มีฐานความคิดต่อแนวคิดการรับรองเพศของผู้เยาว์ที่แตกต่างอันจะขัดกัน ในสาระสำคัญอยู่สองหลักการ อันได้แก่ 1) หลักความยินยอมโดยทั่วไป และ 2) นิติกรรมเฉพาะตัวของผู้เยาว์ ทั้งนี้ ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ยังมีข้อถกเถียงและแนวปฏิบัติในประเด็นดังกล่าวที่แตกต่างกันออกไป ในหลายประเทศมองว่าประเด็นดังกล่าวจัดเป็นนิติกรรมเฉพาะตัวของผู้เยาว์ ใช้กลไกศาลเยาวชนและครอบครัวเพื่อตัดสินว่าการเปลี่ยนค่านำหน้านามดังกล่าวจะถือว่าเป็นประโยชน์สูงสุดของเด็ก (Best Interest of the Child) อันเป็นหลักการสำคัญตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ในการพิจารณาการรับรองเพศของผู้เยาว์ที่ไม่อาศัยความยินยอมของผู้ปกครองหรือกรณีมีความเห็นต่างของผู้ปกครองที่อาจขัดต่อประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นที่ตั้ง เนื่องจากในปัจจุบันร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวยังไม่มีช่องทางให้เด็กยื่นเรื่องให้ศาลพิจารณาได้ เว้นแต่เป็นการเพศใหม่ตามร่างมาตรา 11

- **สำนักบริหารการทะเบียน ส่วนนิติกรงานทะเบียน กรมการปกครอง** ควรจะจำแนกให้ชัดเจนระหว่างผู้ที่แปลงเพศแล้ว และยังมีได้แปลงเพศ ให้รอบคอบรัดกุมมิให้เกิดการละเมิดสิทธิของผู้อื่น โดยเฉพาะเพศหญิงอาจได้รับผลกระทบกับการใช้พื้นที่สาธารณะของบุคคลเหล่านี้ เช่น ห้องลงเสื้อผ้า ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้า และห้องน้ำสาธารณะ เป็นต้น ซึ่งควรจะออกกฎหมายเกี่ยวกับการบริการสาธารณะเพื่อรองรับเพศหลากหลาย กรณีที่ยังมีได้แปลงเพศไว้ด้วย

- **สถานกงสุลใหญ่ ณ นครแวนคูเวอร์** ร่างมาตรา 22 เด็กเพศกำกวมเมื่อมีอายุครบเจ็ดปีบริบูรณ์ขึ้นไปมีสิทธิเลือกหรือไม่เลือกค่านำหน้านามในบัตรประจำตัวประชาชน และร่างมาตรานี้ อาจเพิ่มเรื่องการใช้อำนาจปกครองของผู้ปกครองด้วย เนื่องจากอายุของเด็กที่อาจน้อยเกินกว่าจะดำเนินการต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยอาจใช้หลักเกณฑ์เช่นเดียวกับร่าง มาตรา 7 (2)

5. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการกำหนดสิทธิในมาตรการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ มีผู้เห็นด้วย จำนวน 207 คน ผู้ไม่เห็นด้วย จำนวน 0 คน และมีผู้แสดงข้อเสนอแนะ 1 คน

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
ความคิดเห็นจากการส่งประเด็นไปรับฟังผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง - เห็นด้วยกับการกำหนดสิทธิในมาตรการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ) - เห็นด้วยหากเพิ่มในบทบาทและหน้าที่ของครอบครัว ต่อชุมชน สังคมได้จะเห็นภาพชัดมากยิ่งขึ้น เช่นบทบาทของบิดา-มารดา-ผู้ปกครอง จะ	ความคิดเห็นจากการส่งประเด็นไปรับฟังผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง - ไม่มี ความคิดเห็นจากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภา www.parliament.go.th - ไม่มี

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
ทำให้มิติ"การเป็นส่วนหนึ่งของสังคม" ได้ชัดเจน เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น (สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต) ความคิดเห็นจากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภา www.parliament.go.th - ต้องให้พื้นที่และรองรับสิทธิบุคคลทุกเพศสภาพ ไม่ใช่ละเลยด้วยการตีกรอบชายหญิงทิ้งที่ไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของ - เป็นส่วนหนึ่งในการจัดระเบียบสังคม การมีกฎหมายที่ส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศเป็นส่วนช่วยเหลือเพิ่มความปลอดภัย - ควรมีการปกป้องการถูก discriminate เพราะเพศสภาพและความชอบทางเพศ - จะได้ลดปัญหาการกีดกันทางในเรื่องต่างๆ ในการใช้ชีวิตอันเนื่องมาจากเพศสภาพ - ชายหญิง ทอม ดี กระเทยและอื่นๆ ต่างเสียภาษีกันทุกคน ต้องได้รับสิทธิ ความยุติธรรมเสมอภาคทุกอย่างเท่า ๆ กัน - ตามหลักสิทธิมนุษยชน บุคคลควรมีสิทธิเท่าเทียมกัน - ทุกคนเท่าเทียมกัน มีสิทธิ์ที่จะเข้าถึงและทำทุกอย่างได้เท่ากัน - ทุกเพศควรมีสิทธิเท่าเทียมกัน - ทุกเพศควรได้รับความเสมอภาค - บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศควรได้รับสิทธิและการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมเช่นเดียวกับบุคคลตรงเพศทุกคน - ปัจจุบันแต่ละเพศยังไม่มีมีความเท่าเทียม ควรส่งเสริมให้ทุกคนในสังคมเท่าเทียมกันอย่างแท้จริง - อยากให้เพศเดียวกันสมรสอย่างถูกกฎหมาย - เป็นการสร้างความเท่าเทียมกันในสังคม - เป็นคนเท่ากัน	

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
- เป็นสิทธิของประชาชนที่ควรได้รับ - เป็นสิทธิที่บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศพึงได้รับ - เป็นสิทธิอันเหมาะสมซึ่งทุกคนควรเรียกร้องและกระทำได้	

ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้มีข้อสังเกตว่าในร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ได้กล่าวถึงมาตรการรับรองสิทธิการลาเพื่อเข้ารับการผ่าตัดรักษาของบุคคลข้ามเพศ หรือบุคคลผู้มีภาวะเพศกำกวม ในฐานะหนึ่งในมาตรการซึ่งรัฐและเอกชนพึงต้องส่งเสริมในฐานะให้เป็นวันลา รวมถึงเป็นสวัสดิการที่บุคคลข้ามเพศหรือบุคคลผู้มีภาวะเพศกำกวมพึงได้รับ

- สำนักบริหารการทะเบียน ส่วนนิติการงานทะเบียน กรมการปกครอง ได้มีข้อสังเกตว่าบุคคลที่เพศสภาพไม่ตรงกับเพศกำเนิด จะต้องกำหนดสิทธิให้ชัดเจนเพื่อไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิของผู้อื่น เช่น การประเมินสมรรถภาพร่างกาย การแข่งขันกีฬา อาจเกิดความได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างหญิงตามธรรมชาติกับชายข้ามเพศเป็นหญิง เป็นต้น

6. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการกำหนดเกี่ยวกับบุคคลที่มีเพศกำกวม ตั้งแต่ทารกที่คลอดออกมามีเพศกำกวม เด็กเพศกำกวม ไปจนถึงบุคคลเพศกำกวม ในด้านสิทธิต่าง ๆ มีผู้เห็นด้วยจำนวน 199 คน ผู้ไม่เห็นด้วย จำนวน 9 คน และมีผู้แสดงข้อเสนอแนะ 4 คน

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
ความคิดเห็นจากการส่งประเด็นไปรับฟังผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง - เห็นด้วยกับแนวคิดและหลักการคุ้มครองสิทธิของบุคคลผู้มีภาวะเพศกำกวมตามที่ปรากฏในร่างพระราชบัญญัติ (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ) - เห็นด้วย (สำนักบริหารการทะเบียน ส่วนนิติการงานทะเบียน กรมการปกครอง) ความคิดเห็นจากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภา www.parliament.go.th - ต้องให้พื้นที่และรองรับสิทธิบุคคลทุกเพศสภาพ ไม่ใช่ละเลยด้วยการตีกรอบชายหญิงทั้งที่มันไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริง	ความคิดเห็นจากการส่งประเด็นไปรับฟังผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง - ไม่เห็นด้วย เรื่องเพศกำกวมตั้งแต่ทารกที่คลอดออกมา มองว่าเป็นขั้นตอนกระบวนการของการรักษาชีวิตและความสมบูรณ์ของร่างกาย ส่วนการเติบโตมาหลังจากนั้นพัฒนาการการเติบโตแต่ละช่วงวัยที่สอดคล้องกับการเลี้ยงดูของครอบครัว ที่จะเป็นสิ่งสนับสนุนให้บุคคลนั้นเข้าใจและยอมรับตนเองว่าจะเป็นเพศใด และจะชัดเจนช่วงวัยรุ่น (12-15ปี/13-18ปี) จึงต้องพิจารณาประเด็นนี้ร่วมด้วย (สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต)

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
- คนเราควรมีสติธิในการเลือกสิ่งทีตัวเองเป็น - คนเหล่านี้มีตัวตนจริง และต้องลำบากกับการถูกไม่เข้าใจจากคนในสังคม ไปจนเกิดความไม่เข้าใจในตนเอง ควรมีมาตรการรองรับคนเหล่านี้ - ชายหญิง ทอม กระเทยและ ต่างเสียภาษีกันทุกคน ต้องได้รับสิทธิ ความยุติธรรมเสมอภาคทุกอย่างเท่า ๆ กัน - ตามหลักสิทธิมนุษยชน บุคคลควรมีสติธิเท่าเทียมกัน - ทำให้เกิดการดูแลอย่างทั่วถึง มีสิทธิหรือสวัสดิการที่ตรงจุดกับคนกลุ่มนี้ - ทุกคนควรมีสติธินิยามตนเองและได้การยอมรับตามนั้น - บุคคลเพศก่ากวมควรได้มีสิทธิเลือกและระบุเพศด้วยตนเอง - เป็นการให้เกียรติและเคารพถึงการมีตัวตนในสังคมของพวกเขา - เป็นสิทธิของประชาชนที่ควรได้รับ - เป็นสิทธิที่บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศพึงได้รับ - เป็นสิทธิอันเหมาะสมซึ่งทุกคนผู้เข้าชายดังกล่าวควรได้รับ - การผ่าตัดเลือกเพศเป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบต่ออย่างมากทั้งร่างกายและจิตใจ บุคคลเพศก่ากวมจึงสมควรได้มีสิทธิเลือก - เพราะเด็กเหล่านี้เติบโตแล้วควรได้รับโอกาสเลือกเพศที่เขาต้องการได้	- ร่างมาตรา 27 การแจ้งเกิดทารกเพศก่ากวม ให้นายทะเบียนออกสูติบัตรโดยไม่ต้องระบุเพศและคำนำหน้านามกรณีนี้ หากเกิดขึ้นในต่างประเทศ จะเกี่ยวข้องกับ (1) ระบบทะเบียนออนไลน์ของกรมการปกครองจะต้องรองรับการออกสูติบัตรที่ไม่ระบุเพศ และคำนำหน้านาม (2) ระบบคำร้องขอมีหนังสือเดินทาง จะต้องปรับให้สอดคล้องเช่นกัน นอกจากนี้ร่างมาตรา 29 และ ร่างมาตรา 30 กรณีบุคคลเพศก่ากวมเลือกคำนำหน้านามและการแก้ไขสูติบัตรให้สอดคล้องกับคำนำหน้านามนั้น จะมีความเกี่ยวข้องกับการแก้ไขสูติบัตรของผู้ที่เกิดในต่างประเทศ (โดยอาจจะมีประเด็นเรื่องการต้องกลับไปขอแก้ไขสูติบัตรที่ออกโดยท้องถิ่นด้วยหรือไม่ ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับกระทรวงฯ และ สถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลใหญ่ ในเรื่องการแปลและรับรองเอกสารไทยไปใช้ในต่างประเทศ) (สถานกงสุลใหญ่ นครแวนคูเวอร์) - ตามร่างมาตรา 26 “ในกรณีที่ทารกคลอดออกมามีเพศก่ากวม ห้ามมิให้แพทย์ผ่าตัดเพื่อเลือกเพศให้ทารก...” และมาตรา 28 “ห้ามมิให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองให้แพทย์ผ่าตัดเลือกเพศให้กับทารกเพศก่ากวม...เว้นแต่...เพื่อให้ทารกเพศก่ากวมนั้นมีชีวิตรอด” จะเป็นการจำกัดสิทธิในการเข้าถึงการบำบัดรักษาสำหรับทารกเพศก่ากวมจนเกินไป เนื่องจากการผ่าตัดเลือกเพศนั้น ไม่ได้คำนึงถึงการมีชีวิตรอดเพียงอย่างเดียว แต่ยังต้องพิจารณาถึงการมีความสมบูรณ์และพัฒนาการที่เหมาะสมของสุขภาพกาย สุขภาพใจ และสุขภาพทางเพศอีกด้วย (สถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต) ความคิดเห็นจากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ของรัฐสภา www.parliament.go.th

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
	- ความคิดเห็นของผู้ไม่เห็นด้วยมีลักษณะเป็นเชิงเห็นด้วย จึงได้นำมาจัดไว้ในกลุ่มที่เห็นด้วย

ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้มีข้อสังเกตเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และเกณฑ์อายุของเด็กที่ให้เลือกเพศครั้งแรกเมื่ออายุ 7 ขวบในมาตรา 29 ซึ่งอาจเป็นอายุที่น้อยเกินไปสำหรับเด็กที่จะเลือกเพศได้ด้วยเจตจำนงอิสระของตนโดยปราศจากการแทรกแซงของบุคคลอื่น นอกจากนี้ อวัยวะเพศของเด็กอาจมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อมีอายุที่โตขึ้น ทำให้การเลือกเพศของเด็กด้วยวัยนี้อาจไม่เป็นประโยชน์สูงสุดของเด็ก แต่เป็นเพียงประโยชน์ต่อการจัดทำฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรเท่านั้น

นอกจากนี้แล้ว การกำหนดสิทธิตามมาตรา 32 จนถึงมาตรา 36 อาจมีลักษณะเอื้อต่อการตีตราบุคคลที่มีภาวะเพศกำกวมมากกว่าเป็นการประกันสิทธิ อันอาจทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลที่มีภาวะเพศกำกวมเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ หากมีการเขียนการคุ้มครองดังกล่าว ควรมีการเขียนในลักษณะเป็นการทั่วไปที่เป็นการคุ้มครองบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศทุกกลุ่ม มีการกำหนดบทลงโทษต่อผู้ที่ฝ่าฝืนชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดการเลือกปฏิบัติอันจะเป็นการฝ่าฝืนเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้

7. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการกำหนดให้มีบทลงโทษในการกระทำความผิดตามร่างพระราชบัญญัตินี้ มีผู้เห็นด้วย จำนวน 183 คน ผู้ไม่เห็นด้วย จำนวน 27 คน และมีผู้แสดงข้อเสนอแนะ 3 คน

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
ความคิดเห็นจากการส่งประเด็นไปรับฟังผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง - เห็นด้วยกับการกำหนดให้มีบทลงโทษในการกระทำความผิดตามร่างพระราชบัญญัตินี้ (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ) - เห็นด้วย (สำนักบริหารการทะเบียน ส่วนนิติกรงานทะเบียน กรมการปกครอง) - เห็นด้วย อาจเพิ่มรายละเอียดในแต่ละข้อด้วย (สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต) ความคิดเห็นจากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภา www.parliament.go.th	ความคิดเห็นจากการส่งประเด็นไปรับฟังผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง - บทกำหนดโทษตามร่างมาตรา 39 โดยบุคคลที่ไม่ดำเนินการตามร่างมาตรา 10 วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ร่างมาตรานี้อาจมีผลกระทบต่อคนไทยที่พำนักในต่างประเทศ จึงควรมีบทยกเว้นโทษสำหรับคนไทยที่มีถิ่นพำนักถาวรในต่างประเทศ เนื่องจากคนไทยอาจไม่สามารถเดินทางมาขอมีบัตรประชาชนหรือหนังสือเดินทางใหม่ได้ภายในกำหนด 180 วันได้ เนื่องจากข้อจำกัดด้านการเดินทาง โดยเฉพาะในประเทศที่มีพื้นที่กว้างใหญ่ และมีค่าใช้จ่ายเดินทางภายในประเทศที่สูงมาก เช่น แคนาดา (สถานกงสุลใหญ่ ณ นครแวนคูเวอร์)

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
- กฎหมายต้องให้พื้นที่และรองรับสิทธิบุคคลทุกเพศสภาพ ไม่ใช่ละเลยด้วยการตีกรอบชายหญิงทั้งที่มันไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของบุคคลนั้น ๆ - กลุ่มคนผู้มีความหลากหลายทางอัตลักษณ์ทางเพศจะได้รับความคุ้มครองจากการเลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากเพศสภาพ - การกระทำผิดตามร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นการละเมิดตัวตนที่แต่ละบุคคลพึงมี - ควรมีการปกป้องการถูก discriminate เพราะเพศสภาพและความชอบทางเพศ - ควรมีการป้องกันจากการใช้กฎหมายนี้เพื่อผลประโยชน์โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับการข้ามเพศ แต่สำหรับบทลงโทษนั้นเหมาะสมแล้วหรือไม่ยังไม่แน่ใจ เพราะเป็นเรื่องที่ดูละเอียดอ่อน เพราะในสังคมมีคนหลากหลายแบบ การมีบทลงโทษกับแพทย์ที่ไม่สุจริตออกไปให้ทั้ง ๆ ที่บุคคลนั้นไม่ได้เป็นบุคคลที่ต้องข้ามเพศจริง ๆ ก็น่าจะมี แต่ก็คิดว่าจะทำให้แพทย์กลัวไม่อยากรับเคสแบบนี้ ทำให้คนต้องการข้ามเพศจริง ๆ เตื่อร้อนหรือไม่ - ตามหลักสิทธิมนุษยชน บุคคลควรมีสิทธิเท่าเทียมกัน - ทำให้เกิดความปลอดภัยในสังคม เกิดความรอบครอบในการปฏิบัติ - มีการลงโทษคนเลือกปฏิบัติ และฉวยโอกาส - หากทำผิดก็ว่ากันไปตามผิด - เป็นกฎหมายที่ควรปฏิบัติตามทุกคน เพื่อความเป็นระเบียบของสังคม - เป็นสิทธิ์พื้นฐานของบุคคลที่ควรพึงมี ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีเพศวิถีเป็นแบบที่ตรงกับเพศสภาพหรือไม่ก็ตาม	- ควรเอาไปรวมกับพระราชบัญญัติที่มีข้อกำหนดเรื่องนี้อยู่แล้ว เนื่องจากบุคคลเหล่านี้ก็เป็นบุคคลทั่วไป - เป็นการสร้างอคติ ตีตรา และย้อนแย้งกับการให้สิทธิในการรับรองเพศต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศ การลงโทษบางอย่างมีอยู่แล้วในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น การปลอมแปลงเอกสาร ควรมีการลงโทษคนที่ละเมิดสิทธิในการรับรองเพศ เท่านั้น - ตามร่างมาตรา 37 และร่างมาตรา 38 เป็นความผิดเรื่องเอกสารปลอม และการออกเอกสารเท็จโดยวิชาชีพ มีการกำหนดโทษในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 268 และมาตรา 269 อยู่แล้ว แต่ตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ จะเป็นการเพิ่มโทษสำหรับกรณีดังกล่าว มีข้อพิจารณาคือมีความจำเป็นต้องเพิ่มโทษในกรณีดังกล่าวอีกหรือไม่ (สถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต) ความคิดเห็นจากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภา www.parliament.go.th - ความคิดเห็นของผู้ไม่เห็นด้วยมีลักษณะเป็นเชิงเห็นด้วย จึงได้นำมาจัดไว้ในกลุ่มที่เห็นด้วย

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
- ป้องกันไม่ให้มีบุคคลใดนำไปใช้เป็นเครื่องมือแสวงหาผลประโยชน์และกีดกันบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ - น่าจะมีการพิจารณาเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับนโยบายของกลาโหมในภายหลัง	

ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้มีข้อสังเกตว่าการกำหนดบทลงโทษยังมีไม่ครอบคลุมต่อผู้กระทำความผิดในทุกฐานความผิด อาทิ ในหมวดของบุคคลที่มีภาวะเพศกำกวม มีเพียงบทลงโทษต่อแพทย์ที่ผ่าตัดเลือกเพศให้ทารกที่มีเพศกำกวมตามมาตรา 26 แต่ไม่มีบทลงโทษต่อบิดามารดาที่บังคับเลือกเพศให้แก่ทารก หรือบิดามารดาที่ไม่ยินยอมผ่าตัดจนอาจเป็นเหตุให้ทารกถึงแก่ความตายตามมาตรา 28 หรือกรณีนายทะเบียนผู้รับแจ้งเกิดตามมาตรา 27 เลือกเพศและคำนำหน้านามให้แก่ทารก ซึ่งจะทำให้การใช้กฎหมายอาจไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์แห่งกฎหมายฉบับนี้ได้

- สถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต ได้มีข้อเสนอแนะว่าควรให้มีการเพิ่มเติมประเด็นเรื่องการคุ้มครองผู้ที่มีอัตลักษณ์ทางเพศหลากหลายเหล่านี้ ในกรณีที่เกิดเป็นเหยื่อจากการกระทำอาชญากรรมหรือการถูกนำเอาประเด็นการมีอัตลักษณ์ทางเพศที่หลากหลายนำไปใช้ในการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ

8. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

- กรมราชทัณฑ์ ได้มีข้อเสนอแนะว่า ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 หมวด 4 ผู้ต้องขัง ส่วนที่ 1 การรับตัวผู้ต้องขังมาตรา 35 เจ้าพนักงานเรือนจำจะรับบุคคลใด ๆ ไว้เป็นผู้ต้องขังในเรือนจำได้ต่อเมื่อได้รับหมายอาญาหรือเอกสารอันเป็นคำสั่งของผู้มีอำนาจทางกฎหมาย โดยให้ผู้มีอำนาจออกหมายอาญาหรือเอกสารดังกล่าว และมาตรา 36 กำหนดให้ในวันที่รับตัวผู้ต้องขังเข้าไว้ใหม่ในเรือนจำ ให้เจ้าพนักงานเรือนจำจัดทำทะเบียนประวัติผู้ต้องขัง โดยอย่างน้อยต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อและนามสกุลของผู้ต้องขัง เลขประจำตัวประชาชน หรือเอกสารแสดงตนของผู้ต้องขังเท่าที่ทราบ ซึ่งในทางปฏิบัติเรือนจำจะจัดทำทะเบียนประวัติผู้ต้องขัง โดยลงข้อมูลจากหมายอาญาหรือหมายจำคุกจากศาล โดยจะระบุเพศสภาพของจำเลยไว้อย่างชัดเจน หากต้องมีการยืนยันการเลือกสถานภาพทางเพศ และต้องขอใบรับรองจากรัฐอาจทำให้การดำเนินการรับตัวผู้ต้องขังมีปัญหาในการดำเนินการได้

- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีข้อเสนอแนะว่า มาตรา 77 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติว่า “รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ ...” ซึ่งตามร่างพระราชบัญญัติการรับรองเพศ คำนำหน้านาม และการคุ้มครองบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ พ.ศ. .... เป็นการร่างกฎหมาย

ที่มุ่งให้เกิดการคุ้มครองและรับรองสิทธิในเรื่องของการใช้คำนำหน้านาม การระบุเพศของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ ตามหลักสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ซึ่งการคุ้มครองสิทธิในเรื่องดังกล่าวอาจใช้วิธีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันแทนการจัดทำกฎหมายขึ้นมาใหม่ได้ เพื่อให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น ทั้งนี้ เพื่อเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในมาตราดังกล่าว

- สำนักบริหารการทะเบียน ส่วนนิติการงานทะเบียน กรมการปกครอง ได้มีข้อเสนอแนะว่าควรออกกฎหมายเกี่ยวกับการจัดทำบริการสาธารณะรองรับบุคคลข้ามเพศที่มีได้แปลงเพศ และในกรณีของกฎหมายว่าด้วยบัตรประจำตัวประชาชน สมควรดำเนินการ ดังนี้

1. ตามประกาศพระราชบัญญัติให้ใช้คำนำหน้าชื่อชนชั้นต่าง ๆ (ณ วันพุธ เดือน 10 ขึ้น 7 ค่ำ ปีระกา ตรีศก) พระราชกฤษฎีกาให้ใช้คำนำหน้านามสตรี พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยคำนำหน้านามสตรีเพิ่มเติม พระพุทธศักราช 2464 และ พ.ร.บ. คำนำหน้านามหญิง พ.ศ. 2551 ได้กำหนดให้ผู้ที่ไม่มีบรรดาศักดิ์ ยศ หรือฐานันดรศักดิ์ ให้ใช้คำว่า นาย นาง นางสาว เป็นคำนำหน้าชื่อในส่วนของคำนำหน้าชื่อ เด็กชาย เด็กหญิง นั้น เป็นไปตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา ได้กำหนดบทนิยามคำว่า "เด็ก" หมายความว่า บุคคลอายุยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์

2. พระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. 2526 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติบัตรตัวประชาชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542 มาตรา 7 กำหนดให้ขนาด สี และลักษณะของบัตร ตลอดจนรายการในบัตร และรายละเอียดของรายการในบัตร ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงแต่ในบัตรอย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้ (1) ชื่อตัว ชื่อสกุล... โดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 18 (พ.ศ.2542) ออกตามความในพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. 2526 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 23 (พ.ศ. 2554) ออกตามความใน พ.ร.บ.บัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. 2526 ข้อ 5 กำหนดให้ในบัตรให้มีรายการและรายละเอียดของรายการในบัตรดังต่อไปนี้... (4) ชื่อตัวและชื่อสกุลของผู้ถือบัตร

3. พระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พุทธศักราช 2486 มาตรา 5 ข้อความว่า "บัตรประจำตัวให้มีลักษณะและขนาดตามที่กำหนดในกดกะขวง และหย่างน้อยให้มีรายการสีแดงชื่อวันเดือนปีเกิดที่อยู่..." และพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. 2505 มาตรา 6 ข้อความว่า "บัตรให้มีลักษณะและขนาดตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และอย่างน้อยให้มีชื่อผู้ถือบัตรวันเดือนปีเกิด..." รวมถึง พระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. 252- ที่ใช้บังคับในปัจจุบันพบว่า แม้จะใช้ว่า "ชื่อ " หรือ "ชื่อตัว" ก็ตาม แต่ในการพิมพ์รายการลงบนบัตรจะต้องใช้รายการลงบนบัตรจะต้องใช้รายการบุคคลในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ซึ่งจะมีคำนำหน้านาม นาย นาง นางสาว เด็กชาย เด็กหญิง ปรากฏเป็นส่วนหนึ่งของชื่อหรือชื่อตัวอยู่ตลอดมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

4. บัตรประจำตัวประชาชนเป็นเอกสารราชการที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้มีสัญชาติไทย ซึ่งมีอายุตั้งแต่เจ็ดปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีชื่อในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ใช้แสดงตนเพื่อประโยชน์ของผู้มีชื่อเป็นเจ้าของบัตรในการติดต่อรับบริการภาครัฐและภาคเอกชน โดยการออกบัตรจะอ้างอิงรายการบุคคลของผู้มีชื่อเป็นเจ้าของบัตรจากรายการในเอกสาร การทะเบียนราษฎรซึ่งรวมถึงคำนำหน้านามและเพิ่มเติมข้อมูลอัตลักษณ์บุคคล ได้แก่ รูปถ่ายของผู้ถือบัตร ทั้งนี้ รายการในบัตรประจำตัวประชาชนกำหนดให้มีข้อมูลเพียงพอเท่าที่จำเป็นเพื่อวัตถุประสงค์ในการพิสูจน์ ยืนยันตัวบุคคลเท่านั้น

5. คำนำหน้านามในบัตรประจำตัวประชาชนมีมาตั้งแต่การประกาศใช้พระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พุทธศักราช 2486 พระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. 2526 ตามลำดับ ซึ่งคำนำหน้านามเป็นคำที่ใช้หน้าชื่อ บุคคล โดยคำนำหน้านามตามกฎหมายจะกำหนดตามเพศของบุคคลตามที่ถือกำเนิดมาและสถานภาพ ของบุคคลที่เปลี่ยนแปลงไป ได้แก่ "เด็กชาย" หรือ "เด็กหญิง" และเมื่อบุคคลมีอายุครบ 15 ปีบริบูรณ์ ให้เปลี่ยนแปลงคำนำหน้านามเป็น "นาย" หรือ "นางสาว" กรณีหญิงจดทะเบียนสมรสแล้วหรือการสมรส สิ้นสุดลงจะใช้คำว่า "นาง" หรือ "นางสาว" ก็ได้ตามความสมัครใจ

6. บัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) เป็นเอกสารแสดงตน ที่ได้รับการเชื่อถือจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนอย่างกว้างขวางตามแนวทางขับเคลื่อนการใช้ ประโยชน์จากบัตรประจำตัวประชาชนในเดียว ลดภาระของประชาชนในการถือเอกสารราชการหลาย ฉบับปัจจุบันมีผู้ถือบัตรประจำตัวประชาชนจำนวนประมาณ 58.83 ล้านคน ซึ่งจากบริบทสังคม ในปัจจุบันที่หลายภาคส่วนของสังคมยังมีความจำเป็น ต้องทราบถึงสถานภาพของบุคคลเพื่อกำหนด บทบาทการติดต่อสัมพันธ์กันในด้านต่าง ๆ หรือเพื่อการคุ้มครองทางสังคมอย่างเหมาะสมตามสถานภาพ บุคคลในสถานการณ์เฉพาะหน้าโดยใช้ประโยชน์จากข้อมูลคำนำหน้านามในบัตรประจำตัวประชาชน ซึ่งเป็นเอกสารราชการที่ประชาชนสามารถพกพาได้โดยสะดวก เช่น ด้านการคุ้มครองเด็กและสตรี ด้านกระบวนการยุติธรรม ด้านการก่อตั้งสถาบันครอบครัว เป็นต้น หากไม่แสดงรายการคำนำหน้านาม ในบัตรประจำตัวประชาชนอาจจะก่อให้เกิดภาระกับประชาชนที่จะต้องพิสูจน์หรือแสดงเอกสารหลักฐาน อื่น ๆ ประกอบกับบัตรประจำตัวประชาชนเพื่อแสดงถึงสถานภาพของตนเองตามความจำเป็นต้องทราบ ข้อมูลบุคคลตามบริบทสังคมดังกล่าว อาทิ บุคคลชื่อ "สมบัติ" หากไม่มีการระบุคำนำหน้านามในบัตร ประจำตัวประชาชนแล้ว ในสถานการณ์เฉพาะหน้าอาจไม่ทราบว่า เป็นชายหรือหญิง หากผู้ที่ต้องติดต่อ สัมพันธ์ด้วยหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่คุ้มครองทางสังคมมีความจำเป็นต้องทราบเพศหรือสถานภาพของ บุคคลดังกล่าวก็จะต้องสืบค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมหรือถูกผลักให้เป็นภาระของบุคคลที่ชื่อ "สมบัติ" ที่อาจจะ ต้องแสดงสำเนาทะเบียนบ้านหรือเอกสารราชการอื่นประกอบเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงว่าเป็นเพศชายหรือเพศ หญิง เป็นต้น ทั้งนี้ การปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ที่อาจส่งผลกระทบต่อบริบทของสังคมโดยรวมจะต้องสร้าง การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) ทุกภาคส่วนเพื่อร่วมกันพิจารณาถึงผลกระทบที่จะ เกิดขึ้นอย่างรอบด้านในทุกมิติด้วยความรอบคอบ อย่างไรก็ตาม ในระยะต่อไปหากบริบทสังคม

ของประเทศไทยโดยทั่วไปยอมรับร่วมกันว่า ไม่มีความจำเป็นต้องทราบถึงสถานภาพของบุคคลที่ตนจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ด้วยอีกต่อไปหรือมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายรับรองการเปลี่ยนแปลงเพศสภาพแล้ว จึงเห็นว่าเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมในการที่จะทบทวนบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการให้สิทธิในการเลือกใช้นามตามที่กฎหมายรับรองหรือสิทธิในการเลือกที่จะแสดงหรือไม่แสดงค่านามหน้านามในบัตรประจำตัวประชาชนให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมและบทบัญญัติของกฎหมายที่รับรองการเปลี่ยนแปลงเพศสภาพดังกล่าวต่อไป

7. ได้ตรวจสอบการระบุรายการในบัตรประจำตัวประชาชนของต่างประเทศ เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ เวียดนาม ฮองกง ญี่ปุ่น เป็นต้น พบว่า มีการระบุเพศสภาพในบัตรประจำตัวประชาชน

- **สถานเอกอัครราชทูต ณ เวียงจันทน์** ได้มีข้อสังเกตว่า กฎหมายและการปฏิบัติ ของ สปป. ลาว นั้น พบว่าปัจจุบัน สปป. ลาว ยังไม่มีกฎหมายการรับรองเพศที่มีไข่ ชาย หรือ หญิง และหนังสือเดินทางลาว ระบุเพศได้เพียงชาย (M) และ หญิง (F) เท่านั้น

- **สถานเอกอัครราชทูต ณ บันดาร์เสรีเบกาวัน** ได้มีข้อสังเกตว่า บรูไนฯ บังคับใช้กฎหมายซารีอะห์เมื่อวันที่ 22 ต.ค. 2556 ซึ่งระบุว่า การแสดงออกใด ๆ ของบุคคลในที่สาธารณะ ซึ่งตรงข้ามจากเพศตามกำเนิด เช่น ชายแสดงออกถึงความเป็นหญิงหรือหญิงแสดงออกถึงความเป็นชาย ถือเป็นความผิดและต้องรับโทษปรับไม่เกิน 1,000 ดอลลาร์บรูไนหรือจำคุกไม่เกิน 3 เดือนหรือทั้งจำทั้งปรับ ดังนั้น สถานเอกอัครราชทูต จึงไม่น่าจะอยู่ในสถานะที่จะสามารถดำเนินการเปลี่ยนแปลงสูติบัตรหรือสำเนาสูติบัตรที่ไม่ตรงกับเพศตามกำเนิดโดยเฉพาะหากไม่ตรงกับใบเกิดที่ออกโดยทางการของบรูไนฯ รวมทั้งกรณีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลในหนังสือเดินทางเกี่ยวกับเพศและค่านามหน้าของผู้ถือหนังสือเดินทางตามความประสงค์ของบุคคล เนื่องจากขัดกับกฎหมายซารีอะห์ดังกล่าว รวมทั้งจะเกิดปัญหากรณีการนำเอกสารที่มีการแก้ไขข้อมูลเกี่ยวกับเพศดังกล่าวไปใช้กับทางการของบรูไนฯ

- **สถานเอกอัครราชทูต ณ สิงคโปร์** ได้มีข้อเสนอแนะว่า สิงคโปร์ยังไม่ยอมรับเพศอื่น ๆ ที่นอกเหนือจาก "ชาย" และ "หญิง" และยังไม่มียุทธศาสตร์ในการใช้ "Mx" ในเอกสารราชการของสิงคโปร์ แต่บุคคลข้ามเพศสามารถยื่นเรื่องกับ Immigration & Checkpoints Authority (ICA) (ซึ่งมีหน้าที่ด้านการทะเบียนราษฎรด้วย) เพื่อเปลี่ยนเพศทางกฎหมาย (legal sex) ให้ตรงกับเพศสภาพได้ หากบุคคลนั้นมี Gender Reassignment / Gender Confirmation Surgery และมี Medical Examination Form แล้วเท่านั้น โดยเมื่อเปลี่ยนเพศทางกฎหมายแล้ว ก็สามารถเปลี่ยนเพศในบัตรประชาชนและเอกสารราชการอื่น ๆ รวมถึงหนังสือเดินทางได้ แต่จะไม่สามารถเปลี่ยนเพศในสูติบัตรได้ ทั้งนี้ การยืนยันตัวตนในการทำธุรกรรมต่าง ๆ ในสิงคโปร์จะใช้ข้อมูลจากเลขประจำตัวประชาชนเป็นหลัก ซึ่งกฎหมายสิงคโปร์ กำหนดว่าการสมรสที่ถูกต้องตามกฎหมายคือ การสมรสระหว่างชายกับหญิงเท่านั้น และยังไม่ยอมรับการสมรสของเพศเดียวกัน สำหรับบุคคลข้ามเพศที่เปลี่ยนแปลงเพศตามกฎหมายแล้ว สามารถสมรสกับเพศตรงข้ามได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

- **สถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองฮ่องกง** ได้มีข้อสังเกตว่า การรับรองของกฎหมายต่างประเทศ เป็นหน้าที่ของบุคคลที่ประสงค์ปรับเปลี่ยนเพศหรือค่านามหน้านามในเอกสารสำคัญประจำตัวที่จะต้องตระหนักว่าบางประเทศยังไม่ยอมรับการปรับเปลี่ยนเพศหรือค่านามหน้านามในลักษณะนี้

ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดความยุ่งยากหรือขัดข้องในการเดินทางเข้าหรือออก รวมถึงการติดต่อราชการกับประเทศดังกล่าว

- **สถานเอกอัครราชทูต/คณะผู้แทนถาวรฯ ณ กรุงเวียนนา (ออสเตรีย สโลวาเกีย และสโลวีเนีย)** ได้มีข้อสังเกตว่า ออสเตรียมีแนวทาง/ข้อกำหนดของออสเตรีย สโลวาเกีย และ สโลวีเนีย เกี่ยวกับการขอเปลี่ยนคำนำหน้านามโดยกำหนดให้บุคคลผู้ประสงค์ขอเปลี่ยนคำนำหน้านาม ต้องมีเอกสารแสดงผลวินิจฉัยของจิตแพทย์/นักจิตบำบัด ซึ่งระบุว่า (1) บุคคลนั้นมีความรู้สึกของการเป็น อีกเพศหนึ่ง (Sense of belonging to the opposite sex) (2) ความรู้สึกเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะไม่สามารถย้อนกลับ/เปลี่ยนกลับไปเป็นดังเดิมได้ และ (3) มีการแสดงออกของรูปลักษณ์ภายนอกซึ่งออกไปทางเพศตรงข้ามอย่างชัดเจน ทั้งนี้ เมื่อบุคคลได้ดำเนินการยื่นขอเปลี่ยนคำนำหน้านามที่ศูนย์ทะเบียน ราษฎรของทางการออสเตรียแล้ว บุคคลดังกล่าวจะสามารถเปลี่ยนชื่อ (First name) ให้สอดคล้องกับคำ นำหน้าชื่อได้ จากนั้นสำนักงานทะเบียนราษฎรจะออกใบสูติบัตรใหม่ โดยไม่ระบุว่าเป็นการออกฉบับใหม่ เนื่องจากการเปลี่ยนคำนำหน้านาม เพื่อนำไปเป็นหลักฐานสำหรับดำเนินการขอออกเอกสารราชการอื่น ๆ ต่อไป

กรณีของสโลวาเกีย พบว่ามีการกำหนดให้บุคคลผู้ประสงค์ขอเปลี่ยนคำนำหน้านาม ต้องมีเอกสารแสดงผลวินิจฉัยของจิตแพทย์/นักจิตบำบัด ซึ่งระบุว่า (1) บุคคลนั้นได้ผ่านกระบวนการ วินิจฉัยทางการแพทย์ตามหลักการ International Classification of Diseases (ICD) ขององค์การอนามัยโลก ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความไม่สอดคล้องกันทางเพศ (2) บุคคลนั้นได้ยินยอมที่จะเข้ารับการตรวจสอบ ด้านจิตใจ (3) บุคคลนั้นได้ผ่านการทดสอบการใช้ชีวิตในบทบาทของเพศตรงข้าม และ (4) บุคคลนั้นได้เข้าสู่กระบวนการผ่าตัดแปลงเพศ นอกจากนี้รัฐสภาสโลวาเกียอยู่ระหว่างพิจารณาญัตติ/ระเบียบให้ต้องมี เอกสารยืนยันผลตรวจทางพันธุกรรม (genetic test) ซึ่งบ่งชี้เพศจากพันธุกรรมประกอบการยื่นขอเปลี่ยน คำนำหน้านามด้วย ทั้งนี้ เมื่อบุคคลได้ยื่นขอเปลี่ยนคำนำหน้านามต่อ มท. สโลวาเกีย และได้รับการอนุมัติ แล้ว มท. สโลวาเกีย จะออกสูติบัตรและบัตรประชาชนใหม่ให้

กรณีของสโลวีเนีย พบว่ามีการกำหนดให้บุคคลผู้ประสงค์ขอเปลี่ยนคำนำหน้านาม ต้องมีเอกสารทางการแพทย์ (1) รับรองการเปลี่ยนเพศของบุคคล และ (2) รับรองการเข้ารับการ ตรวจสอบด้านจิตใจโดยสภาสหวิทยาการ (The Interdisciplinary Council) โดยระบุผลการวินิจฉัย เกี่ยวกับภาวะข้ามเพศตามมาตรฐาน (CD-10) ขององค์การอนามัยโลก ทั้งนี้ เมื่อบุคคลได้ดำเนินการ ยื่นขอเปลี่ยนคำนำหน้านามต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใต้กฎหมายว่าด้วยชื่อบุคคล (The Personal Name Act) และได้รับการอนุมัติแล้ว จะสามารถดำเนินการขอออกสูติบัตรและบัตรประชาชนใหม่จาก กระทรวงมหาดไทยสโลวีเนียได้

- **สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงบูคาเรสต์** ได้มีข้อสังเกตว่า กฎหมายโรมาเนีย ในปัจจุบันอนุญาตให้บุคคลสามารถยื่นเรื่องขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงเพศในเอกสารทะเบียนราษฎรและ เอกสารประจำตัวต่าง ๆ ได้ โดยจะต้องยื่นเรื่องขอให้ศาลมีคำพิพากษาคัดสิน ก่อนการยื่นเรื่องต่อศาล บุคคลดังกล่าวจะต้องได้รับการวินิจฉัยจากจิตแพทย์ว่ามีภาวะความทุกข์ทรมานใจที่เกิดจากความ ไม่เข้ากันระหว่างอัตลักษณ์ทางเพศ การแสดงออกทางเพศ และเพศกำเนิด (Gender Dysphoria) จากนั้นแพทย์อาจแนะนำให้เข้ารับการรักษาโดยวิธีฮอร์โมนบำบัด และเข้ารับการผ่าตัดแปลงเพศ ในบางกรณี ศาลโรมาเนียได้พิพากษาคัดสินให้บุคคลข้ามเพศสามารถเปลี่ยนแปลงชื่อ นามสกุล เพศ

ในเอกสารทะเบียนราษฎร และเอกสารประจำตัวได้ต่อเมื่อผ่านการผ่าตัดแปลงเพศแล้วเท่านั้น ทั้งนี้ โรมานีเยียยังไม่มี การอนุญาตให้ระบุ "เพศหลากหลาย" ในเอกสารประจำตัว โดยบุคคลจะต้องเลือกระบุ เป็นเพศชายหรือหญิงในเอกสารเท่านั้น

ตัวอย่างกฎหมายโรมานีเยียที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายเลขที่ 119 ลงวันที่ 16 ต.ค. ค.ศ. 1996 ซึ่งแก้ไขปรับปรุงโดยกฎหมายเลขที่ 105 ลงวันที่ 10 เม.ย. ข้อ 41 ระบุว่า บุคคลสัญชาติ โรมานีเยียสามารถยื่นคำร้องเพื่อขอเปลี่ยนแปลงชื่อนามสกุลเพศได้ หากมีเหตุผลอันสมควร เช่น หาก บุคคลดังกล่าวได้รับอนุญาตให้เปลี่ยนเพศได้ตามคำพิพากษาสุดท้ายของศาลและต้องการเปลี่ยนชื่อเพื่อให้ สอดคล้องกับเพศปัจจุบัน และส่วนที่ 3 ข้อ 43 ระบุว่า สูติบัตร ทะเบียนสมรส มรณบัตร สามารถแก้ไข ปรับปรุงได้หากมีการเปลี่ยนแปลงสถานภาพของบุคคล เช่น การเปลี่ยนเพศตามคำพิพากษาสุดท้ายของศาล

คำพิพากษาศาลรัฐธรรมนูญโรมานีเยียเลขที่ 530 ลงวันที่ 13 พฤษภาคม ค.ศ. 2008 ระบุว่า บุคคลมีสิทธิที่จะตัดสินใจเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศของตนและมีสิทธิในการแสดงออกทางเพศ ตามอัตลักษณ์นั้น อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลง ข้อมูลเกี่ยวกับเพศในเอกสารสถานภาพบุคคลจะต้องเป็น การดำเนินการโดยรัฐ โดยบุคคลนั้นจะต้องดำเนินการตามกระบวนการทางศาล

ประมวลกฎหมายแห่งของโรมานีเยียฉบับใหม่ที่ 287/2009 (New Civil Code No. 287/2009) ส่วนที่ 3 ข้อ 100 (1) ระบุว่า การยกเลิก การทำให้สมบูรณ์ การปรับเปลี่ยน หรือรับรอง เอกสารสถานภาพของบุคคล สามารถกระทำได้หากมีคำพิพากษาของศาล นอกจากนี้ยังพบว่าข้อ 100 (3) ระบุว่า สถานภาพของบุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงได้ต่อเมื่อมีคำสั่งให้ยกเลิก ทำให้สมบูรณ์ หรือ ปรับเปลี่ยนสถานภาพ โดยการเปลี่ยนแปลงสถานภาพของบุคคลดังกล่าวจะต้องมีการยื่นคำร้องและได้รับการ อนุมัติโดยคำพิพากษาของศาล และข้อ 100 (4) คำพิพากษาของศาลที่ระบุให้ยกเลิก ทำให้สมบูรณ์ หรือปรับเปลี่ยนสถานภาพของบุคคลและการดำเนินการด้านการทะเบียนที่เป็นผลจากคำพิพากษานั้น จะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้นอกจากจะมีคำพิพากษาใหม่ของศาล

- **สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมอสโก** ได้มีข้อสังเกตว่า สังคมรัสเซียยังไม่ เปิดกว้างและเข้มงวดต่อกลุ่ม LGBTQ และความหลากหลายทางเพศกลุ่มดังกล่าว จึงไม่สามารถแต่งกาย หรือแสดงออกอย่างชัดแจ้งในที่ สาธารณะ อีกทั้งมีการออกกฎหมายห้ามการแปลงเพศและ ห้ามการเปลี่ยนแปลงการระบุเพศในเอกสารทางการทุกประเภท นอกจากนี้ ในช่วงปี ค.ศ. 2006 - 2011 มีกลุ่ม LGBTQ เดินขบวนในกรุงมอสโกเรียกร้องสิทธิ แต่ถูกฝูงชนที่ต่อต้านกลุ่ม LGBTQ ทำร้าย และ ศาลกรุงมอสโกได้ประกาศห้ามการเดินขบวน gay pride เป็นเวลา 100 ปี ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2012 เป็นต้นไป

สำหรับการใช้คำนำหน้านามในภาษารัสเซีย และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความ หลากหลายทางเพศ พบว่าไวยากรณ์ภาษารัสเซียมีการแยกเพศของคำศัพท์เป็นเพศชาย/หญิง/กลาง เช่นเดียวกับคำนามเฉพาะและชื่อ-สกุลของบุคคล ซึ่งสามารถทราบเพศได้จากชื่อของบุคคลนั้น ๆ ว่าเป็น เพศชายหรือหญิง ดังนั้น เอกสารทางการสำคัญของรัสเซีย เช่น หนังสือเดินทาง (passport) หนังสือ เดินทางภายในประเทศ (เทียบเท่ากับบัตรประชาชนของไทย) และสูติบัตร จึงไม่มีการระบุคำนำหน้านาม แต่สามารถตรวจสอบจากชื่อ-สกุลของผู้ถือเอกสารดังกล่าว โดยเมื่อวันที่ 24 ก.ค. 2566 รัสเซียบังคับใช้ กฎหมายห้ามการแปลงเพศในรัสเซีย โดยมีสาระสำคัญ คือ (1) ห้ามไม่ให้แพทย์เสนอหรือให้ข้อมูล ทางการแพทย์ที่เกี่ยวกับการแก้ไขหรือการแปลงเพศแก่บุคคลทุกช่วงอายุ (2) ประชาชนชาวรัสเซีย ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงการระบุเพศในเอกสารทางการทุกประเภท (3) บุคคลเพศกำกวมสามารถขอรับ

อุปการะผู้เยาว์ได้ (4) การแต่งงานเพศเดียวกันเป็นโมฆะตามกฎหมายรัสเซีย โดยมีบทลงโทษ คือ บุคคลธรรมดาจะถูกปรับเป็นเงินจำนวน 5,000 รูเบิล ข้าราชการจะถูกปรับเป็นเงินจำนวน 50,000 รูเบิล นิติบุคคลจะถูกปรับเป็นเงินจำนวนไม่เกิน 1 ล้านรูเบิลและต้องระงับการดำเนินงานของนิติบุคคลเป็นการชั่วคราวไม่เกิน 90 วัน หากเป็นชาวต่างชาติจะถูกกักขังหรือคุมขังเป็นเวลาไม่เกิน 15 วัน ปรับเป็นเงินจำนวนไม่เกิน 100,000 รูเบิล และถูกเนรเทศ นอกจากนี้ หากประชาชนชาวรัสเซียเผยแพร่ข้อมูลหรือข่าวสารทางสื่อหรืออินเทอร์เน็ตในประเด็นดังกล่าว หรือไปเกี่ยวข้องกับ "ความสัมพันธ์แบบทางเลือก" (non-traditional relationship) จะถูกปรับสูงถึง 100,000 รูเบิล

กรณีการเดินทางเข้าประเทศรัสเซียของนักท่องเที่ยวไทยที่เป็นบุคคลเพศทางเลือกนั้น สถานเอกอัครราชทูตไม่เคยได้รับการร้องเรียนจากนักท่องเที่ยวไทยที่เป็นเพศทางเลือกในการเดินทางเข้ารัสเซีย ถึงแม้สภาพภายนอกของบุคคลนั้นจะไม่ตรงกับเพศที่ระบุไว้ในหนังสือเดินทางและชาวรัสเซียจำนวนไม่น้อยทราบถึงความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม เคยมีกรณีที่ตำรวจรัสเซียได้จับกุมหญิงข้ามเพศชาวไทยที่ทำอากาศยานในรัสเซีย ซึ่งกระทำผิดข้อหาปลอมแปลงเอกสารเมื่อ พ.ศ. 2558 โดยในระหว่างการสอบสวนคดี หญิงข้ามเพศดังกล่าวได้ถูกนำไปฝากขังไว้ที่ทัณฑสถานชายและถูกแยกขังเดี่ยวเพื่อป้องกันการโดนล่วงละเมิดทางเพศ เนื่องจากหญิงข้ามเพศคนดังกล่าวทำศัลยกรรมทรวงอกมาแล้ว จึงมีข้อเสนอแนะว่า เพื่อป้องกันความเข้าใจผิด คลาดเคลื่อนและเพื่อการตรวจสอบเพศโดยกำเนิดที่ถูกต้องในกรณีต่าง ๆ อาทิ กรณีเกิดคดีความในต่างประเทศ เห็นว่าควรระบุเพศโดยกำเนิดของบุคคลนั้น ๆ ไว้ในเอกสารสำคัญ ต่าง ๆ ของไทยด้วย

- **สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมาดริด** ได้มีข้อสังเกตว่า เมื่อวันที่ 28 ก.พ. 2566 รัฐสเปนได้ผ่านกฎหมายฉบับใหม่ (กฎหมายว่าด้วยความเสมอภาคที่แท้จริงและมีประสิทธิภาพของบุคคลข้ามเพศและการรับประกันสิทธิของชาว LGBTI (Ley 4/2023, de 28 de febrero, para la igualdad real y efectiva de las personas trans y para la garantía de los derechos de las personas LGBTI) ที่อนุญาตให้บุคคลสัญชาติสเปนที่มีอายุเกิน 16 ปี สามารถยื่นคำร้องขอเปลี่ยนเพศสภาพในฐานะข้อมูลทะเบียนราษฎรและเอกสารราชการสเปนด้วยตนเองได้ โดยไม่ต้องยื่นเอกสารรับรองทางการแพทย์ (กฎหมายฉบับเดิมกำหนดให้บุคคลสัญชาติสเปนอายุ 16 ปีขึ้นไป ที่จะขอเปลี่ยนเพศสภาพต้องแนบเอกสารประเมินสุขภาพจิตและตรวจร่างกายจากแพทย์ด้วย) รวมถึงอนุญาตให้บุคคลสัญชาติสเปนที่มีอายุ (1) ระหว่าง 12-14 ปี สามารถขอเปลี่ยนเพศสภาพได้ หากได้รับการอนุมัติจากศาล (2) ระหว่าง 14-16 ปี สามารถขอเปลี่ยนเพศสภาพได้ หากได้รับการยินยอมจากผู้ปกครอง หรือผู้มีอำนาจดูแลตามกฎหมาย นอกจากนี้ กฎหมายดังกล่าวยังกำหนดให้ชาวต่างชาติที่มีถิ่นพำนักอาศัยในสเปนสามารถเปลี่ยนเพศสภาพในเอกสารราชการของสเปนได้เช่นกัน หากไม่ขัดต่อกฎหมายของประเทศเจ้าของสัญชาติ โดยสเปนเป็นหนึ่งในประเทศที่มีนโยบายสนับสนุนและผลักดันการให้สิทธิเท่าเทียมแก่กลุ่ม LGBTI และบุคคลข้ามเพศโดยมีกฎหมายที่ออกมาเพื่อรองรับในเรื่องนี้อย่างชัดเจน ดังเช่นกรณีของกฎหมายว่าด้วยความเสมอภาคฯ ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งมีเนื้อหาหลักๆ ที่สอดคล้องกับร่างพระราชบัญญัติ ของไทย ดังนั้น หากพระราชบัญญัติมีผลบังคับใช้เมื่อใด ก็จะทำให้คนไทยที่มีถิ่นพำนักในสเปนสามารถยื่นขอแจ้งเปลี่ยนเพศสภาพในเอกสารราชการสเปนได้เช่นกัน (เนื่องจากไทยมีกฎหมายรองรับแล้ว) ซึ่งรวมถึงกรณีการเปลี่ยนข้อมูลเพศสภาพในหนังสือเดินทางของไทยก็จะได้รับการยอมรับจากทางการสเปนด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการรับรองเพศ

คำนำหน้านาม และการคุ้มครองบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยวัตถุประสงค์แล้ว ถือว่าเป็นกฎหมายที่มีประโยชน์และช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์และสถานะของประเทศไทยให้มีความเป็นสากล โดยเฉพาะในมิติของความเท่าเทียมทางเพศและสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ การเตรียมความพร้อมในด้านการบูรณาการข้อมูลทะเบียนราษฎรและการจัดทำระบบที่ยืนยันตัวบุคคลภายหลังการเปลี่ยนคำนำหน้าเพศสภาพที่เป็นปัจจุบันและเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศได้อย่าง real time จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสนับสนุนให้ สถานเอกอัครราชทูต หรือสถานกงสุลใหญ่ ในต่างประเทศสามารถปฏิบัติงานในฐานะเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติในการให้บริการแก่คนไทย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงลดความเสี่ยงจากการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ (ซึ่งอาจเกิดข้อผิดพลาด) ลงได้อย่างมากด้วย ทั้งนี้ คงต้องพิจารณาอีกครั้ง เมื่อร่างพระราชบัญญัติได้ผ่านความเห็นชอบของสภาแล้วและมีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องและกฎระเบียบต่าง ๆ ด้วย

- **สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงวอร์ซอ (โปแลนด์และยูเครน)** ได้มีข้อสังเกตว่าการใช้คำนำหน้านาม หากผู้ยื่นคำขอได้รับการรับรองอัตลักษณ์ทางเพศตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดอย่างถูกต้องแล้ว ก็ไม่น่าจะมีข้อห่วงกังวลใดในการปรับเปลี่ยนคำนำหน้านามในเอกสารราชการให้มีสอดคล้องกัน อนึ่ง ปัจจุบันหลายประเทศ รวมทั้งโปแลนด์และยูเครน มิได้ให้ความสำคัญกับการใช้คำนำหน้าในเอกสารส่วนบุคคลที่ทางราชการออกให้ โดยเพียงกำหนดให้ระบุเพศเท่านั้น และในกรณีของหนังสือเดินทางทางการโปแลนด์และยูเครนให้ความสำคัญกับข้อมูลระบบ Biometrics เป็นสำคัญ

เมื่อพิจารณากฎหมายได้กำหนดขั้นตอนการขอเปลี่ยนเพศจากชายเป็นหญิงหรือหญิงเป็นชายไว้อย่างชัดเจนโดยผู้ยื่นคำขอจะต้องดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ (1) การทดสอบทางการแพทย์เพื่อนำไปสู่การวินิจฉัย (2) การวินิจฉัยทางการแพทย์ (3) การทำฮอร์โมนบำบัด (4) กระบวนการทางศาลเพื่อเปลี่ยนสถานะทางกฎหมาย (5) การปรับเปลี่ยนรายละเอียดในเอกสารราชการ ทั้งนี้ กฎหมายเปิดให้สามารถเปลี่ยนเพศจากชายเป็นหญิงหรือหญิงเป็นชาย แต่ยังไม่มียกกฎหมายรองรับการเปลี่ยนแปลงเป็นเพศอื่น และในกรณีการตรวจคนเข้าเมือง จากการประสานงานเป็นการภายในกับ Border Guard ทราบว่า นอกจากความถูกต้องของข้อมูลบนหนังสือเดินทางแล้ว ทางการโปแลนด์ยังให้ความสำคัญกับความถูกต้องของข้อมูลระบบ Biometric ด้วย ซึ่งเอกสารส่วนบุคคลที่ทางราชการของโปแลนด์ออกให้ อาทิ สูติบัตร หนังสือเดินทาง บัตรประจำตัวประชาชน และใบขับขี่ จะไม่ระบุคำนำหน้า มีเพียงการระบุเพศเท่านั้น

นอกจากนั้น กฎหมายได้กำหนดขั้นตอนการขอเปลี่ยนเพศจากชายเป็นหญิงหรือหญิงเป็นชายไว้อย่างชัดเจนโดยผู้ยื่นคำขอจะต้องดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ (1) การวินิจฉัยทางการแพทย์ (2) การรับคำสั่งแพทย์ให้สามารถเปลี่ยนแปลงเพศโดยใช้แบบฟอร์มที่กำหนดโดยกระทรวงสาธารณสุขยูเครน (3) การวางแผนทางการแพทย์ในการเปลี่ยนเพศตามความเหมาะสม และเมื่อปรับเปลี่ยนแล้ว สถานพยาบาล/แพทย์จะออกใบรับรองให้ (4) ผู้ยื่นคำขอนำใบรับรองที่ออกโดยสถานพยาบาล/แพทย์ยื่นต่อทางการยูเครนเพื่อขอปรับเปลี่ยนรายละเอียดในเอกสารส่วนบุคคลที่ทางราชการออกให้ โดยจะใช้เวลาในการออกสูติบัตรใหม่ประมาณไม่เกิน 3 เดือน

- **สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเม็กซิโก** ได้มีข้อสังเกตว่า สำหรับเม็กซิโก เอกสารประจำตัวของชาวเม็กซิโกที่ออกให้โดยหน่วยงานเม็กซิโก ไม่มีการระบุคำนำหน้านามและเจ้าหน้าที่จะคุ้นเคยกับการบันทึกเฉพาะชื่อและนามสกุลของผู้มาติดต่อเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ ที่ผ่านมา เอกสาร

ประจำตัวของคนไทยที่นำมาใช้ในการดำเนินการเรื่องต่าง ๆ ในเม็กซิโกมักจะประสบปัญหา โดยเฉพาะเอกสารที่ปรากฏค่านำหน้านาม โดยเฉพาะ Miss และ Master เนื่องจากเจ้าหน้าที่เข้าใจว่า Miss หรือ Master เป็นส่วนหนึ่งของชื่อ ทำให้มีคนไทยหลายรายต้องมาขอให้สถานเอกอัครราชทูต มีหนังสือยืนยันว่า คำว่า Miss หรือ Master เป็นค่านำหน้านาม ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของชื่อ นอกจากนี้ ตามกฎหมายเม็กซิโก บุคคลเพศเดียวกันสามารถจดทะเบียนสมรสได้ อนุญาตให้บุคคลข้ามเพศ (transgendered) สามารถเปลี่ยนข้อมูลเพศในสูติบัตรได้ และล่าสุด เมื่อเดือน พ.ค. 2566 ชาวเม็กซิโกที่ไม่ต้องการเลือกเพศ (non-binary) สามารถที่จะเลือกที่จะไม่ระบุว่าเป็นเพศหญิงหรือชายในหนังสือเดินทางได้ด้วย โดยระบุด้วยเครื่องหมาย x แทน

- **สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงซันติอาโก** ได้มีข้อเสนอแนะว่า ประเทศชิลี มีกฎหมายรับรองและคุ้มครองสิทธิด้วยอัตลักษณ์ทางเพศ (Ley 21120 Reconoce y Da Protección al Derecho a la Identidad de Género) ซึ่งประกาศใช้ตั้งแต่ปี 2561 โดยมีแนวปฏิบัติที่อาจนำไปเทียบเคียงได้ ดังนี้

- (1) บุคคลสามารถได้รับการรับรองเพศและเปลี่ยนค่านำหน้านามไม่เกิน 2 ครั้ง
- (2) ผู้ร้องต้องยื่นคำร้องต่อนายทะเบียน พร้อมนำพยานบุคคลไม่น้อยกว่า 2 คน มารับรองว่าผู้ร้องเข้าใจผลทางกฎหมายของการรับรองเพศ
- (3) สำนักทะเบียนมีเวลา 45 วันในการพิจารณาคำร้อง โดยสามารถรับรองปฏิเสธ หรือแจ้งให้ผู้ร้องแสดงหลักฐานเพิ่มเติมได้หากเห็นว่าคำร้องดังกล่าวมีเหตุอันควรสงสัย
- (4) ผู้ร้องที่อายุระหว่าง 14 - 18 ปี ต้องยื่นคำร้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัว ให้ศาลมีคำสั่ง
- (5) ผู้ร้องที่มีคู่สมรสอยู่ก่อนแล้ว ต้องยื่นคำร้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัวให้ศาลมีคำสั่ง โดยหากศาลมีคำสั่งรับรองเพศ จะถือว่าการสมรสนั้นสิ้นสุดลงตามกฎหมาย และให้แบ่งสินสมรสตามเงื่อนไขที่ประมวลกฎหมายแพ่งกำหนด เว้นแต่จะตกลงกันเป็นอย่างอื่น
- (6) เมื่อสำนักทะเบียนรับรองเพศของผู้ร้องแล้ว สำนักทะเบียนต้องแจ้งต่อตำรวจสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานสาธารณสุข และหน่วยงานด้านประกันสังคมและบำนาญให้แก้ไขข้อมูลของผู้ร้องรวมถึงเปลี่ยนแปลงรูปภาพหรือสิ่งยืนยันตัวตนของผู้ร้องให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศที่เป็นปัจจุบัน

- **สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงแคนเบอร์รา** ได้มีข้อสังเกตว่า ในกรณีของออสเตรเลีย หากชาวออสเตรเลียประสงค์จะระบุเพศของตนในเอกสารใด ๆ ของทางการให้แตกต่างจากเพศกำเนิด จะต้องมียกเอกสารรับรองจากแพทย์หรือจิตแพทย์ที่ระบุเพศวิถีของบุคคลดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ การระบุเพศของบุคคลในเอกสารทางการของออสเตรเลีย ประกอบด้วย M (male) F (female) หรือ X (indeterminate/ intersex unspecified) โดยอาจมีรายละเอียดขั้นตอนและหลักเกณฑ์แตกต่างกันเล็กน้อยตามกฎหมายของแต่ละรัฐ/เขตแต่โดยส่วนใหญ่จะเริ่มจากการแก้ไขสูติบัตร แล้วจึงนำสูติบัตรที่มีประวัติการแก้ไขเพศของบุคคลแล้ว ไปยื่นขอแก้ไขเพศในเอกสารประเภทอื่น ๆ ได้ต่อไป ซึ่งเป็นไปตาม Australian Government Guidelines on the Recognition of Sex and Gender โดยสถานเอกอัครราชทูต ได้สอบถามนาง Elmira Tapaskhanova, Assistant Director, Mekong Section, Department of Home Affairs ออสเตรเลียในเบื้องต้น เกี่ยวกับหลักเกณฑ์การพิจารณาของออสเตรเลียในการอนุญาตการ

เข้าประเทศ ในกรณีบุคคลมีเพศสภาพไม่ตรงกับเพศกำเนิด และได้รับแจ้งว่า หากข้อมูลเกี่ยวกับเพศที่กรอกเมื่อขอรับการตรวจลงตรา (M ชาย/ F หญิง/ X อื่น ๆ) ตรงกับเพศที่ระบุในหนังสือเดินทาง ก็ไม่น่าจะมีปัญหาในการเข้าออสเตรเลีย แต่หากเมื่อขอรับการตรวจลงตราระบุเพศว่าเป็นอย่างหนึ่ง และต่อมาได้มีการเปลี่ยนการระบุเพศในหนังสือเดินทางเป็นอย่างอื่นก่อนการเดินทาง จะมีปัญหาการเข้าออสเตรเลีย โดยออสเตรเลียจะถือว่าเป็นคนละบุคคลกัน ทั้งนี้ หากคนไทยพำนักอยู่ในออสเตรเลียอยู่แล้ว และมีการเปลี่ยนเพศในหนังสือเดินทางไทย ก็สามารแจ้ง update ในระบบของมหาดไทยออสเตรเลียได้

- **สถานกงสุลใหญ่ ณ นครซิดนีย์** ได้มีข้อสังเกตว่า สำหรับการเดินทางเข้าออสเตรเลียนั้น กระทำได้แม้เพศสภาพไม่ตรงกับเพศกำเนิด แต่ข้อมูลเกี่ยวกับเพศที่ระบุในการขอรับการตรวจลงตราต้องตรงกับเพศที่ระบุในหนังสือเดินทาง โดยรัฐนิวเซาท์เวลส์อนุญาตให้มีการระบุเพศ 3 รูปแบบ ได้แก่ male, female or non-specific โดยสามารถยื่นคำขอได้ด้วยตัวเองหรือทางไปรษณีย์ และในการยื่นขอคำร้องนั้นต้องมีหลักฐานประกอบเป็นใบรับรองแพทย์ด้วย

- **สถานกงสุลใหญ่ ณ นครแวนคูเวอร์** ได้มีข้อเสนอแนะว่า ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ไม่ปรากฏบทเฉพาะกาล อาจส่งผลต่อการดำเนินการในช่วงเปลี่ยนผ่านของกฎหมาย จึงขอเสนอแนะให้นำบางมาตราของร่างพระราชบัญญัติการรับรองเพศ พ.ศ. .... ที่เสนอโดยกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว มาใช้ประกอบการพิจารณา อาทิ การระบุเครื่องหมายเพศสภาพ "X" สำหรับบุคคลที่มีความเป็นกลางทางเพศ (ร่างมาตรา 3 วรรค 7) การรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพที่เกิดขึ้นโดยถูกต้องตามกฎหมายของต่างประเทศมีผลใช้บังคับได้ในประเทศไทย (ร่างมาตรา 13) โดยอาจพิจารณากรณีศึกษาจากประเทศที่มีพระราชบัญญัติหรือกฎหมายในลักษณะเดียวกัน เพื่อนำมาปรับใช้กับบริบทไทย นอกจากนี้เมื่อคำนึงถึงว่ามีคนไทยในต่างประเทศจำนวนมากที่สถานะบุคคลตามกฎหมายท้องถิ่นมีข้อมูลเพศสภาพและคำหน้านามตามกฎหมายต่างประเทศไม่ตรงกับกฎหมายไทย ซึ่งร่างพระราชบัญญัตินี้ยังไม่มีบทบัญญัติรองรับเกี่ยวกับกรณีดังกล่าว รวมถึงไม่แน่ชัดว่า เมื่อร่างพระราชบัญญัติประกาศใช้บังคับแล้ว การรับรองเพศหรือคำหน้านามที่ได้รับการรับรองถูกต้องตามกฎหมายของต่างประเทศ จะมีผลในไทยด้วยตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการชดกันแห่งกฎหมาย หรือไม่ และเสนอแนะให้เพิ่มเติมบทเฉพาะกาล เพื่อให้มีการปฏิบัติที่เหมาะสมในช่วงการเปลี่ยนผ่านของกฎหมาย เมื่อคำนึงถึงว่าร่างพระราชบัญญัตินี้มีผลกระทบในวงกว้างต่อประชาชน และหน่วยงานต่าง ๆ จะต้องปรับปรุงกฎระเบียบและระบบให้บริการต่างๆ เพื่อรองรับการมีผลบังคับใช้ของร่างพระราชบัญญัติ

กฎหมายที่เกี่ยวข้องของรัฐบริติชโคลัมเบีย ประเทศแคนาดา พบว่าสามารถระบุเพศ X ในเอกสารประจำตัวที่ออกโดยรัฐฯ ตั้งแต่ 1 พฤศจิกายน 2561 โดยสามารถระบุเพศ X (สำหรับเพศที่ไม่ใช่ชาย หรือหญิง) ในเอกสารประจำตัวได้ สำหรับกรณีการขอแก้ไขเพศในสูติบัตรที่ออกโดยรัฐบริติชโคลัมเบีย ตั้งแต่วันที่ 10 มกราคม 2565 ผู้ที่อายุตั้งแต่ 19 ปี ขึ้นไป (อายุบรรลุนิติภาวะของรัฐฯ) สามารถขอแก้ไขเพศในสูติบัตร (เพศชาย เพศหญิง หรือเพศ X) ได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องมีใบรับรองแพทย์ โดยรัฐบริติชโคลัมเบียเป็นรัฐแรกของแคนาดาที่ยกเลิกการกำหนดให้มีใบรับรองแพทย์ประกอบการขอแก้ไขเพศในสูติบัตร ทั้งนี้ หากผู้ที่ยื่นคำร้องอายุต่ำกว่า 19 ปี จะต้องมีหนังสือรับรองจากบิดามารดา หรือผู้ปกครองมาประกอบคำร้อง อย่างไรก็ตาม กรณีการแก้ไขเพศในสูติบัตรของเด็กที่อายุยังไม่เต็ม 12 ปี ต้องมีเอกสารรับรองจากแพทย์มาประกอบด้วย โดยสูติบัตรของรัฐฯ ตั้งแต่เดือนมีนาคม

2566 เป็นต้นมา สตรีบัตรของรัฐฯ จะไม่ระบุเพศทารก ยกเว้น บิดามารดาประสงค์ให้ระบุ ทั้งนี้ ปัจจุบัน สถานกงสุลใหญ่ ยังไม่พบกรณีการแจ้งเกิดตามกฎหมายไทยของเด็กที่เกิดในรัฐบริติชโคลัมเบียที่ไม่ปรากฏเพศบนสูติบัตรท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ในอนาคตอาจพบกรณีการนำสูติบัตรท้องถิ่นที่ไม่ปรากฏเพศของทารกมาแจ้งเกิดตามกฎหมายไทยก็เป็นได้ หากเป็นเช่นนั้น ในการออกสูติบัตรของสถานกงสุลใหญ่ จะสามารถไม่ระบุเพศของทารกหรือระบุตามความประสงค์ของบิดามารดาได้หรือไม่ ทั้งนี้ หากตามกฎหมายไทยจะต้องมีการระบุเพศชายหรือหญิงเท่านั้น สถานกงสุลใหญ่คงไม่สามารถขอตรวจสอบเพศกำเนิดที่แท้จริงของเด็กได้เนื่องจากการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล สำหรับกรณีนี้จะมีแนวทางหรือแนวปฏิบัติอย่างไร หากการแจ้งเกิดตามกฎหมายไทยไม่อาจพิสูจน์หรือตรวจสอบข้อเท็จจริงนี้ได้

- **สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงพริทอเรีย** ได้มีข้อสังเกตว่า เมื่อพิจารณากฎหมายท้องถิ่นของแอฟริกาใต้ พบว่ากฎหมายแอฟริกาใต้ ค่อนข้างเปิดกว้าง สนับสนุนความเท่าเทียมและความหลากหลายทางเพศ โดยมีการระบุอย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญและกฎหมายแอฟริกาใต้ หลายฉบับ อาทิ กฎหมายว่าด้วยความเท่าเทียมทางเพศ พ.ศ. 2539 ซึ่งห้ามการเลือกปฏิบัติทางเพศ (discrimination) ในสถานที่ทำงานพื้นที่สาธารณะและการดำเนินชีวิตโดยทั่วไป และกฎหมายว่าด้วย Civil Union พ.ศ. 2549 แก้ไข พ.ศ. 2563 ซึ่งอนุญาตการสมรสระหว่างบุคคลเพศเดียวกัน (same-sex marriage) ในแอฟริกาใต้ อย่างไรก็ตามแอฟริกาใต้ยังไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนคำนำหน้านามให้สอดคล้องกัน เพศสภาพแต่อย่างใด ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากกฎหมายแอฟริกาใต้สนับสนุนความเท่าเทียมทางเพศในระดับหนึ่งแล้ว

- **สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเทลอาวีฟ** ได้มีข้อสังเกตว่าอิสราเอลอนุญาตให้บุคคลสัญชาติอิสราเอลขอรับรองหรือเปลี่ยนแปลงเพศของตนได้ โดยต้องยื่นคำร้องและเอกสารด้วยตนเอง ที่สำนักงานประชากรและตรวจคนเข้าเมือง (Population and Immigration Authority - PIBA) มหาดไทยอิสราเอลในท้องที่ที่ตนมีที่พักอาศัยอยู่ กรณีที่ผ่าตัดแปลงเพศแล้ว (ต้องมีอายุ 18 ปีขึ้นไป) บุคคลที่ประสงค์ได้รับการผ่าตัดแปลงเพศต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการการผ่าตัดแปลงเพศก่อน เข้ารับการผ่าตัด โดยใช้เวลาพิจารณาประมาณ 3-6 เดือน ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์ของโรงพยาบาล Tel Hashomer Sheba Medical Center จากหลายแขนง อาทิ ศัลยแพทย์จิตแพทย์นักจิตวิทยา ศัลยแพทย์ระบบทางเดินปัสสาวะ สูตินรีแพทย์ และแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านต่อมไร้ท่อ โดยจะต้องได้รับการผ่าตัดที่โรงพยาบาล Tel Hashomer Sheba Medical Center แห่งเดียวเท่านั้น อย่างไรก็ตาม การผ่าตัดแปลงเพศจากหญิงเป็นชาย จะต้องทำนอกอิสราเอล เนื่องจากแพทย์ในอิสราเอล ไม่มีความเชี่ยวชาญด้านดังกล่าว โดยเอกสารที่ต้องยื่น ได้แก่ (1) ใบคำขอให้รับรองเพศ (แบบฟอร์มกำหนดโดยมหาดไทยอิสราเอล) (2) บัตรประจำตัวประชาชนอิสราเอล (3) หนังสือเดินทางอิสราเอล (หากมี) และ (4) ใบรับรองแพทย์ที่ยืนยันการผ่าตัดแปลงเพศแล้ว

สำหรับกรณีไม่ได้ผ่าตัดแปลงเพศ (ต้องมีอายุ 16 ปีขึ้นไป) ผู้ที่ไม่ได้รับการผ่าตัดแปลงเพศและประสงค์จะเปลี่ยนแปลงเพศต้องได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการพิเศษของสาธารณสุขอิสราเอล โดยใช้เวลาพิจารณาประมาณ 6 เดือน ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญของโรงพยาบาล Tel Hashomer Sheba Medical Center อาทิ จิตแพทย์ นักจิตวิทยา และแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านต่อมไร้ท่อ บุคคลที่มีอายุไม่ถึง 18 ปี จะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองเป็นลายลักษณ์อักษรด้วย โดยมีเอกสารที่ต้องยื่น ได้แก่ (1) ใบคำขอให้รับรองเพศ (แบบฟอร์มกำหนดโดยมหาดไทยอิสราเอล)

(2) บัตรประจำตัวประชาชนอิสราเอล (3) หนังสือเดินทางอิสราเอล (หากมี) และ (4) ใบอนุญาตให้เปลี่ยนแปลงเพศโดยคณะกรรมการข้างต้น

เมื่อพิจารณาเอกสารทางการอิสราเอลระบุเพศเฉพาะเพศหญิงหรือเพศชายเท่านั้น ไม่มีเพศที่สาม โดยข้อมูลเกี่ยวกับเพศและคำนำหน้านามในหนังสือเดินทางอิสราเอลและบัตรประจำตัวประชาชนอิสราเอล พบว่าหนังสือเดินทางและบัตรประจำตัวประชาชนอิสราเอล ไม่ระบุคำนำหน้านาม แต่ระบุเพศ (หญิงหรือชาย) ซึ่งหากบุคคล สัญชาติอิสราเอล ได้รับการรับรองเพศตามกระบวนการก็สามารถยื่นคำร้องขอเปลี่ยนข้อมูลเพศในหนังสือเดินทางและบัตรประจำตัวประชาชนของตนได้ทันที นอกจากนี้ อิสราเอลยอมรับหนังสือเดินทางของต่างประเทศที่ระบุเพศที่สาม รวมทั้งหนังสือเดินทางมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลเกี่ยวกับเพศและคำนำหน้านามของผู้ถือหนังสือเดินทางโดยนาย Eli Sneh กงสุล สถานเอกอัครราชทูตอิสราเอลในประเทศไทย ยกตัวอย่างถึงการที่อิสราเอลยอมรับสถานะและตรวจลงตราให้แก่ชาวต่างชาติที่เป็นคู่สมรสหรือผู้อาศัยในชายคาเดียวกัน (cohabitation agreement) กับชาวอิสราเอล โดยไม่คำนึงว่าเป็นเพศใด หรือได้รับการเปลี่ยนแปลงเพศมาแล้วหรือไม่ ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงข้อมูลเกี่ยวกับเพศ/คำนำหน้านามในหนังสือเดินทาง จึงไม่ส่งผลต่อการยอมรับหนังสือเดินทางไทยโดยอิสราเอล และสถานเอกอัครราชทูต เห็นว่า เอกสารรับรองการเปลี่ยนเพศและคำนำหน้านาม ควรจัดทำเป็นรูปแบบเอกสารสองภาษาเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการยืนยันตัวตนกับหน่วยงานต่างประเทศ เมื่อคำนึงว่า หลังจากได้รับการรับรองเพศแล้วหนังสือเดินทางเล่มใหม่จะระบุข้อมูลเพศและคำนำหน้านามต่างจากหนังสือเดินทางเล่มเดิม

- **สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงอิสตันบูล** ได้มีข้อเสนอแนะว่า ในกรณีของศาลคดีสถานพบว่ามีเฉพาะข้อกำหนดเกี่ยวกับการแปลงเพศ (gender reassignment) ซึ่งผู้ร้องจะต้องมีอายุ 21 ปี บริบูรณ์และจะต้องได้รับการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญได้แก่ จิตแพทย์ 3 คน ศัลยแพทย์ทางเดินปัสสาวะ สูตินรีแพทย์ นักบำบัด นักจิตวิทยา และนักวิทยาศาสตร์ที่รู้ทอ จึงจะเข้ารับฮอร์โมนแปลงเพศได้ แต่ยังไม่มียกข้อกำหนดหรือยุติให้หารือกันในฝ่ายนิติบัญญัติเกี่ยวกับการอนุญาตให้ผู้ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงคำนำหน้านามหรือขอรับรองเพศตามเจตจำนงอัตลักษณ์ทางเพศได้ จึงมีข้อเสนอแนะให้มีบริการออกใบรับรองเพศตามเจตจำนงอัตลักษณ์ทางเพศเป็นภาษาอังกฤษด้วยได้ เช่นเดียวกับที่กระทรวงมหาดไทยสามารถให้บริการออกเอกสารทะเบียนราษฎรต่าง ๆ เป็นภาษาอังกฤษได้แล้วในปัจจุบัน โดยอาจจะเพิ่มเติมในระเบียบ ประกาศ หรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้องหลังร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับและมีมาตรการรองรับด้านความมั่นคง อาทิ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องแจ้งหรือเชื่อมโยง ข้อมูลกับหน่วยงานความมั่นคงภายในประเทศและนานาชาติ อาทิ Interpol เพื่อให้รับทราบตรงกันว่า ผู้ร้องได้ขอเปลี่ยนแปลงคำนำหน้านามหรือขอรับรองเพศตามเจตจำนงอัตลักษณ์ทางเพศแล้ว โดยหากมีการกระทำความผิดภายใน ประเทศหรือระหว่างประเทศใดก่อนหน้าที่จะได้รับการรับรองดังกล่าว รวมถึงกรณีที่มีการขอเปลี่ยนคำนำหน้านามหรือรับรองเพศใหม่เพิ่มเติมอีกหลายครั้งในภายหลัง บุคคลนี้ยังคงเป็นบุคคลเดียวกัน

ส่วนที่ 3 รายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบอันเกิดขึ้นจากร่างกฎหมาย

1. ความเป็นมาสภาพปัญหาความจำเป็นที่จะต้องตรากฎหมาย

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง แต่ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายรับรองบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ จึงส่งผลให้เกิดการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยเฉพาะเอกสารของรัฐไทยยังคงกำหนดให้ใช้คำนำหน้านาม ซึ่งถือตามเพศกำเนิด ได้แก่ เด็กชาย เด็กหญิง นาย นางสาว และนาง ส่งผลให้บุคคลข้ามเพศและบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศอื่นประสบปัญหาในการแสดงตัวตน การตัดสินใจกำหนดวิถีทางเพศของตน และกระทบต่อการดำเนินชีวิต อย่างไรก็ตาม กฎหมายระหว่างประเทศและหลักสิทธิมนุษยชนสากลได้รับรองเรื่องความหลากหลายทางเพศ ซึ่งยอมรับเรื่องอัตลักษณ์ทางเพศและรสนิยมทางเพศที่มีความหลากหลาย ดังนั้น สมควรมีกฎหมายว่าด้วยการรับรองเพศ คำนำหน้านาม และการคุ้มครองบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งมุ่งให้เกิดการคุ้มครองและรับรองสิทธิในเรื่องการใช้คำนำหน้านาม การระบุเพศของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ ตามหลักสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

2. ความสอดคล้องของร่างกฎหมาย

ความสอดคล้องเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ

มาตรา 27 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

ฯ ล ฯ

ความสำคัญเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ชาติ เรื่อง การเสริมสร้างพลังสังคม ด้วยการส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศและบทบาทของสตรีในการสร้างสรรค์สังคม โดยปรับเปลี่ยนทัศนคติและบทบาทเพศ เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและการยอมรับของสังคมต่อเรื่องเพศสภาพและความเสมอภาคทางเพศ

3. ประโยชน์ที่ประชาชนและสังคมจะได้รับ

หากมีกฎหมายว่าด้วยการรับรองเพศ คำนำหน้านาม และการคุ้มครองผู้มีความหลากหลายทางเพศ จะก่อให้เกิดการคุ้มครองและรับรองสิทธิในเรื่องของการใช้คำนำหน้านาม

ของผู้มีความหลากหลายทางเพศ เพราะสามารถตัดสินใจกำหนดวิถีทางเพศของตน จะไม่ก่อให้เกิดปัญหา ในการแสดงตัวตนในเอกสารของทางราชการที่กระทบต่อการดำเนินชีวิต อันเป็นการละเมิดศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลดังกล่าว

4. ความสัมพันธ์หรือความใกล้เคียงกับกฎหมายอื่น

กฎหมายว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร

พระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. 2526 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

พระราชบัญญัติให้ใช้ชื่อชนชั้นต่าง ๆ (ณ วันพุธ เดือน 10 ขึ้น 7 ค่ำ ปีระกา ตรีศก)

พระราชบัญญัติค่านำหน้านามหญิง พ.ศ. 2551

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. 2526 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

5. ผลกระทบโดยรวมที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

5.1 ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

แพทยสภาและกระทรวงสาธารณสุขจะต้องดำเนินการเกี่ยวกับเอกสารรับรองจาก จิตแพทย์ ทำให้ต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

บิดามารดา หรือผู้ปกครองของบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ และมีได้บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรสที่ประสงค์จะขอให้รับรองเพศ อาจเสียค่าใช้จ่ายเพื่อขอรับเอกสารรับรองจาก จิตแพทย์ ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และค่าดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

กรมการปกครอง หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องอาจต้องมีการปรับปรุงระบบการ ให้บริการทางทะเบียนซึ่งต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการ

กรมราชทัณฑ์ อาจต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการสำหรับจัดพื้นที่สำหรับผู้ต้องขังที่เป็นบุคคลข้ามเพศที่ได้รับการรับรองเพศ

กรณีที่ร่างกฎหมายฉบับนี้ประกาศใช้เป็นกฎหมาย จะก่อให้เกิดสิทธิของบุคคลข้ามเพศที่ได้รับการรับรองเพศ โดยเฉพาะสิทธิในการใช้หรือได้รับการบริการสาธารณะตามเพศที่ได้รับการรับรอง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการใช้งบประมาณที่เพิ่มสูงขึ้นและเป็นภาระทางการคลังของประเทศได้

5.2 ผลกระทบต่อสังคม

เอกสารของทางราชการที่แต่เดิมกำหนดให้ใช้ค่านำหน้านามซึ่งถือตามเพศกำเนิด ได้แก่ เด็กชาย เด็กหญิง นาย นางสาว และนาง จะมีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปเพราะมีการรับรองบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศขึ้น ในขณะที่สังคมอาจเกิดความสับสนโดยเฉพาะโครงสร้างสถาบันครอบครัวจะเปลี่ยนรูปแบบไป จากครอบครัวของบุคคลต่างเพศที่ใช้เพศกำเนิดเป็นตัวบ่งชี้ว่าใครคือสามี ภรรยา และบิดา มารดา กลายเป็นครอบครัวของบุคคลหลากหลายทางเพศที่ได้รับการรับรองเพศ

5.3 ผลกระทบอื่นที่สำคัญ

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย รวมถึงหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง อาจต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับค่านำหน้านามทั้งหมด สำหรับผู้ต้องขังที่ได้รับการ

รับรองเพศ กรมราชทัณฑ์มีข้อจำกัดของสภาพพื้นที่ทางกายภาพของเรือนจำ หากเป็นเรือนจำใหญ่จะสามารถแบ่งพื้นที่ได้ชัดเจน แต่ถ้าเป็นเรือนจำแดนเดี่ยวอาจจะไม่สามารถแยกพื้นที่ออกมาชัดเจนได้

6. ผลกระทบของร่างกฎหมายที่อาจส่งผลให้เกิดการทุจริต (Corruption Risk Assessment)

6.1 ความเสี่ยงที่อาจส่งผลให้เกิดการทุจริต (Corruption) ในการกำหนดให้มีระบบคณะกรรมการ

มี ไม่มี

6.2 ความเสี่ยงที่อาจส่งผลให้เกิดการทุจริต (Corruption) ในการกำหนดให้มีระบบอนุมัติอนุญาต

มี ไม่มี

ร่างมาตรา 8 “ในการยื่นคำขอให้รับรองเพศตามมาตรา 9 ให้บุคคลตามมาตรา 5 หรือบุคคลตามมาตรา 7 ที่มีความประสงค์จะขอให้รับรองเพศ ลงลายมือชื่อรับรองในเอกสารประกาศเจตจำนง อัตลักษณ์ ทางเพศว่าตนมีเพศสภาพไม่สอดคล้องกับเพศกำเนิดและต้องการดำเนินชีวิตตามเพศสภาพที่ตนขอให้รับรอง...”

ร่างมาตรา 9 “ให้บุคคลตามมาตรา 5 หรือบุคคลตามมาตรา 7 แล้วแต่กรณี ที่มีความประสงค์จะขอให้รับรองเพศ ยื่นคำขอให้รับรองเพศพร้อมแนบเอกสารตามมาตรา 8 หรือเอกสารตามมาตรา 7 และเอกสารตามมาตรา 8 แล้วแต่กรณี ต่อนายทะเบียน ณ สำนักงานทะเบียนในท้องที่ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยทะเบียนราษฎร...”

บทวิเคราะห์

การกำหนดให้มีการยื่นคำขอต่อนายทะเบียนเป็นการกำหนดให้มีระบบอนุมัติอนุญาต จึงเป็นช่องทางที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตได้

6.3 ความเสี่ยงที่อาจส่งผลให้เกิดการทุจริต (Corruption) ในการกำหนดให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย

มี ไม่มี

6.4 ความเสี่ยงที่อาจส่งผลให้เกิดการทุจริต (Corruption) ในการกำหนดให้มีการออกกฎหมายลำดับรอง

มี ไม่มี

ร่างมาตรา 8 วรรคสอง “เอกสารประกาศเจตจำนงอัตลักษณ์ทางเพศตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด”

ร่างมาตรา 9 วรรคสี่ “ใบคำขอให้รับรองเพศตามวรรคหนึ่ง และหนังสือสำคัญแสดงการรับรองเพศตามวรรคสอง และวรรคสาม ให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด”

ร่างมาตรา 17 วรรคหก “การดำเนินการตามวรรคสอง วรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้า ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด”

บทวิเคราะห์

มีความจำเป็นต้องออกกฎหมายลำดับรอง เนื่องจากยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายในการกำหนดรายละเอียดของเอกสารประกาศเจตจำนงอัตลักษณ์ทางเพศ รวมถึงใบคำขอให้รับรองเพศ เป็นต้น

6.5 ความเสี่ยงที่อาจส่งผลให้เกิดการทุจริต (Corruption) กรณีกฎหมายไม่ครอบคลุม

มี ไม่มี

นิยามของบุคคลเพศกำกวม ยังไม่ได้หมายความรวมถึงกลุ่มคนที่มีความผิดปกติ ด้านโครโมโซมหรือต่อมเพศ หรือปัจจุบันเรียกกันว่า Disorder of Sexual Development (DSD) โดยอาจจะแสดงออกให้เห็นได้ด้วยกายภาพ อาทิ บุคคลที่มีโครโมโซม XXY หรือมีโครโมโซม X อย่างเดียว

บทวิเคราะห์

บทนิยามที่ไม่ครอบคลุมส่งผลต่อการตีความกฎหมายได้ทั้งในทางที่เป็นคุณ และในทางที่เป็นโทษซึ่งอาจส่งผลให้เกิดการทุจริตได้

6.6 ความเสี่ยงที่อาจส่งผลให้เกิดการทุจริต (Corruption) กรณีกฎหมายคลุมเครือ ซ้ำซ้อน หรือขัดกัน

มี ไม่มี

นิยามศัพท์ “บุคคลข้ามเพศ” “หญิงข้ามเพศ” “ชายข้ามเพศ”

ร่างมาตรา 29 วรรคแรก “เด็กเพศกำกวมเมื่ออายุครบเจ็ดปีบริบูรณ์ขึ้นไปมีสิทธิเลือกหรือไม่เลือกค่านำนานามในบัตรประจำตัวประชาชน”

บทวิเคราะห์

ในปัจจุบันมีทั้งบุคคลที่แปลงเพศ และไม่แปลงเพศ ควรระบุขอบเขตให้ชัดเจน และกำหนดสิทธิให้ชัดเจน รวมถึงการขอให้รับรองเพศถือเป็นนิติกรรมเฉพาะตัวตามมาตรา 23 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ทำให้ผู้เยาว์ไม่จำเป็นต้องขอความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเทียบเคียงกับร่างมาตรา 29 ที่ให้สิทธิเด็กเพศกำกวมสามารถเลือกหรือไม่เลือกค่านำนานามของตนเมื่ออายุ 7 ปีบริบูรณ์ได้ โดยเป็นอายุที่เพศสรีระของเด็กที่มีภาวะเพศกำกวมอาจยังไม่ชัดเจนพอที่จะเลือกเพศเองได้ ซึ่งการที่กฎหมายมีนิยามศัพท์คลุมเครือ และไม่ชัดเจน อาจส่งผลให้เกิดการทุจริตได้

6.7 ความเสี่ยงที่อาจส่งผลให้เกิดการทุจริต (Corruption) กรณีกฎหมายกำหนดโทษ

มี ไม่มี

กำหนดไว้ในหมวด 7 ของร่างพระราชบัญญัติการรับรองเพศ ค่านำนานาม และการคุ้มครองบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ พ.ศ. .... ตั้งแต่ **ร่างมาตรา 37 - ร่างมาตรา 44**

มาตรา 39 “ผู้ใดยื่นคำขอ หรือยื่นคำร้องตามมาตรา 9 มาตรา 10 หรือมาตรา 11 โดยใช้หรืออ้าง หรือนำเสนอเอกสารปลอม หรือเอกสารอันเป็นเท็จ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสี่ปี หรือปรับไม่เกินแปดหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 38 “จิตแพทย์ผู้ได้ออกเอกสารรับรองตามมาตรา 7 (1) หรือมาตรา 11 วรรคสอง อันเป็นเท็จ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 39 “บุคคลที่ได้รับการรับรองเพศตามมาตรา 9 วรรคสอง หรือมาตรา 9 วรรคสาม ผู้ใดไม่ ดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 10 วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท”

มาตรา 40 “สถานศึกษาหรือหน่วยงานของรัฐใด ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 14 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินแปดหมื่นบาท”

มาตรา 41 “แพทย์ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 26 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 42 “สถานศึกษาใดละเมิด กีดกัน หรือกระทำด้วยประการใดเพื่อไม่ให้บุคคลเพศก้ำกวมสมัครหรือเข้ารับการศึกษาในสถานศึกษาตามมาตรา 32 มาตรา 33 มาตรา 34 หรือมาตรา 35 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินแปดหมื่นบาท”

มาตรา 43 “ผู้ใดขอรับรองเพศตามพระราชบัญญัตินี้ โดยเจตนาหลีกเลี่ยงการรับราชการทหาร หรือเจตนาไม่ปฏิบัติตามหน้าที่รับราชการทหารตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสี่ปี หรือปรับไม่เกินแปดหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 44 “ผู้ใดกระทำการโดยทุจริตเพื่อให้ตนได้รับการรับรองเพศตามพระราชบัญญัตินี้และได้ใช้หรือได้รับสิทธิหรือสวัสดิการตามมาตราการส่งเสริมสิทธิสตรี หรือมาตรการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสี่ปี หรือปรับไม่เกินแปดหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และต้องชดใช้ความเสียหายรวมทั้งคืนสิทธิที่ตนได้รับไป”

บทวิเคราะห์

ยังไม่มีบทกำหนดโทษในบางกรณี เช่น ในหมวดของบุคคลที่มีภาวะเพศก้ำกวม มีเพียงบทลงโทษต่อแพทย์ที่ผ่าตัดเลือกเพศให้ทารกที่มีเพศก้ำกวมตามมาตรา 26 แต่ไม่มีบทลงโทษต่อบิดามารดาที่บังคับเลือกเพศให้แก่ทารก หรือบิดามารดาที่ไม่ยินยอมผ่าตัดจนอาจเป็นเหตุให้ทารกถึงแก่ความตายตามมาตรา 28 หรือกรณีนายทะเบียนผู้รับแจ้งเกิดตามมาตรา 27 เลือกเพศและค่านำหน้านามให้แก่ทารก ซึ่งจะทำให้การใช้กฎหมายอาจไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์แห่งกฎหมาย รวมถึงกรณีที่เกิดเป็นเหตุจากการกระทำอาชญากรรมหรือการถูกนำเอาประเด็นการมีอัตลักษณ์ทางเพศที่หลากหลายนำไปใช้ในการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ

7. การกำหนดให้มีระบบอนุญาตอนุมัติหรือการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่

มี ไม่มี

ร่างมาตรา 10 “ให้บุคคลที่ได้รับการรับรองเพศตามมาตรา 9 วรรคสอง หรือมาตรา 9 วรรคสาม แล้วแต่กรณี ยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ออกเอกสาร ให้จัดทำเอกสารหรือให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลในเอกสาร...”

ร่างมาตรา 11 “ในกรณีที่บุคคลซึ่งเคยยื่นคำขอและได้รับการรับรองเพศตามมาตรา 9 มาก่อนแล้ว มีความประสงค์จะขอให้รับรองเพศของตนใหม่ ให้ยื่นคำร้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัวที่มีเขตอำนาจเหนือภูมิลำเนาของผู้ร้องเพื่อให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ขอรับรองเพศใหม่ได้...”

บทวิเคราะห์

หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวกับการออกเอกสาร และการมีคำสั่งอนุญาตให้ขอรับรองเพศใหม่เป็นการกำหนดให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ตามกฎหมายในการใช้ดุลพินิจในการออกเอกสาร จัดทำเอกสาร หรือให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลในเอกสาร และคำสั่งอนุญาตให้ขอรับรองเพศใหม่ได้ จึงเป็นช่องทางที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตได้

8. การกำหนดให้มีระบบคณะกรรมการ

 มี ไม่มี

9. บทกำหนดโทษ

 ไม่มี โทษทางอาญา โทษทางปกครอง โทษปรับเป็นพินัย โทษอุปรกรณ์

กำหนดไว้ในหมวด 7 ของร่างพระราชบัญญัติการรับรองเพศ คำนำนานาม และการคุ้มครองบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ พ.ศ. .... ตั้งแต่ ร่างมาตรา 37 - ร่างมาตรา 44

มาตรา 39 “ผู้ใดยื่นคำขอ หรือยื่นคำร้องตามมาตรา 9 มาตรา 10 หรือมาตรา 11 โดยใช้หรืออ้าง หรือนำเสนอเอกสารปลอม หรือเอกสารอันเป็นเท็จ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสี่ปี หรือปรับไม่เกินแปดหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 38 “จิตแพทย์ผู้ใดออกเอกสารรับรองตามมาตรา 7 (1) หรือมาตรา 11 วรรคสอง อันเป็นเท็จ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 39 “บุคคลที่ได้รับการรับรองเพศตามมาตรา 9 วรรคสอง หรือมาตรา 9 วรรคสาม ผู้ใดไม่ดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 10 วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท”

มาตรา 40 “สถานศึกษาหรือหน่วยงานของรัฐใด ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 14 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินแปดหมื่นบาท”

มาตรา 41 “แพทย์ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 26 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 42 “สถานศึกษาใดละเมิด กีดกัน หรือกระทำด้วยประการใดเพื่อไม่ให้บุคคลเพศ ก้าววมสมัครหรือเข้ารับการศึกษาในสถานศึกษาตามมาตรา 32 มาตรา 33 มาตรา 34 หรือมาตรา 35 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินแปดหมื่นบาท”

มาตรา 43 “ผู้ใดขอรับรองเพศตามพระราชบัญญัตินี้ โดยเจตนาหลีกเลี่ยงการรับราชการ ทหาร หรือเจตนาไม่ปฏิบัติตามหน้าที่รับราชการทหารตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการรับราชการ ทหาร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสี่ปี หรือปรับไม่เกินแปดหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 44 “ผู้ใดกระทำการโดยทุจริตเพื่อให้ตนได้รับการรับรองเพศตามพระราชบัญญัตินี้ และได้ใช้หรือได้รับสิทธิหรือสวัสดิการตามมาตราการส่งเสริมสิทธิสตรี หรือมาตรการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสี่ปี หรือปรับไม่เกินแปดหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และต้องชดใช้ความเสียหายรวมทั้งคืนสิทธิที่ตนได้รับไป”

ส่วนที่ 4 การเปิดเผยรายงานผลการรับฟังความคิดเห็นและรายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบอันเกิดจากร่างพระราชบัญญัติ

คณะกรรมการขับเคลื่อนการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างกฎหมายที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปสู่ภาคประชาชน ได้เปิดเผยรายงานผลการรับฟังความคิดเห็นและรายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบอันเกิดจากร่างพระราชบัญญัติทางเว็บไซต์รัฐสภา www.parliament.go.th แล้วตั้งแต่วันที่ 15 พฤศจิกายน 2566

คณะกรรมการขับเคลื่อนการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างกฎหมายที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปสู่ภาคประชาชน
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร